

**Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Swarzędz**

Spis treści

Wprowadzenie	3
Podział na jednostki statystyczne	6
Metody i techniki badawcze oraz źródła danych	13
Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	17
SFERA SPOŁECZNA.....	17
SFERA GOSPODARCZA.....	57
STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA.....	69
SFERA TECHNICZNA.....	75
SFERA ŚRODOWISKOWA	80
Podsumowanie analizy wskaźnikowej, wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	86
Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	86
SFERA SPOŁECZNA.....	89
SFERA GOSPODARCZA.....	92
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	96
SFERA TECHNICZNA.....	97
SFERA ŚRODOWISKOWA	99
Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	102
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	102
Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	107

Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w kompleksowy sposób poprzez działania na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki oraz przestrzeni. Działania te skoncentrowane są terytorialnie oraz prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

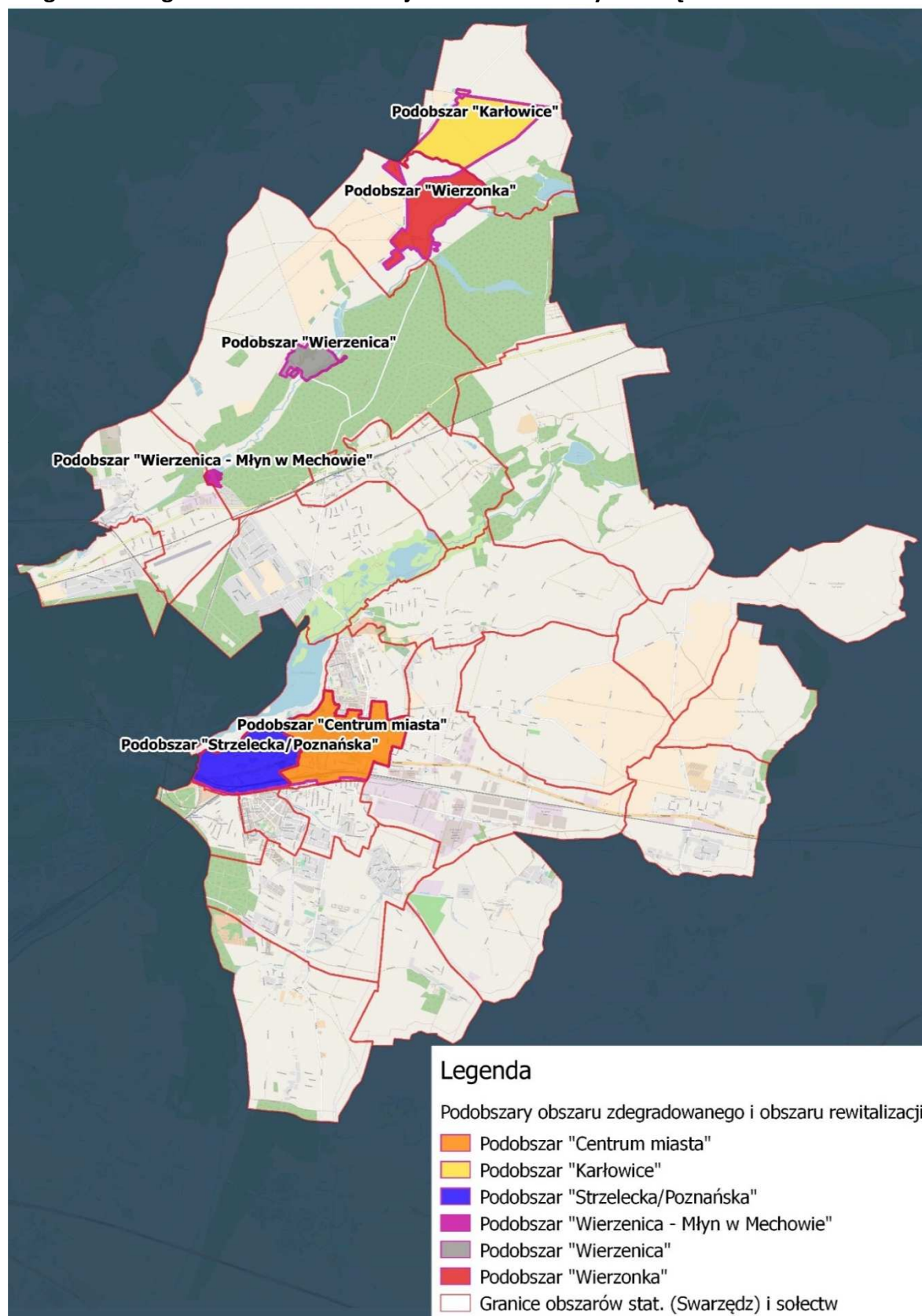
Miasto i Gmina Swarzędz posiada obecnie „Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023”. W związku z tym, że horyzont czasowy obowiązującego „Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023” upływa wraz z 2023 rokiem, gmina przystąpiła do opracowania nowego dokumentu. Rewitalizacja jest procesem ciągłym i długotrwałym, dlatego należy kontynuować działania rewitalizacyjne. Obowiązujący „Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023” został opracowany i uchwalony na podstawie ustawy o samorządzie gminnym. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w tym dokumencie obejmował Obszar nr 4 oraz Obszar nr 6, które dla zwiększenia czytelności i łatwości ich identyfikacji przez mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji oznaczone zostały jako: Podobszar „Centrum miasta” oraz Podobszar „Rejon Strzelecka/Poznańska”. Podobszarami obszaru zdegradowanego Gminy Swarzędz położonymi na terenach wiejskich gminy uznano również części zamieszkałe następujących sołectw: Karłowice, Wierzonka oraz Wierzenica. Ponadto w sołectwie Wierzenica za obszar zdegradowany uznano teren przemysłowy po młynie w „Mechowie”, którego odnowa i adaptacja pod nowe funkcje gospodarcze i społeczne miała nadać impulsy rozwojowe, przyczyniając się do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych obserwowanych na zamieszkałych obszarach zdegradowanych.

Z uwagi na najwyższą koncentrację problemów i zjawisk kryzysowych, jak i brak przeciwwskazań ustawowych, za obszar rewitalizacji w Gminie Swarzędz przyjęto wówczas obszar gminy w pełni odpowiadający zasięgowi granic obszaru zdegradowanego. Oznacza to, iż obszar rewitalizacji Gminy Swarzędz tworzyły następujące podobszary:

- Podobszar „Centrum miasta”,
- Podobszar „Rejon Strzelecka/Poznańska”,
- Podobszar „Wierzenica - wieś”,
- Podobszar „Wierzenica - teren przemysłowy po młynie w „Mechowie”,
- Podobszar „Wierzonka”,

- Podobszar „Karłowice”.

Rysunek 1. Mapa poglądowa obrazująca rozmieszczenie podobszarów obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Swarzędz



Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023

Celem niniejszego opracowania było sporządzenie aktualnej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji będącej podstawą do przygotowania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Wyznaczenia (delimitacji) obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28) dokonuje się na podstawie analiz, w których wykorzystuje się obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze. Wyniki przeprowadzonej diagnozy posłużą do przygotowania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w tym załączników mapowych obrazujących granice obu obszarów w skali 1:5000. Po podjęciu uchwały Rady Miejskiej w Swarzędzu, rada może podjąć uchwałę o przystąpieniu do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podział na jednostki statystyczne

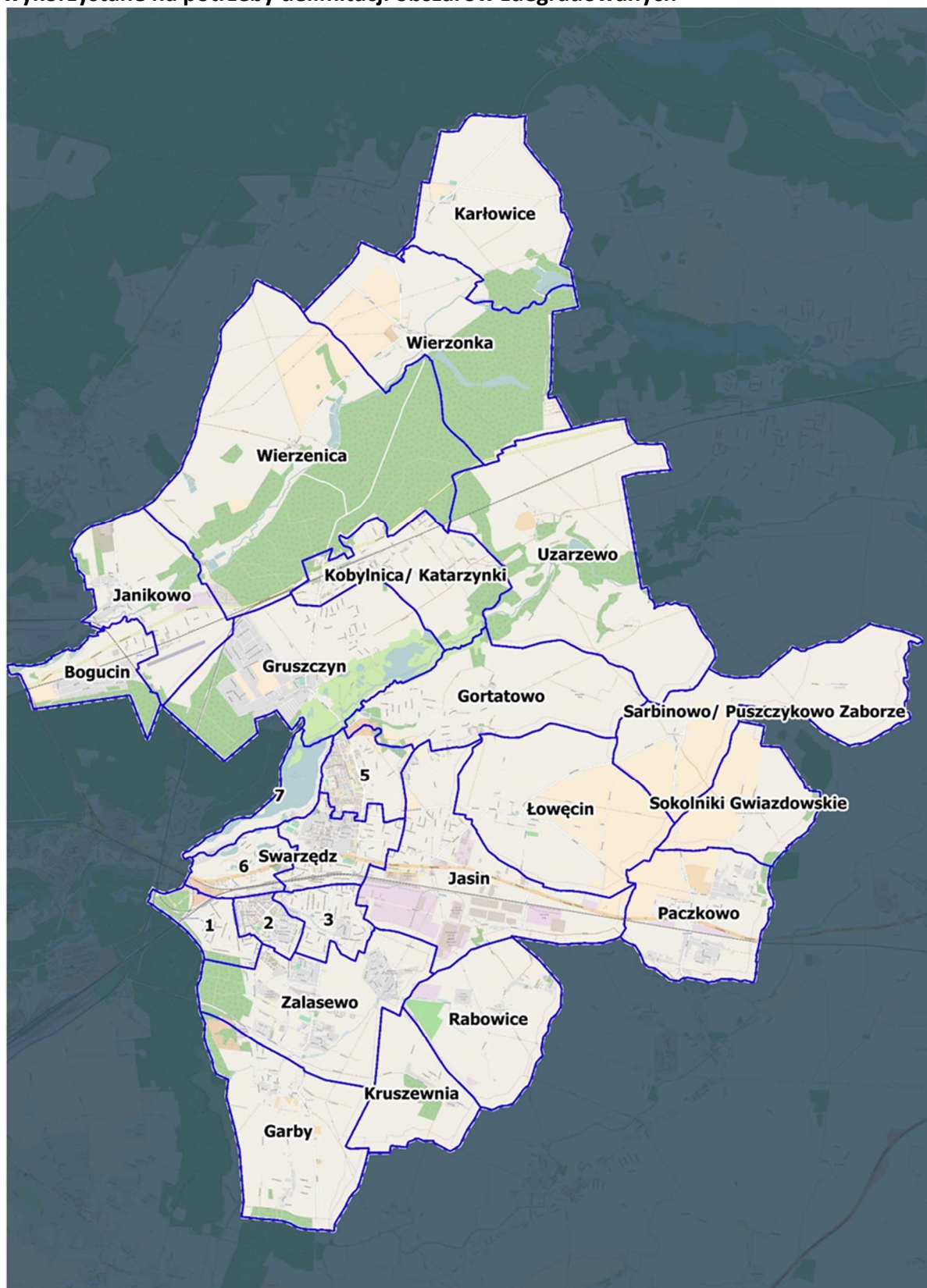
Gmina Swarzędz jest gminą miejsko-wiejską, położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie poznańskim. Gmina współtworzy aglomerację poznańską, stanowiącą jeden z najprężniej działających ośrodków rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce.

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne takie jak: droga krajowa Nr 92 (łącząca Rzepin z Poznaniem, Warszawą i Mińskiem Mazowieckim, o przebiegu równoległym do autostrady A2), droga wojewódzka Nr 194 (łącząca Poznań z Gnieznem i trasą S5, wytyczona po dawnym przebiegu drogi krajowej Nr 5), magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa) czy też linii kolejowej 353 (Poznań – Toruń – Olsztyn – Skandawa). Ponadto na terenie gminy położone jest lotnisko Poznań-Kobylnica użytkowane i zarządzane przez Aeroklub Poznański im. Wandy Modlibowskiej. Lotnisko posiada trawiasty pas startowy. Na jego terenie znajdują się także hangary oraz budynek biurowy Aeroklubu.

Jednostkami statystycznymi użytymi na potrzeby wykonania badania delimitacyjnego były jednostki pomocnicze gminy – sołectwa, a także 7 obszarów, na które podzielono obszar miasta Swarzędz.

Z uwagi na różnice funkcjonalne pomiędzy obszarem miejskim, a obszarami wiejskimi, delimitacja obszarów kryzysowych została przeprowadzona odrębnie dla miasta i odrębnie dla obszaru wiejskiego.

Rysunek 2. Mapa poglądowa podziału Gminy Swarzędz na obszary statystyczne wykorzystane na potrzeby delimitacji obszarów zdegradowanych



Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023

Miasto Swarzędz zostało podzielone na 7 obszarów, których granice zostały wyznaczone w oparciu o strefy funkcjonalne zabudowy jak i wzdłuż granic przestrzennych jak przebieg drogi krajowej Nr 92 czy magistralna międzynarodowa linia kolejowa E20 (Berlin – Poznań – Warszawa – Terespol – Moskwa). Wyróżniono następujące obszary:

Obszar 1 – jest to obszar położony w południowo-zachodniej części miasta, pomiędzy granicą miasta z Miastem Poznań, linią kolejową E20, sołectwem Zalasewo, a także Osiedlem Edwarda Raczyńskiego. Dominującym typem zabudowy w obszarze jest zabudowa mieszkalna jednorodzinna, a także szeregowa. W północno-wschodniej części obszaru znajdują się Rodzinne Ogródki Działkowe „Kwitnąca Dolina”, a także tereny przemysłowe oraz kolejowe.

Obszar 2 – jest obszar położony w południowej części miasta, od północy ograniczony torami kolejowymi, a od południa granicą miasta. Obszar ten obejmuje osiedla zabudowy wielorodzinnej i szeregowej, tj. Osiedle H. Cegielskiego, Osiedle E. Raczyńskiego, Osiedle T. Działyńskiego, Osiedle M. Mielżyńskiego.

Obszar 3 – jest to obszar zlokalizowany w południowo-wschodniej części miasta, ograniczony od wschodu i południa granicą miasta, od północy zaś linią kolejową E20. Obszar obejmuje tereny o zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej.

Obszar 4 – to obszar położony w centralnej, śródmiejskiej części, obejmujący także tereny położone wzdłuż wschodniej granicy miasta. Zabudowa w znacznej mierze zdominowana jest przez zabudowę mieszkaniowo-usługową – 2-3 kondygnacyjne kamienice w centrum miasta, zabudowę handlowo-usługową, a także zabudowę mieszkaniową jednorodziną. W północnej części obszaru występuje także niska zabudowa blokowa.

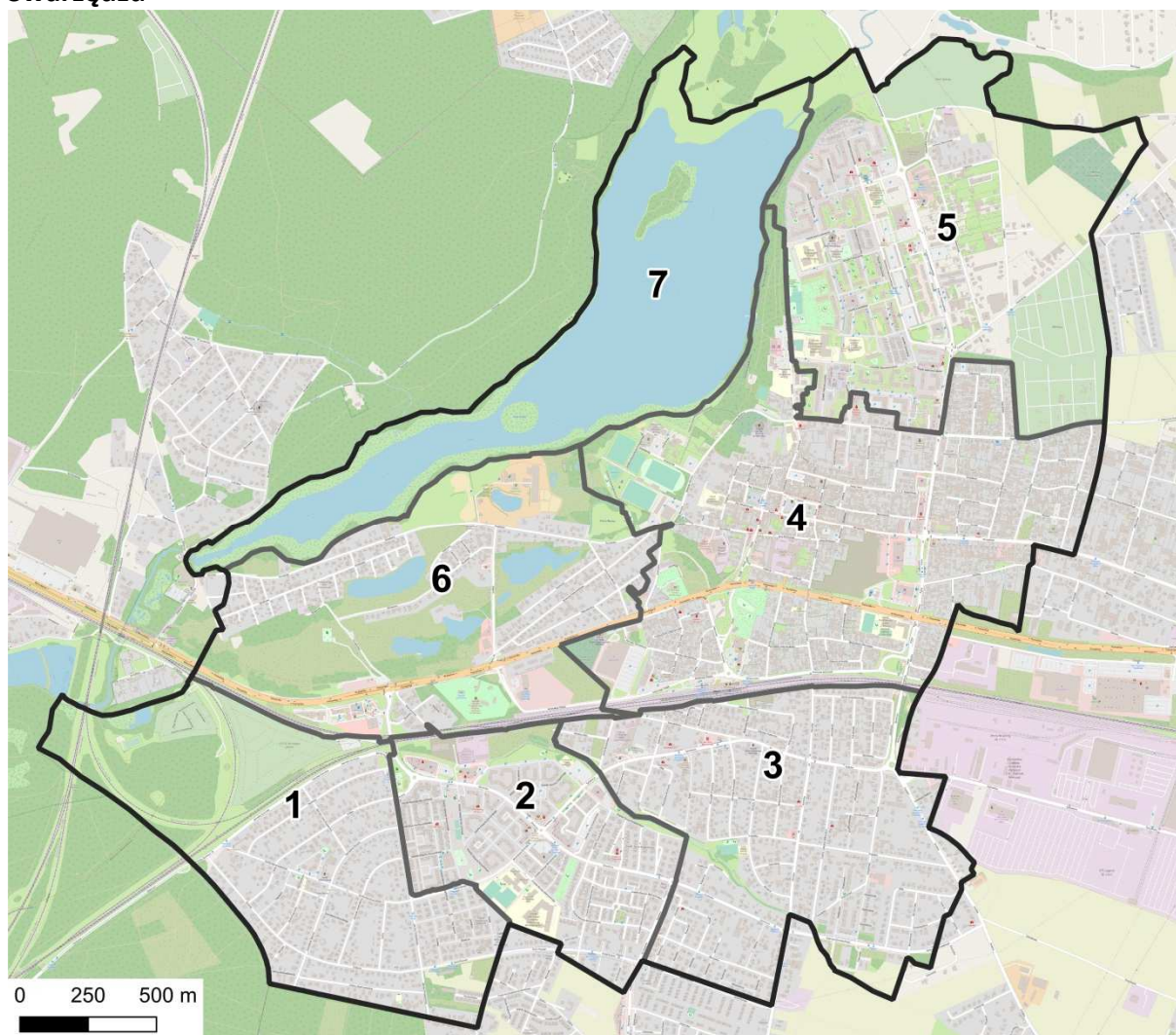
Obszar 5 – obszar obejmujący głównie duże osiedla wielorodzinne o zabudowie blokowej położone w północnej części miasta (Os. Dąbrowszczaków, Os. Kościuszkowców, Os. Czwartaków, Os. Zygmunta III Wazy), we wschodniej części obszaru uzupełnionej zabudową przemysłowo-usługową oraz mieszkaniową jednorodziną. Ponadto w granice obszaru weszły dwa tereny tworzące Rodzinne Ogródki Działkowe oraz cmentarz.

Obszar 6 – obszar położony w zachodniej części miasta, pomiędzy Jeziorem Swarzędzkim, ulicą Poznańską, granicą z Poznaniem a centrum miasta. Jego dwie równoległe osie przestrzenne wyznaczają ul. Strzelecka oraz ul. Poznańska. Jest to obszar o dominującej zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej uzupełniony zabudową usługowo-przemysłową, zlokalizowaną wzdłuż ul. Poznańskiej. Znaczną część obszaru zajmują także stawy i nieużytki.

Obszar 7 – jest to obszar obejmujący teren Jeziora Swarzędzkiego wraz z nabrzeżem. Obszar ten został całkowicie wyłączony z przeprowadzonej analizy.

Podobny podział na jednostki analityczne w granicach miasta Swarzędza wykorzystano już podczas tworzenia dokumentu pt. „Lokalny Program Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023”.

Rysunek 3. Podział miasta Swarzędza na jednostki analityczne na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Swarzędzu



Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Tabela 1. Wykaz wydzielonych jednostek analitycznych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku w mieście Swarzędzu

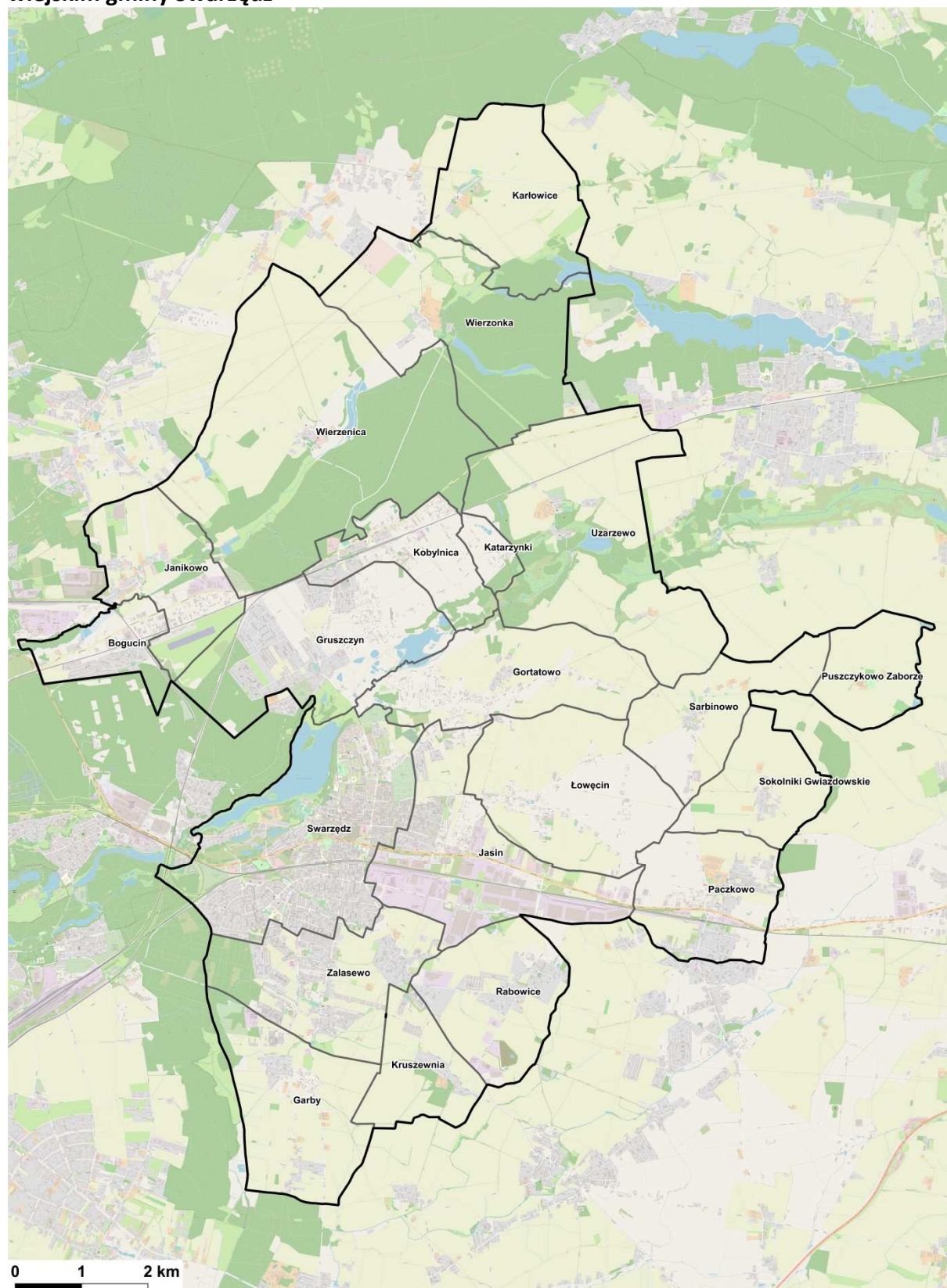
Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
1	2370	1,04	2279

2	5686	0,64	8884
3	3918	1,12	3498
4	5062	1,74	2909
5	8633	1,39	6211
6	1626	1,2	1355
7 [wyłączona z analizy]	-	1,1	-
miasto Swarzędz	27295	8,23	3317

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Analiza obszaru wiejskiego gminy obejmuje 20 sołectw określonych w Wykazie sołectw Gminy Swarzędz – będącym Załącznikiem Nr 6 do Statutu Gminy Swarzędz: Bogucin, Garby, Gortatowo, Gruszczyn, Janikowo Dolne, Janikowo Górne, Jasin, Karłowice, Kobylnica (obejmujące także wieś Katarzynki), Kruszewnia, Łowęcin, Paczkowo, Puszczykowo-Zaborze, Rabowice, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie, Uzarzewo, Wierzenica, Wierzonka, Zalasewo. Z uwagi na małą liczbę mieszkańców oraz położenie sołectwo Puszczykowo-Zaborze było analizowane łącznie z sąsiadującym sołectwem Sarbinowo, a sołectwa Janikowo Dolne i Janikowo Górne łącznie.

Rysunek 4. Rozmieszczenie przestrzenne sołectw na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy Swarzędz



Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Tabela 2. Wykaz wydzielonych miejscowości wiejskich (sołectw) według liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa sołectwa	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os./km ²] w 2022 r.
Bogucin	1041	1,85	561
Garby	820	4,80	171
Gortatowo	1113	4,88	228
Gruszczyn	3003	6,17	487
Janikowo	463	3,66	126
Jasin	1834	5,83	314
Karłowice	363	4,82	75
Kruszewnia	815	2,42	337
Łowęcin	623	5,78	108
Paczkowo	1868	3,72	503
Rabowice	1338	3,85	348
Sokolniki Gwiazdowskie	119	2,73	44
Uzarszewo	502	9,09	55
Wierzenica	331	13,28	25
Wierzonka	357	6,88	52
Zalasewo	6891	4,85	1420
Kobylnica; Katarzynki	1579	3,37	469
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	193	5,51	35
Obszar wiejski gminy	23253	93,50	249

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Na kolejnych stronach przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w podziale na poszczególne sfery tematyczne.

Metody i techniki badawcze oraz źródła danych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który dodatkowo cechuje się występowaniem negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Biorąc pod uwagę powyższe przyjęte na potrzeby niniejszego opracowania kryteria (wskaźniki) służące wskazaniu obszarów zdegradowanych zostały przypisane pięciu podsystemom: społecznemu, gospodarczemu, przestrzenno-funkcjonalnemu, środowiskowemu i technicznemu.

Na potrzeby wykonania analizy wskaźnikowej służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zebrano dane rejestrowe, których dysponentami są jednostki administracji publicznej – głównie Urząd Miasta i Gminy Swarzędz oraz jednostka organizacyjna gminy (Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu), a także Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu czy Komisariat Policji Swarzędz. W ekspertyzie uwzględniono też publicznie

dostępne dane wtórne, np. z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu. Pełna lista zastosowanych wskaźników została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 3. Lista wskaźników delimitacyjnych

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika częściowego	Źródło danych	Typ wskaźnika ¹
1	społeczna	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 [%]	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz ²	stymulanta
2	społeczna	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17+ w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
3	społeczna	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
4	społeczna	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 [%]	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
5	społeczna	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
6	społeczna	Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 [%]	Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu	destymulanta
7	społeczna	Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej [%]	Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu	destymulanta
8	społeczna	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
9	społeczna	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 r. [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu	destymulanta
10	społeczna	Dynamika zmian ogólnie bezrobotnych w latach 2015-2022 [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu	destymulanta
11	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022 [%]	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	stymulanta
12	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022 [%]	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	stymulanta
13	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z	Okręgowa Komisja	stymulanta

¹ **Stymulanta** to charakter wskaźnika, który w kontekście wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji należy interpretować w ten sposób, że im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja jest lepsza.

Destymulanta to charakter wskaźnika, który w kontekście wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji należy interpretować w ten sposób, że im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja jest mniej korzystna.

² Dane dotyczące liczby ludności zostały zgromadzone na podstawie danych o zameldowaniu i mogą nie odzwierciedlać faktycznego stanu zamieszkania na terenie gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz. Wynika to z faktu, że nie wszystkie osoby, które faktycznie mieszkają na terenie gminy dokonują obowiązku meldunkowego.

		języka angielskiego w latach 2020-2022 [%]	Egzaminacyjna w Poznaniu	
14	społeczna	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w 2022 r.	Komisariat Policji Swarzędz, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
15	społeczna	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]	Państwowa Komisja Wyborcza	stymulanta
16	społeczna	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018	Państwowa Komisja Wyborcza	stymulanta
17	społeczna	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
18	społeczna	Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca	Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu	stymulanta
19	gospodarcza	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku [%]	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
20	gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców - stan na 31 maja 2023 roku	Urząd Statystyczny w Poznaniu, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
21	gospodarcza	Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2023	Urząd Statystyczny w Poznaniu	stymulanta
22	gospodarcza	Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym	Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu	stymulanta
23	gospodarcza	Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022	Izba Administracji Skarbowej w Poznaniu	stymulanta
24	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
25	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2022 roku	Komisariat Policji Swarzędz	destymulanta
26	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego; Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	stymulanta
27	techniczna	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego; Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
28	techniczna	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej	Aquanet S.A., Zakład Gospodarki Komunalnej	stymulanta

29	środowiskowa	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem [%]	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków CEEB, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta
30	środowiskowa	Masa azbestu przeznaczonego do utylizacja na 1 mieszkańca w 2022 r.	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	destymulanta

Źródło: Opracowanie Lider Projekt Sp. z o.o.

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA

Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022

Dynamika zmian liczby ludności pozwala ocenić, które obszary gminy wykazują pozytywne lub negatywne trendy demograficzne i stanowią atrakcyjne miejsce do osiedlania się ludności.

Obszar miejski

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 31.12.2022 roku, w mieście zameldowanych było 27295 osób na pobyt stały i czasowy. W latach 2015-2022 ogólna liczba mieszkańców Swarzędza zmniejszyła się o blisko 9,50%. Zmiany ludności w obrębie poszczególnych jednostek analitycznych były jednak zróżnicowane na przestrzeni ostatnich kilku lat. Największe tempo odpływu ludności było widoczne przede wszystkim na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w formie blokowisk lub szeregowej. Otóż największy spadek ludności odnotowano w jednostce analitycznej nr 2 i 5, gdzie wskaźnik dynamiki przyjął odpowiednio wartość -14,46% oraz -11,29%. Ponadto wysokim ubytkiem populacji cechuje się obszar nr 6 i nr 3, w których przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Co istotne, procesy depopulacji zaobserwowano także w ścisłym centrum miasta - na obszarze nr 4. I tak wskaźnik dynamiki zmian liczby ludności wynosił tutaj -5,73%. Należy dodać, że najmniejsze natężenie zjawiska odpływu społeczności miejskiej zarejestrowano na obszarze nr 1 (wskaźnik dynamiki osiągnął tu tylko -1,00%).

Odpływ liczby ludności na obszarach silnie zurbanizowanych o zabudowie blokowej, przy jednoczesnym przyroście liczby ludności na obszarach o zabudowie jednorodzinnej, położonych na obrzeżach miast jest cechą charakterystyczną dla wielu polskich miast. Trend ten świadczy o występowaniu zjawiska suburbanizacji, tj. osiedlaniu się mieszkańców na terenach podmiejskich.

Tabela 4. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności ogółem w 2015 roku	Liczba ludności ogółem w 2022 roku	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 [%]
2	6647	5686	-14,46
5	9732	8633	-11,29

6	1760	1626	-7,63
3	4207	3918	-6,86
4	5370	5062	-5,73
1	2394	2370	-1,00
miasto Swarzędz	30110	27295	-9,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

W latach 2015-2022 ogólna liczba mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Swarzędza wzrosła o 39,47%. W ostatnich kilkunastu latach widoczny jest wyraźny trend osiedlania się znacznej części mieszkańców Poznania na terenie gmin tworzących aglomerację poznańską, przy jednoczesnym realizowaniu większości potrzeb, w tym głównie zawodowych, na terenie miasta rdzeniowego. Napływ klasy średniej na nowe osiedla o zabudowie jednorodzinnej i szeregowej zlokalizowane na terenach o niskim zagęszczeniu zabudowy, w spokojnej okolicy, szczególnie na terenach wiejskich widoczny jest także w gminie Swarzędz. Analiza statystyczna pokazuje, iż w 11 z 18 jednostek analitycznych wskaźnik dynamiki przyjął dodatnie wartości. Szczególnie wyraźny „boom” demograficzny obserwuje się w sołectwach położonych na południe od Swarzędza. Największy przyrost populacji odnotowano w Rabowicach – nieco ponad 380,00%. Ponadto bardzo duży zysk migracyjny zaznaczył się w Zalasewie (89,97%), Gortatowie (78,08%), Kruszewni (73,77%) i Garbach (73,00%). Relatywnie wysoki wzrost liczby ludności cechował też takie sołectwa jak: Jasin i Gruszczyń, gdzie procesy suburbanizacji w strefie podmiejskiej miasta Poznania dopiero nasilają się. Wskaźnik dynamiki zmian liczby mieszkańców kształtował się odpowiednio w nich na poziomie 31,38% i 25,39%. Napływ ludności na teren gminy z jednej strony wiąże się z korzyściami takimi jak wyższa baza podatkowa, z drugiej strony pociąga za sobą liczne wyzwania związane z odpowiednim, zrównoważonym gospodarowaniem przestrzennym, zabezpieczeniem odpowiedniej infrastruktury sieciowej i komunikacyjnej, a także infrastruktury usług społecznych i edukacyjnych dla nowych mieszkańców, co wiąże się z dodatkowymi obciążeniami finansowymi dla gminy. Konieczne jest zatem przemyślane opracowywanie dokumentów planistycznych wyznaczających nowe obszary pod zabudowę mieszkaniową, przy uwzględnieniu uwarunkowań przestrzennych i infrastrukturalnych, które zminimalizują rozproszenie zabudowy i koszty związane z późniejszą rozbudową i utrzymaniem infrastruktury. Niewielkie tempo procesu napływu populacji miejskiej zarejestrowano w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, Paczkowie, Sokolnikach

Gwiazdowskich i Łowęcinie. Wysoka popularność terenów wiejskich gminy Swarzędz wynika z ich wysokiej atrakcyjności przyrodniczo-krajobrazowej, a także niewielkiego oddalenia i relatywnie dobrego skomunikowania z miastem rdzeniowym aglomeracji – Poznaniem.

Wyniki analizy statystycznej wskazują, że procesy depopulacji wystąpiły w północnej i zachodniej części obszarów wiejskich w granicach gminy, w miejscowościach typowo rolniczych, z dużą dominacją użytków rolnych lub leśnych w strukturze pokrycia terenu, w których dominuje zabudowa jednorodzinna lub zagrodowa. Największy spadek liczby mieszkańców zanotowano w Wierzonce, Uzarzewie i Janikowie (o ponad 6,00%). Znacznie wolniejsze tempo odpływu populacji na przestrzeni ostatnich lat miało miejsce w Wierzenicy, Karłowicach oraz Kobylnicy i Katarzynkach. Co istotne, rejon wiejski Kobylnicy jest bardzo dobrze skomunikowany środkami regionalnego, publicznego transportu kolejowego z Poznaniem. Poza tym niewielki ubytek społeczności wiejskiej zarejestrowano w Bogucinie.

Tabela 5. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba ludności ogółem w 2015 roku	Liczba ludności ogółem w 2022 roku	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 [%]
Rabowice	278	1338	381,29
Zalasewo	3632	6891	89,73
Gortatowo	625	1113	78,08
Kruszewnia	469	815	73,77
Garby	474	820	73,00
Jasin	1396	1834	31,38
Gruszczyn	2395	3003	25,39
Sarbinowo, Puszczykowo- Zaborze	169	193	14,20
Paczkowo	1655	1868	12,87
Sokolniki Gwiazdowskie	107	119	11,21
Łowęcin	582	623	7,04
Bogucin	1058	1041	-1,61
Kobylnica, Katarzynki	1642	1579	-3,84
Karłowice	383	363	-5,22
Wierzenica	350	331	-5,43
Janikowo	498	463	-7,03
Uzarzewo	547	502	-8,23
Wierzonka	412	357	-13,35
Obszar wiejski gminy	16672	23253	39,47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku

W ostatnich latach w Polsce obserwowane są znaczne zmiany w strukturze ludności według wieku i płci. Na potrzeby wykonania analizy przyjęto następujące ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców gminy: wiek przedprodukcyjny (kobiety i mężczyźni: do 17 roku życia włącznie), wiek produkcyjny (kobiety: 18 – 59 lat, mężczyźni: 18-64 lata), wiek poprodukcyjny (kobiety – od 60 roku życia; mężczyźni – od 65 roku życia).

Szczególnie istotnymi wskaźnikami z punktu widzenia możliwości rozwojowych miast są wskaźniki obrazujące strukturę wiekową ich mieszkańców. Pierwszy z nich, to udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, prezentujący potencjał demograficzny poszczególnych jednostek analitycznych.

Obszar miejski

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz z dnia 31.12.2022 roku, w mieście Swarzędzu zarejestrowanych było 5094 osób w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 18,66% ogółu ludności miejskiej. Najbardziej korzystnym potencjałem demograficznym w świetle tego wskaźnika cechowały obszary nr 2 i nr 4, w których udział ludności najmłodszej wynosił odpowiednio 19,53% i 19,51%. Relatywnie młode społeczeństwo zamieszkiwało również w granicach jednostki analitycznej nr 3 – wskaźnik przyjął tu wartość 18,86%. W pozostałych jednostkach analitycznych wskaźnik nie przekroczył średniej dla samego ośrodka miejskiego. Najgorsza sytuacja demograficzna pod tym względem wystąpiła na obszarze nr 1 i nr 5, w których wskaźnik nie osiągnął więcej niż 18,00%. Dość niski udział procentowy populacji do 18 roku życia odnotowano też na obszarze nr 6 – bowiem 18,53%.

Tabela 6. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] na dzień 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
2	1110	5686	19,53
4	988	5062	19,51
3	739	3918	18,86
6	301	1626	18,53
5	1541	8633	17,85
1	415	2370	17,49
miasto Swarzędz	5094	27295	18,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież do lat 17) w relacji do ogólnej liczby ludności wskazuje na potencjał demograficzny poszczególnych miejscowości wiejskich. Udział procentowy osób najmłodszych w stosunku do całości populacji na obszarze wiejskim gminy Swarzędz kształtował się na poziomie 27,72% i był o ok. 11,00 p.p. większy w porównaniu do miasta. Zdecydowanie najwyższy udział osób w tym wieku w łącznej liczbie mieszkańców odnotowano w miejscowościach, gdzie obserwuje się szybsze tempo napływu społeczności miejskiej, takich jak Rabowice, Garby, Gortatowo i Zalasewo. Wskaźnik ten przekroczył w nich 30,00%. Relatywnie dużo osób młodych było zameldowanych również w Gruszczynie i Kruszewni (wskaźnik wynosił tu niecałe 28,00%). Na pozostałym obszarze jego wartości nie przekroczyły średniej dla samego obszaru wiejskiego gminy. Świadczy to o wysokim potencjale demograficznym tych obszarów, który biorąc pod uwagę fakt, iż tereny te cechują się także wysoką dynamiką zasiedlania, a proces powstawania nowych osiedli i domów jest kontynuowany, będzie się utrzymywał w najbliższych latach. Wysoki udział dzieci i młodzieży, jak i przyrost ich liczby w ostatnich latach, wiąże się z koniecznością systematycznego poszerzania oferty oświatowej i wychowawczej, a także rekreacyjnej, jak i zapewnienia odpowiednich rozwiązań komunikacyjnych zapewniających dojazd uczniów do placówek szkolnych.

Najmniejszy potencjał demograficzny cechuje zaś miejscowości wiejskie położone na zachodzie i północy analizowanego terenu, z mniejszą koncentracją ludności. I tak najbardziej niekorzystną relację osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców zanotowano w Wierzonce, Janikowie i Bogucinie, w których opisywany wskaźnik nie osiągnął więcej niż 20,00%. Niekorzystna sytuacja demograficzna w świetle tego miernika widoczna była również w Kobylnicy i Katarzynkach, Wierzenicy, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Łowęcinie. W grupie tej wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 21,00-22,00%. Niższy udział dzieci i młodzieży na tle średniej dla obszaru wiejskiego gminy cechował miejscowości Uzarzewo, Sokolniki Gwiazdowskie, Jasin, Paczkowo i Karłowice.

Tabela 7. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] na dzień 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
1	Rabowice	449	1338	33,56
2	Garby	266	820	32,44
3	Gortatowo	359	1113	32,26
4	Zalasewo	2206	6891	32,01
5	Gruszczyn	834	3003	27,77
6	Kruszewnia	226	815	27,73
7	Karłowice	97	363	26,72
8	Paczkowo	481	1868	25,75
9	Jasin	452	1834	24,65
10	Sokolniki Gwiazdowskie	29	119	24,37
11	Uzarszewo	112	502	22,31
12	Łowęcin	136	623	21,83
13	Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	42	193	21,76
14	Wierzenica	71	331	21,45
15	Kobylnica, Katarzynki	334	1579	21,15
16	Bogucin	199	1041	19,12
17	Janikowo	86	463	18,57
18	Wierzonka	66	357	18,49
-	Obszar wiejski gminy	6445	23253	27,72

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku

Struktura wieku stanowi punkt wyjścia do analiz procesów starzenia się społeczeństwa i determinuje w pośredni sposób ruch naturalny (zgony, urodzenia) i migracje³. Demograficzne starzenie się społeczeństwa definiuje się jako proces, który prowadzi do zwiększenia populacji w wieku poprodukcyjnym w momencie zmiany tradycyjnej na nowoczesną reprodukcję społeczeństwa.⁴ Procesy te spowodowane są niskim przyrostem naturalnym, ciągłym wzrostem długości życia oraz systematycznym zwiększaniem udziału ludności w wieku starszym.⁵

³ Wierchosławski S., 1999. Demograficzne aspekty procesu starzenia się ludności Polskiej. Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Z. 1, s. 19-55.

⁴ Maier M., 2015. Starzejące się społeczeństwo jako wyzwanie dla polityki społecznej i rodzinnej. Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Nr 40. s. 267-274.

⁵ Ciura G., Szymańczak J., 2012. Starzenie się społeczeństwa polskiego. Biuro Analiz Sejmowych, nr 12 (126).

Zjawisko starzenia się społeczeństwa przeanalizowano za pomocą wskaźnika, jakim jest współczynnik starości demograficznej, który obrazuje relację liczby ludności w starszym wieku (kobiety powyżej 60 roku życia; mężczyźni powyżej 65 roku życia) do ogólnej liczby ludności. W okresie ostatnich lat obserwuje się systematyczny proces starzenia się społeczeństwa, który wynika w ośrodkach miejskich z odpływu ludności młodej do gmin wiejskich w strefie podmiejskiej dużych i średnich miast.

Obszar miejski

Starzejąca się struktura demograficzna miast stanowi negatywny trend obecny w większości europejskich i polskich miast, będąc jednym z głównych wyzwań samorządów. W 2022 r. w mieście Swarzędzu zarejestrowano 6463 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi 23,68% całej populacji miejskiej. Wysoka liczba osób w wieku poprodukcyjnym nie jest korzystna dla lokalnego rynku pracy. Co ważne, najwięcej osób starszych było zameldowanych w północnej części miasta, gdzie w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej miasta dominuje przeważnie zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w formie blokowej. I tak w jednostce analitycznej nr 5 współczynnik starości demograficznej osiągnął 29,37%, przekraczając znacznie średnią wartość dla samego ośrodka miejskiego. Obszar nr 5 to obszar o zabudowie blokowej, wybudowanej w latach 70. i 80. XX-wieku, stąd naturalne zestarzenie się mieszkańców, którzy osiedlali się w tamtym okresie w nowo wybudowanych blokach. Statystyki wskazują także, iż obszar ten odznacza się również wysokim poziomem depopulacji, co związane jest także z odpływem osób młodych, zarówno z przyczyn społecznych jak i edukacyjnych czy ekonomicznych, co dodatkowo przekłada się na pogorszenie wskaźników struktury wiekowej. Niekorzystne trendy demograficzne zaznaczały się już tutaj kilka lat wcześniej. Z przeprowadzonej analizy statystycznej wynika, że tylko w 1 z 6 analizowanych jednostek analitycznych wskaźnik przekroczył średnią wartość dla miasta Swarzędza. Warto w tym miejscu jednak podkreślić, że zjawisko systematycznego nasilania starzenia się społeczeństwa występuje we wszystkich jednostkach analitycznych. Na końcowe wartości średniej dla samego ośrodka miejskiego wpływają bardzo niekorzystne trendy demograficzne w strefie zabudowy blokowej na obszarze nr 5. Wysoki udział osób w wieku emerytalnym cechuje także ścisłe centrum miasta. Otóż na obszarze nr 4 udział populacji w wieku senioralnym wynosił 22,22%. Poza tym niekorzystną sytuację demograficzną odnotowano też na obszarach o zabudowie jednorodzinnej położonych po południowej

stronie miasta. Należy dodać, że udział procentowy ludności powyżej 60/65 roku życia na obszarze nr 1 i 3 kształtował się odpowiednio na poziomie 22,57% i 21,45%. Natomiast w jednostce analitycznej nr 6 wskaźnik ten przyjął wartość 20,79%. Najmniejsze natężenie zjawiska w świetle tego miernika statystycznego zanotowano na obszarze nr 2 (wskaźnik nie przekroczył tu 20,00%).

Tabela 8. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety: 60 i więcej; mężczyźni: 65 i więcej) na dzień 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
5	2535	8633	29,37
1	535	2370	22,57
4	1125	5062	22,22
3	840	3918	21,45
6	338	1626	20,79
2	1090	5686	19,17
miasto Swarzędz	6463	27295	23,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Starzejąca się struktura ludności, zwłaszcza widoczna w centrum miasta i na obszarach zabudowy wielorodzinnej blokowej, a także obserwowany proces migracji mieszkańców Poznania na peryferia miasta i poza jego granice pociąga za sobą liczne problemy natury społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Władze publiczne muszą zmierzyć się z koniecznością zabezpieczenia odpowiedniej opieki społecznej i medycznej nad osobami starszymi, a także z malejącym popytem na niektóre usługi, w tym usługi publiczne (np. edukacyjne). Obszary te wymagają reorientacji prowadzonej polityki społecznej, przestrzennej i architektonicznej oraz zdecydowanego ukierunkowania przestrzeni publicznych do potrzeb ze specjalnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami, szczególnie w zakresie likwidacji barier architektonicznych, jak i tworzenia miejsc sprzyjających ich aktywizacji.

Obszar wiejski

W znacznej części sołectwa położone na obszarze wiejskim gminy Swarzędz cechują się młodszą strukturą wiekową, aniżeli miasto Swarzędz. W 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz współczynnik starości demograficznej wynosił 12,49%. W strefie podmiejskiej

Poznania zachodzą w mniejszym stopniu zaawansowane procesy starzenia się społeczeństwa lokalnego. Stan ten można wytłumaczyć wysokim napływem osób młodych do gmin podmiejskich ośrodka wojewódzkiego. Najbardziej zaawansowane procesy starzenia się społeczeństwa odnotowano w sołectwach o niskiej koncentracji ludności, takich jak: Bogucin, Janikowo, Uzarzewo, Wierzonka, Sarbinowo i Puszczykowo-Zaborze oraz Kobylnica i Katarzynki, gdzie udział procentowy mieszkańców w wieku emerytalnym przekroczył 20,00%. Wysoki ich udział w świetle analizy wskaźnikowej zaznaczył się również w Łowęcinie (wskaźnik ten kształtował się tu na poziomie 17,82%). Ponadto relatywnie starą strukturę demograficzną na tle samego obszaru wiejskiego gminy posiadały miejscowości Paczkowo, Wierzenica, Jasin, Karłowice, Sokolnicy Gwiazdowskie i Gruszczyn. Większość miejscowości z niekorzystną strukturą wiekową populacji jest położona na północy i zachodzie analizowanego terenu. Postępujące starzenie się tych miejscowości, wymagać będzie wzmożonej aktywności władz w zapewnieniu odpowiedniej oferty usług opiekuńczo-pielęgniacyjnych, szczególnie realizowanych w sposób mobilny – u pacjenta, a także dołożenia starań w aspekcie promocji i planowania przestrzennego, które przełożą się na większą atrakcyjność osiedleńczą tego rejonu gminy, szczególnie wśród młodych rodzin. Pozostałe sołectwa osiągały wartość wskaźnika oscylującą w granicach poniżej 11,0%, co biorąc pod uwagę ogólną sytuację demograficzną kraju należy uznać jako wynik dobry. Odmienne tendencje demograficzne obserwuje się od wielu lat zwłaszcza w miejscowościach położonych na wschodnich obrzeżach Poznania, na południe od samego Swarzędza. Najmłodszym demograficznie obszarem części wiejskiej gminy była zlokalizowana bezpośrednio przy granicach ośrodka wojewódzkiego miejscowość Rabowice, w której udział ludności w wieku emerytalnym wynosił tylko 3,29%. Jak już wspomniano, Rabowice cechuje największy przyrost osób młodych. Poza tym procesy odmładzania się społeczeństwa zaznaczyły się również w Zalasewie, Garbach i Gortatowie. Należy pokreślić, że udział procentowy populacji w wieku senioralnym nie przekroczył w nich 10,00%. Korzystne tendencje demograficzne zanotowano też w Kruszewni.

Należy zakładać, iż obecna dobra sytuacja struktury wiekowej ludności obszarów wiejskich gminy Swarzędz, może ulegać stopniowemu pogorszeniu w kolejnych latach. Świadczą o tym spore, dodatnie wartości wskaźnika dynamiki liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni ostatnich lat, osiąmane przez poszczególne sołectwa. Tempo tych zmian będzie zapewne w pewnym stopniu ograniczane przez napływ nowych mieszkańców aglomeracji

osiedlających się na terenie gminy, przez co sytuacja demograficzna w odniesieniu do średnich wartości dla kraju, wciąż będzie utrzymywać się na korzystnym poziomie.

Tabela 9. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety: 60 i więcej; mężczyźni: 65 i więcej) na dzień 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
Bogucin	252	1041	24,21
Janikowo	105	463	22,68
Uzarszewo	107	502	21,31
Wierzonka	75	357	21,01
Kobylnica, Katarzynki	322	1579	20,39
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	39	193	20,21
Łowęcin	111	623	17,82
Paczkowo	280	1868	14,99
Wierzenica	48	331	14,50
Jasin	263	1834	14,34
Karłowice	52	363	14,33
Sokolniki Gwiazdowskie	17	119	14,29
Gruszczyn	393	3003	13,09
Kruszewnia	85	815	10,43
Gortatowo	110	1113	9,88
Garby	73	820	8,90
Zalasewo	529	6891	7,68
Rabowice	44	1338	3,29
Obszar wiejski gminy	2905	23253	12,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022

Analiza dynamiki liczby ludności w wieku poprodukcyjnym pogłębia analizę struktury wiekowej, umożliwiając dokonanie oceny czy zjawisko starzenia się społeczeństwa ma charakter naturalny, przebiegając stabilnie, czy też proces ten przebiega w sposób gwałtowny i zjawisko to jest potęgowane przez dodatkowe czynniki społeczne, np. migracje.

Obszar miejski

W okresie pomiędzy rokiem 2015, a rokiem 2021 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym miasta Swarzędza zwiększyła się o 22,85%. Zmiany liczby osób w tym przedziale wiekowym

były jednak zróżnicowane w poszczególnych jednostkach analitycznych. Najszybsze tempo starzenia się społeczeństwa miejskiego było widoczne na obszarach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej. I tak na obszarze nr 2 i 5 przybyło osób najstarszych odpowiednio o 45,49% i 20,10%. Poza tym bardzo duży przyrost populacji w wieku senioralnym odnotowano w jednostce nr 1. Wskaźnik dynamiki przyjął tutaj wartość 31,40%. W pozostałych jednostkach analitycznych wskaźnik dynamiki nie przekroczył średniej wartości dla samego miasta Swarzędza. Co ważne, najmniejszy przyrost osób w wieku powyżej 60/65 roku życia zaznaczył się na obszarze nr 4, gdzie jednocześnie obserwuje się wysoki udział dzieci i młodzieży w strukturze demograficznej na tle całego ośrodka miejskiego. Ponadto wolniejsze tempo wzrostu osób w wieku senioralnym zanotowano na obszarze nr 6 i nr 3, czyli terenach z dominacją budownictwa jednorodzinnego.

Tabela 10. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku	Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 [%]
2	749	1090	45,49
1	407	535	31,40
5	2111	2535	20,10
3	715	840	17,54
6	292	338	15,74
4	987	1125	13,97
miasto Swarzędz	5261	6463	22,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Analizę sytuacji demograficznej uzupełnia dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022. Jak wynika z analizy statycznej, w 9 z 18 miejscowości wiejskich wskaźnik dynamiki przekroczył średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy, wynoszącą 49,74%. Największy przyrost populacji w wieku powyżej 60/65 roku życia odnotowano w Kruszewni – bowiem o nieco ponad 140,0%. Znacznym wzrostem ludności w tym wieku cechowały się takie miejscowości jak Zalasewo i Wierzenica, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 98,87% i 84,62%. Relatywnie szybkim tempem starzenia się społeczeństwa charakteryzowały się Rabowice, Uzarzewo i Gruszczyń, gdzie wartość wskaźnika dynamiki oscylowała w przedziale 60,00-65,00%. Niekorzystna sytuacja demograficzna w świetle tego wskaźnika wystąpiła również w Garbach, Łowęcinie i

Sokolnikach Gwiazdowskich. Natomiast najmniej osób w wieku senioralnym przybyło w Wierzonce, Bogucinie oraz Kobylnicy i Katarzynkach. W jednostkach tych wskaźnik dynamiki nie osiągnął więcej niż 20,00%.

Tabela 11. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Lp.	Nazwa miejscowości	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku	Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 [%]
1	Kruszewnia	35	85	142,86
2	Zalasewo	266	529	98,87
3	Wierzenica	26	48	84,62
4	Rabowice	27	44	62,96
5	Uzarszewo	66	107	62,12
6	Gruszczyn	245	393	60,41
7	Garby	46	73	58,70
8	Łowęcin	70	111	58,57
9	Sokolniki Gwiazdowskie	11	17	54,55
10	Gortatowo	74	110	48,65
11	Paczkowo	191	280	46,60
12	Karłowice	36	52	44,44
13	Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	27	39	44,44
14	Jasin	188	263	39,89
15	Janikowo	80	105	31,25
16	Kobylnica, Katarzynki	267	322	20,60
17	Bogucin	219	252	15,07
18	Wierzonka	66	75	13,64
-	Obszar wiejski gminy	1940	2905	49,74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Udział ludności korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku

Do zadań własnych gminy należą sprawy ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Wydłużenie przeciętnego trwania długości życia to czynnik powiązany ściśle z tą opieką. Poza tym kompetentnie działająca podstawowa opieka zdrowotna i socjalna w dużej mierze zwiększa poczucie bezpieczeństwa ludności oraz gwarantuje należyty poziom i warunki życia. Główną jednostką organizacyjną w strukturze miasta, wykonującą zadania zlecone i własne w zakresie pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Swarzędzu.

Obszar miejski

Powszechnie stosowany wskaźnik służący ocenie poziomu ubóstwa dochodowego to udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w ogólnej ludności stanowi drugi, obok stopy bezrobocia, najważniejszy wskaźnik obrazujący natężenie problemów natury społecznej. Objęcie ludności wsparciem z pomocy społecznej w formie zasiłków umożliwia zdiagnozowanie obszarów o wyższych potrzebach w zakresie prowadzonej polityki społecznej, a tym samym wymagających szczególnych preferencji w zakresie podejmowanej interwencji.

W mieście Swarzędzu 2,28% ogółu ludności objętych jest usługami pomocy społecznej. Najwyższe potrzeby w tym zakresie posiada ludność zamieszkująca jednostki analityczne, w których odnotowano najwyższe wskaźniki bezrobocia oraz relatywnie wysoki udział osób w wieku w poprodukcyjnym, czyli ściśle centrum miasta. I tak na obszarze nr 4 udział procentowy populacji korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej wynosił aż 4,89%. Skala ubóstwa dochodowego skorelowana jest tu z wysokim na tle miasta poziomem bezrobocia, w tym z bezrobociem długotrwałym, który stanowi główny czynnik zubożenia, jak i czynnik generujący inne problemy natury społecznej (w tym przestępczość). Skala tego zjawiska ulega osłabieniu na przestrzeni ostatnich lat i jego tempo było szybsze w porównaniu do samego ośrodka miejskiego.

Tabela 12. Udział ludności korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
4	248	5062	4,89
5	169	8633	1,95
6	29	1626	1,78
3	67	3918	1,70
2	86	5686	1,51
1	25	2370	1,07
miasto Swarzędz	623	27295	2,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

W 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz z pomocy społecznej korzystało 1,29% ludności. Najwyższy udział procentowy mieszkańców objętych systemem tej pomocy odnotowano w Wierzonce i Wierzenicy, gdzie wskaźnik przyjął odpowiednio wartość 7,56% i 6,95%. Relatywnie wysoka koncentracja tego problemu wystąpiła również w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborze oraz Łowęcinie, w których miernik ten kształtował się na poziomie 3,63% i 3,53%. Niekorzystna sytuacja społeczna w świetle tego wskaźnika była także w Janikowie, Karłowicach, Uzarzewie oraz Kobylnicy i Katarzynkach. W pozostałych miejscowościach sołeckich wskaźnik nie przekroczył średniej wartości dla obszaru wiejskiego gminy.

Tabela 13. Udział ludności korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności korzystający ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]
Wierzonka	27	357	7,56
Wierzenica	23	331	6,95
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	7	193	3,63
Łowęcin	22	623	3,53
Janikowo	13	463	2,81
Karłowice	10	363	2,75
Uzarzewo	13	502	2,59
Kobylnica; Katarzynki	34	1579	2,15
Jasin	23	1834	1,25
Garby	8	820	0,98
Sokolniki Gwiazdowskie	1	119	0,84
Paczkowo	15	1868	0,80
Zalasewo	54	6891	0,78
Rabowice	10	1338	0,75
Gruszczyn	22	3003	0,73
Bogucin	7	1041	0,67
Gortatowo	7	1113	0,63
Kruszewnia	4	815	0,49
obszar wiejski gminy	300	23253	1,29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022

Obszar miejski

Pomoc społeczna polega w szczególności na udzielaniu przewidzianych ustawą świadczeń (pieniężnych i niepieniężnych), pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy. Wskaźnikiem, który pozwala uzupełnić analizę i ocenę problemu ubóstwa i potrzeb socjalnych oraz efektywności prowadzonych działań opieki społecznej jest dynamika liczby osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat.

Analizie poddano również dynamikę zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej pomiędzy 2015 a 2022 rokiem. Z dostępnych danych wynika, że w jednostkach analitycznych spadła liczba mieszkańców korzystająca z pomocy społecznej o 9,18%. W przyjętym horyzoncie czasowym największe tempo nasilenia zjawiska odnotowano w jednostce nr 1. Na obszarze nr 1 wskaźnik dynamiki wynosił nieco ponad -40,00%. Z zebranych danych wynika, że wysoki spadek osób objętych systemem tej pomocy zaznaczył się również na obszarze nr 6 (wskaźnik dynamiki przyjął tu wartość -29,56%). Na przestrzeni ostatnich lat znacznie mniejszą skalę ubóstwa dochodowego zaobserwowano także na obszarze nr 4. W okresie 2015-2022 liczby osób, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, zmniejszyła się tu o prawie 12,00%. W pozostałych jednostkach analitycznych widać utrzymywanie się podobnej skali przyznawania pomocy społecznej.

Tabela 14. Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w 2015 r. ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 r. ogółem	Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 [%]
2	85	86	0,94
3	67	67	0,00
5	169	169	0,00
4	281	248	-11,90
6	41	29	-29,56
1	43	25	-40,98
miasto Swarzędz	686	623	-9,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu

Obszar wiejski

W przyjętym okresie analizy statycznej (pomiędzy 2015 a 2022 rokiem) na obszarze wiejskim gminy Swarzędz liczba osób objęta systemem pomocy społecznej spadła o 8,54%. Największy przyrost mieszkańców zakwalifikowanej do niej odnotowano w Garbach i Łowęcinie. Relatywnie szybkie tempo nasilenia zjawiska zaobserwowano w Gortatowie, Zalasewie oraz Kobylnicy i Katarzynkach. Niekorzystna sytuacja pod tym względem wystąpiła w Kruszewni, Janikowie, Gruszczynie. Niewielki wzrost liczby osób objętych pomocą społeczną zanotowano w Rabowicach i Jasinie. Największy ubytek tej grupy osób zaznaczył się zaś w Paczkowie, Uzarzewie i Karłowicach. Znaczące spadki tego wskaźnika zarejestrowano też w Bogucinie i Wierzenicy, a także w niewielkim tempie w Wierzonce.

Tabela 15. Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem w 2015 r.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem w 2022 r.	Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 [%]
Garby	1	8	700,00
Łowęcin	9	22	144,44
Gortatowo	4	7	75,00
Zalasewo	32	54	68,75
Kobylnica; Katarzynki	25	34	36,00
Kruszewnia	3	4	33,33
Janikowo	10	13	30,00
Gruszczyn	17	22	29,41
Jasin	20	23	15,00
Rabowice	9	10	11,11
Sokolniki Gwiazdowskie	1	1	0,00
Wierzonka	29	27	-6,90
Wierzenica	42	23	-45,24
Bogucin	14	7	-50,00
Karłowice	27	10	-62,96
Uzarzewo	37	13	-64,86
Paczkowo	48	15	-68,75
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	0	7	-
Obszar wiejski gminy	328	300	-8,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu

Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej

Ważnym aspektem w ramach prowadzonej polityki społecznej jak i rozwoju infrastruktury jest świadomość potrzeb osób niepełnosprawnych i wprowadzanie odpowiednich usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych jak i rozwiązań architektonicznych i infrastrukturalnych, które w znacznym stopniu przełożą się na wzrost aktywności osób niepełnosprawnych i ich włączenie w życie lokalnej społeczności.

Obszar miejski

Najwyższy udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej odnotowano na obszarze nr 6. Co istotne, blisko połowa tych osób została tu objęta systemem tej pomocy. Relatywnie wysoki odsetek tej grupy osób ujętych w OPS w Swarzędzu zarejestrowano również na obszarze nr 3 i nr 4. Najmniejsze natężenie zjawiska w świetle tego wskaźnika miało miejsce z kolei na obszarze nr 1. Relatywnie niewielka koncentracja problemu wystąpiła również na obszarze nr 2 i nr 5.

Tabela 16. Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej w 2022 r. w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 r. - niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 r. ogółem	Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej [%]
6	14	29	48,89
3	29	67	42,98
4	104	248	42,03
5	55	169	32,69
2	27	86	32,00
1	8	25	29,71
miasto Swarzędz	237	623	38,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu

Obszar wiejski

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pomocą ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej jest wysoce zróżnicowana na terenie gminy. Najwyższy udział osób z niepełnosprawnością ujętych w statystykach Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu cechował Paczkowo, w którym blisko 75% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej posiada niepełnosprawność. Wysoki udział osób z niepełnosprawnością w ogólnej liczbie ludności objętej systemem tej pomocy charakteryzował Gortatowo, Garby i Kruszewnię

(wskaźnik oscylował w nich w granicach 50,00-60,00%). Relatywnie wysokie natężenie problemu w świetle tego wskaźnika odnotowano również w Karłowicach i Bogucinie, gdzie miernik osiągnął nieco ponad 40,00%. Niekorzystna sytuacja pod tym względem na tle obszaru wiejskiego gminy wystąpiła także w Jasinie, Wierzenicy, Janikowie, Uzarzewie, Kobylnicy i Katarzynkach oraz Gruszczyń. W pozostałych sołectwach koncentracja zjawiska była słabsza niż średnio w części wiejskiej gminy. W trzech sołectwach (Rabowice, Sarbinowo/ Puszczykowo Zaborze, Sokolniki Gwiazdowskie) żadna z osób objętych pomocą nie jest osobą o stwierdzonej niepełnosprawności. Z problemem tym w niewielkim stopniu borykają się mieszkańcy zameldowani w Zalasewie i Wierzonce.

Tabela 17. Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej w 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 r. - niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w 2022 r. - ogółem	Udział osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej [%]
Paczkowo	11	15	73,33
Gortatowo	4	7	57,14
Garby	4	8	50,00
Kruszewnia	2	4	50,00
Bogucin	3	7	42,86
Karłowice	4	10	40,00
Jasin	9	23	39,13
Wierzenica	9	23	39,13
Janikowo	5	13	38,46
Uzarzewo	5	13	38,46
Kobylnica; Katarzynki	13	34	38,24
Gruszczyń	8	22	36,36
Łowęcin	6	22	27,27
Wierzonka	3	27	11,11
Zalasewo	6	54	11,11
Rabowice	0	10	0,00
Sokolniki Gwiazdowskie	0	1	0,00
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	0	7	0,00
Obszar wiejski gminy	92	300	30,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu

Problem niepełnosprawności, w szczególności na terenach wiejskich o znacznym rozproszeniu zabudowy, stanowi istotną przyczynę występowania wykluczenia społecznego i realną barierę dla pełnej aktywizacji mieszkańców i ich włączenia w życie lokalnej społeczności. Osoby te wymagają zatem szczególnego wsparcia ze strony instytucji

społecznych i opieki zdrowotnej, które umożliwi im możliwie dogodne funkcjonowanie i realizowanie potrzeb zawodowych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i społecznych.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 roku

Stopa bezrobocia mierzona udziałem osób bezrobotnych zarejestrowanych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym stanowi jeden z podstawowych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego. Bezrobocie stanowi bowiem zjawisko wysoce niepożądane mające silnie przełożenie na występowanie negatywnych zjawisk społecznych (ubóstwo, wykluczenie społeczne, wyższą skłonność do czynów przestępczych, uzależnienie od pomocy społecznej, itd.), a także gospodarczych (niepełne wykorzystanie potencjału zasobów ludzkich, niski popyt konsumpcyjny). Problem ten dotyczy bardziej obszarów wiejskich z niewielką dynamiką procesów suburbanizacji mieszkaniowej.

Gmina Swarzędz posiada bardzo dobrą sytuację na rynku pracy. Stopa bezrobocia gminy plasuje się zdecydowanie poniżej średniej krajowej i wojewódzkiej, co przekłada się również na dobrą sytuację w poszczególnych obszarach miasta jak i poszczególnych sołectwach. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na poziomie 2%, oznacza, iż przyczyny strukturalne występowania bezrobocia mają charakter marginalny, a poziom bezrobocia odpowiada tzw. bezrobociu frykcyjnemu, którego przyczyną są chwilowe przerwy w zatrudnieniu z powodu poszukiwania innej pracy lub zmianą miejsca zamieszkania. Problemy bezrobocia związane są również z głębszymi w charakterystyce problemami wykluczenia społecznego.

Obszar miejski

W 2022 r. w mieście Swarzędzu wskaźnik liczby bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym wynosił 0,93%. Dla porównania w województwie wielkopolskim w tym samym roku stopa bezrobocia wynosiła 2,40%, a w powiecie poznańskim 1,00%. Sytuacja ta oznacza bardzo korzystną sytuację społeczności lokalnej na rynku pracy. Z przeprowadzonej analizy zróżnicowania przestrzennego analizowanego zjawiska wynika, że najczęściej z problemem braku zatrudnienia mierzą się mieszkańcy centrum miasta. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, najwyższy poziom bezrobocia zarejestrowano w jednostce analitycznej nr 4. I tak wskaźnik kształtował się tu na poziomie 1,17%. Świadczy to, iż zjawisko bezrobocia na tych obszarach ma głębszy wymiar społeczny i wymaga bardziej złożonych instrumentów wsparcia łączących zarówno wymiar gospodarczy i edukacyjny z

działaniami o charakterze społecznym czy kulturalnym, których celem będzie ponowne włączenie osób bezrobotnych na rynek pracy i przeciwdziałanie ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Ponadto wysokie natężenie zjawiska na tle ośrodka miejskiego odnotowano na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w jednostce analitycznej nr 2 i nr 5, w których wskaźnik nieznacznie przekroczył średnią dla samego miasta (nieco ponad 1,00%).

Tabela 18. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2022 r.	liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety: 18-59; mężczyźni: 18-64,) na dzień 31.12.2022 r.	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. [%]
4	35	2950	1,17
2	37	3486	1,07
5	46	4557	1,01
6	7	987	0,70
3	15	2339	0,64
1	6	1421	0,42
miasto Swarzędz	146	15738	0,93

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Bezrobocie mieszkańców stanowi główny czynnik hamujący wzrost gospodarczy, wpływając na powstawanie napięć i konfliktów społecznych. Planując i prowadząc działania rewitalizacyjne należy zatem dążyć do wytworzenia impulsów infrastrukturalnych i społecznych, które przełożą się na wzrost gospodarczy i poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Obszar wiejski

Obszar wiejski gminy Swarzędz cechuje się bardzo korzystną sytuacją na rynku pracy. W większości miejscowości wiejskich udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym nie przekracza 1,00%. Najmniej korzystna sytuacja wystąpiła w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, w którym zarejestrowani bezrobotni stanowią 2,68% ogółu osób w wieku produkcyjnym. W tym miejscu warto podkreślić, że na końcowe wartości miernika wpływa niewielka liczba osób w wieku aktywności zawodowej. Relatywnie wysoki poziom bezrobocia na tle średniej dla samego obszaru wiejskiego gminy odnotowano w Wierzonce (1,85%), Uzarzewie (1,41%), Wierzenicy (1,41%), Łowęcinie (1,06%) i Bogucinie (1,02%).

Ponadto z problemem bezrobocia mierzą się w nieco większym stopniu mieszkańcy Kobylnicy i Katarzynek, Jasina oraz Gruszczyzna.

Niski poziom bezrobocia w sołectwach gminy wynika z faktu, że znaczna część mieszkańców, szczególnie tych, którzy osiedlili się na terenie gminy w ostatnich latach, posiada dobrą sytuację zawodową, w znacznej mierze pracując w Poznaniu lub podmiotach gospodarczych położonych na terenie aglomeracji poznańskiej. Ponadto pewien marginalny wpływ na statystykę ma fakt, iż część osób realnie bezrobotnych, oficjalnie pracuje (mieszka) w gospodarstwach rolnych, znajdując się poza ewidencjami urzędów pracy (tworząc tzw. bezrobocie ukryte).

Tabela 19. Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2022 r.	liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety: 18-59; mężczyźni: 18-64,) na dzień 31.12.2022 r.	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. [%]
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	3	112	2,68
Wierzonka	4	216	1,85
Uzarszewo	4	283	1,41
Wierzenica	3	212	1,41
Sokolniki Gwiazdowskie	1	73	1,37
Łowęcin	4	376	1,06
Bogucin	6	590	1,02
Kobylnica, Katarzynki	9	923	0,98
Jasin	10	1119	0,89
Janikowo	2	272	0,74
Gruszczyń	13	1776	0,73
Zalasewo	24	4156	0,58
Gortatowo	3	644	0,47
Karłowice	1	214	0,47
Rabowice	4	845	0,47
Garby	1	481	0,21
Kruszewnia	1	504	0,20
Paczkowo	2	1107	0,18
Obszar wiejski gminy	90		0,65

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 roku

Wskaźnikiem, który pogłębia analizę problemu bezrobocia na danym obszarze jest wskaźnik udziału osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób bezrobotnych. Osoba zarejestrowana w Urzędzie Pracy otrzymuje status osoby długotrwale bezrobotnej wówczas, gdy okres w jakim pozostaje bez zatrudnienia przekracza 12 miesięcy. Analiza bezrobocia długotrwałego pozwala ocenić na ile trwały jest zdiagnozowany problem bezrobocia, a także czy wynika on ze zmian strukturalnych gospodarki i permanentnego niedopasowania podaży i popytu na rynku pracy, czy jest to zjawisko naturalne związane z czasową zmianą statusu części osób na rynku pracy, związaną z mobilnością zawodową.

Obszar miejski

Wskaźnik bezrobocia długotrwałego pozwala ocenić stopień złożoności i trwałości problemów występujących na lokalnym rynku pracy. Bezrobocie długotrwałe stanowi podstawowy problem społeczny, wpływający na wiele aspektów życia mieszkańców. Przeciągający się stan braku zatrudnienia w znacznej części przypadków prowadzi do pogorszenia się kondycji psychicznej osoby bezrobotnej, pojawienia się apatii, zniechęcenia do poszukiwania pracy, a także zanikania posiadanych kwalifikacji, przy jednoczesnym pogorszeniu warunków bytowych rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od transferów pomocy społecznej). Największe natężenie tego zjawiska odnotowano na obszarze nr 6. Należy jednak dodać, że na wartości wskaźnika wpływ ma niewielka liczba populacji pozostałej bez nawiązanego stosunku pracy zarobkowej. Z problemem długotrwałego bezrobocia borykają się w dużym stopniu również mieszkańcy zameldowani na obszarze nr 2 i nr 5, gdzie jednocześnie odnotowano wysoki poziom bezrobocia ogółem na tle miasta Swarzędza. Oznacza to, iż osoby bezrobotne na tym obszarze, mimo, iż jest ich relatywnie niewiele w ogóle ludności w wieku produkcyjnym, w przeważającej części stanowią osoby, które nie potrafią (lub nie chcą) podjąć zatrudnienia przez długi okres czasu, co zwiększa ryzyko ich wykluczenia społecznego i zawodowego. Niekorzystną sytuację pod tym względem zaobserwowano również w jednostce analitycznej nr 1. Jednak według danych z PUP w Poznaniu, liczba osób bezrobotnych ogółem wynosiła tu 6. Na przestrzeni ostatnich lat skala zjawiska systematycznie ulega osłabieniu. Najniższy poziom bezrobocia długotrwałego charakteryzował zaś obszar nr 3.

Tabela 20. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób bezrobotnych długotrwale -pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w 2022 r.	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2022 r.	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 r. [%]
6	4	7	51,16
2	16	37	44,22
1	3	6	42,19
5	19	46	41,35
4	13	35	38,64
3	3	15	19,92
miasto Swarzędz	58	146	39,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu

Obszar wiejski

Obszar wiejski gminy Swarzędz, z uwagi na bardzo korzystne położone względem miasta Poznania, cechuje bardzo niewielkie natężenie problemu długotrwałego bezrobocia. W miejscowościach wiejskich łącznie tylko 36 osób pozostawało bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy wynosił z kolei 40,00%. Wskaźnik bezrobocia długotrwałego na terenie sołectw w znacznej mierze pokrywa się z wynikami bezrobocia ogółem. Najwięcej ich statystycznie odnotowano w Janikowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, Sokolnikach Gwiazdowskich, Uzarzewie, Kobylnicy i Katarzynkach, Paczkowie, Wierzenicy oraz Rabowicach. Na końcowe wartości tego wskaźnika wpływa jednak zróżnicowana liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach.

Tabela 21. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób bezrobotnych długotrwale -pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy w 2022 r.	Liczba osób bezrobotnych ogółem w 2022 r.	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 r. [%]
Janikowo	2	2	100,00
Sarbinowo, Puszczykowo- Zaborze	3	3	100,00
Sokolniki Gwiazdowskie	1	1	100,00
Paczkowo	2	2	100,00
Wierzenica	3	3	100,00
Uzarzewo	3	4	75,00

Kobylnica, Katarzynki	5	9	55,56
Rabowice	2	4	50,00
Jasin	4	10	40,00
Gruszczyń	5	13	38,46
Zalasewo	8	24	33,33
Łowęcin	1	4	25,00
Wierzonka	1	4	25,00
Bogucin	1	6	16,67
Garby	0	1	0,00
Gortatowo	0	3	0,00
Karłowice	0	1	0,00
Kruszewnia	0	1	0,00
Obszar wiejski gminy	36	90	40,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu

Dynamika zmian osób bezrobotnych ogółem w latach 2015-2022

Obszar miejski

Pozytywnym aspektem jest spadek liczby ludności osób bezrobotnych w ostatnich latach. W okresie od 2015 do 2022 roku zanotowano w całym mieście zmniejszenie wartości tego wskaźnika o 55,21%. We wszystkich analizowanych jednostkach analitycznych w granicach miasta Swarzędza również stwierdzono znaczące spadki tego wskaźnika, z czego najwyższe w jednostce analitycznej nr 6 (-73,54%), nr 1 (-69,90%) oraz nr 3 (-64,98%). Zdecydowanie najwolniejsze tempo osłabienia zjawiska odnotowano z kolei na obszarze nr 4. Otóż wskaźnik dynamiki przyjął tu wartość -48,39%. Ponadto nieco mniejszy ubytek osób pozostających bez pracy zaznaczył się na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej, czyli w jednostce analitycznej nr 2 i nr 5.

Tabela 22. Dynamika zmian osób bezrobotnych ogółem w latach 2015-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba bezrobotnych ogółem w 2015 r.	Liczba bezrobotnych ogółem w 2022 r.	Dynamika zmian osób bezrobotnych ogółem w latach 2015-2022 [%]
4	67	35	-48,39
2	75	37	-50,37
5	95	46	-51,33
3	43	15	-64,98
1	20	6	-69,90
6	26	7	-73,54
miasto Swarzędz	326	146	-55,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu

Obszar wiejski

W okresie od 2015 do 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz zanotowano spadek poziomu bezrobocia o 43,40%. W większości miejscowości wiejskich liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się (z wyjątkiem Rabowic, Sarbinowa i Zalasewa). Najszybsze tempo spadku tego zjawiska odnotowano w Paczkowie i Wierzenicy. Najwolniejszy odpływ osób pozostających bez pracy zarobkowej zarejestrowano zaś w Gruszczyń, Jasinie i Łowęcinnie. Należy jednak pamiętać, że na końcowe wartości wskaźnika wpływa zróżnicowana liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tabela 23. Dynamika zmian osób bezrobotnych ogółem w latach 2015-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba bezrobotnych ogółem w 2015 r.	Liczba bezrobotnych ogółem w 2022 r.	Dynamika zmian osób bezrobotnych ogółem w latach 2015-2022 [%]
Rabowice	1	4	300,00
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	0	3	100,00
Zalasewo	16	24	50,00
Sokolniki Gwiazdowskie	1	1	0,00
Gruszczyń	15	13	-13,33
Jasin	12	10	-16,67
Łowęcinnie	6	4	-33,33
Bogucin	12	6	-50,00
Uzarszewo	8	4	-50,00
Wierzonka	8	4	-50,00
Wierzenica	6	3	-50,00
Kobylnica, Katarzynki	20	9	-55,00
Gortatowo	7	3	-57,14
Janikowo	6	2	-66,67
Kruszewnia	3	1	-66,67
Garby	5	1	-80,00
Karłowice	10	1	-90,00
Paczkowo	23	2	-91,30
Obszar wiejski gminy	159	90	-43,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu

Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty: język polski, matematyka, język angielski

W ramach analizy wskaźnikowej sfery społecznej rozpatrywane są również różnice w potencjale edukacyjnym poszczególnych obszarów. Miernikiem, który w sposób możliwie obiektywny pozwala oszacować pewien potencjał w tym zakresie jest średni wynik uczniów z

egzaminu 8-klasisty. Wyniki egzaminu ósmoklasisty to powszechnie stosowany miernik poziomu kapitału ludzkiego w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Oczwistym jest, iż na wynik edukacyjny uczniów wpływ ma wiele czynników takich jak uwarunkowania środowiskowe, czynnik losowy, a także jakość nauczania poszczególnych placówek. Przyjęty wskaźnik pozwala jednak w pewnym przybliżeniu na dokonanie oceny jakości nauczania jak i potencjału edukacyjnego uczniów pochodzących z różnych obszarów gminy.

System oświaty ulega w Polsce w ostatnich latach systematycznym przeobrażeniom.⁶ Organizacja egzaminów zewnętrznych wynika z ustaleń reformy systemu oświatowej z 2017 roku, która zakładała między innymi przywrócenie ośmiu klas szkoły podstawowej w miejsce stopniowo wygaszanych szkół gimnazjalnych do 2019 roku. Egzamin ósmoklasisty składa się z języka polskiego, matematyki i języka obcego (uczniowie najczęściej wybierają język angielski). Przystąpienie do niego jest obowiązkowe, aby ukończyć program kształcenia na szczeblu podstawowym i dalej kształcić się w wybranej przez absolwenta ścieżce naukowo-zawodowej (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I i II stopnia). Dane dotyczące egzaminu ósmoklasisty za rok szkolny 2019/2020, 2020/2021 oraz 2021/2022 dla poszczególnych szkół publicznych pochodzą z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Obszar miejski

Uczniowie szkół podstawowych przystępują do egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego. Najniższe wyniki edukacyjne z języka polskiego uzyskali uczniowie zamieszkujący obszar nr 4 i nr 3 (wskaźnik kształtował się tu na poziomie 54,0-55,0%). Niekorzystne trendy edukacyjne można zauważyć także na obszarze nr 6, gdzie wskaźnik przyjął wartość ok. 57,0%. Dla porównania w mieście Swarzędzu średni wynik edukacyjny z tego przedmiotu wynosił 58,5%. Wynik powyżej tej średniej osiągnęli uczniowie zameldowani w jednostce analitycznej nr 1 (64,0%), nr 2 (61,4%) oraz nr 5 (60,0%).

Egzamin ósmoklasisty obejmuje także matematykę. Bardzo niepokojącym stanem jest systematyczne uzyskiwanie przez uczniów szkół podstawowych niskich wyników edukacyjnych z matematyki w porównaniu do innych przedmiotów szkolnych – języka polskiego czy języka angielskiego. W latach 2020-2022 w mieście Swarzędzu średnia liczba

⁶ Walaszek M. 2017. Wyniki egzaminu gimnazjalnego jako miernik kapitału społecznego w aglomeracji poznańskiej. Konwersatorium Wiedzy o Mieście, t. 30, nr 2, s. 75-80.

punktów uzyskana przez uczniów z tej części z egzaminu ósmoklasisty wynosiła tylko 50,0% punktów. Najniższe wyniki edukacyjne z tego przedmiotu szkolnego odnotowano na obszarze nr 4 – bowiem tylko nieco ponad 44,0%. Relatywnie niskie wyniki otrzymali również dzieci rodziców zameldowani w jednostce analitycznej nr 6 i nr 3. Ich średni wynik edukacyjny z matematyki wynosił odpowiednio 46,4% i 46,3%. Bardzo dobrze na tle rówieśników wypadli uczniowie z jednostek analitycznych nr 1 i nr 2 (wskaźnik osiągnął więcej tu niż 53,0%). Poza tym wysokie noty edukacyjne „z rachunków” uzyskali uczniowie zamieszkujący blokowiska na obszarze nr 5.

Uczniowie podlegają także obowiązkowi napisania egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego. Najczęściej wybierają oni język angielski. W ostatnich latach dzieci coraz szybciej nabywają umiejętność uczenia się języków obcych w mowie i piśmie. Średnia wartość procentowa z egzaminu ósmoklasisty z języka obcego osiągnięta przez uczniów szkół podstawowych w mieście Swarzędzu liczyła 66,9%. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne z tego przedmiotu odnotowano w jednostce analitycznej nr 4, w której wskaźnik przyjął wartość 60,5%. Relatywnie niekorzystną sytuację edukacyjną odnotowano też na obszarze nr 3 i nr 6, gdzie wskaźnik przyjął odpowiednio wartość 62,2% i 64,8%. W pozostałych jednostkach analitycznych wskaźnik przyjął większe wartości niż w samym ośrodku miejskim. Najbardziej korzystne noty egzaminacyjne otrzymali uczniowie zameldowani na obszarze nr 1, nr 2 i nr 5.

Podsumowując, obszar nr 4 i nr 6 cechuje najbardziej niekorzystna sytuacja edukacyjna na tle samego ośrodka miejskiego. Dlatego też tak ważne jest stworzenie komplementarnych projektów rewitalizacyjnych o charakterze edukacyjnym, które mogą służyć wzmocnieniu potencjału uczniów pochodzących z mniej zamożnych rodzin. Niekorzystne trendy edukacyjne widać także na obszarze nr 6.

Tabela 24. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020- 2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020- 2022 [%]
1	64,04	56,79	74,97
2	61,36	53,93	72,36
3	54,60	46,36	62,25
4	54,19	44,08	60,50
5	59,97	52,72	66,63
6	57,00	46,28	64,76

miasto Swarzędz	58,53	50,03	66,91
-----------------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu

Obszar wiejski

Analizy zróżnicowania przestrzennego wyników z egzaminu ósmoklasisty dokonano także na obszarach wiejskich gminy Swarzędz.

Aby ukończyć szkołę podstawową, uczniowie podlegają obowiązkowi napisania egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego. Średni wynik procentowy uzyskany przez uczniów szkół podstawowych z tej części egzaminu na obszarach wiejskich gminy Swarzędz osiągnął 58,4%. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne otrzymali uczniowie zamieszkujący takie miejscowości jak Karłowice, Wierzenica i Wierzonka, w których wskaźnik wynosił 48,0%. Natomiast najwyższe wyniki z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego uzyskali uczniowie zameldowani w Garbach – bowiem 64,0%. Ponadto wysokie noty edukacyjne osiągnęli ósmoklasiści pochodzący z Bogucina, Gruszczyna, Janikowa, Kobylnicy i Katarzynek oraz Uzarzewa. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z tego przedmiotu wynosił tutaj 60,4%.

Średnia z egzaminu ósmoklasisty z matematyki na obszarach wiejskich gminy Swarzędza wynosiła 51,26% i była o ok. 1 punktów procentowych niższa w odniesieniu do miasta. Należy zaznaczyć, że w większości sołectw wyniki te prezentują się niekorzystnie w porównaniu do średniej wartości dla wszystkich miejscowości wiejskich. Najniższe wyniki edukacyjne z tej części egzaminu osiągnęli uczniowie zameldowani w Karłowicach, Wierzenicy i Wierzonce. Z kolei najlepsze wyniki edukacyjne z tego przedmiotu otrzymali uczniowie zamieszkujący Garby. Wskaźnik przyjął tu wartość 65,1%. Relatywnie wysokie wyniki z egzaminu z tego przedmiotu uzyskali również ósmoklasiści zarejestrowani w ewidencji ludności w Paczkowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Sokolnikach Gwiazdowskich. Na tle gminy korzystnie wypadają również dzieci rodziców osiedlających się w Zalasewie i Gortatowie.

Uczniowie szkół podstawowych podchodzą także do egzaminu ósmoklasisty z języka obcego (najczęściej języka angielskiego). Średni wynik procentowy uzyskany przez uczniów szkół podstawowych z tej części egzaminu na obszarach wiejskich gminy Swarzędza wynosił 67,0%. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne z tej części egzaminu uzyskali również uczniowie pochodzący z Karłowic, Wierzenicy i Wierzonki (bowiem 48,5%).

Zdecydowanie najlepsze wyniki edukacyjne z tego języka osiągnęli dzieci rodziców przebywający na pobyt stały w Garbach. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego wynosił tutaj aż 76,7%. Relatywnie wysokie wartości wskaźnika odnotowano również w Paczkowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Sokolnikach Gwiazdowskich, gdzie wskaźnik przyjął wartość 69,5%. Coraz lepsze noty końcowe wypracowują również uczniowie zameldowani w Zalasewie i Gortatowie.

Tabela 25. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020-2022 [%]
Bogucin	60,42	50,63	65,25
Garby	64,05	65,12	76,67
Gortatowo	60,22	52,95	66,89
Gruszczyn	60,42	50,63	65,25
Janikowo	60,42	50,63	65,25
Jasin	58,11	47,45	65,42
Karłowice	48,01	40,10	48,51
Kobylnica, Katarzynki	60,42	50,63	65,25
Kruszewnia	50,56	41,79	55,30
Łowęcin	56,34	44,95	63,91
Paczkowo	59,96	54,45	69,49
Rabowice	50,56	41,79	55,30
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	59,96	54,45	69,49
Sokolniki Gwiazdowskie	59,96	54,45	69,49
Uzarszewo	60,42	50,63	65,25
Wierzenica	48,01	40,10	48,51
Wierzonka	48,01	40,10	48,51
Zalasewo ⁷	58,10	53,09	68,08
Obszar wiejski gminy	58,42	51,26	66,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu

⁷ W Zalasewie znajdują się Szkoła Podstawowa nr 1 oraz Szkoła Podstawowa nr 2. Wyniki edukacyjne rozpisano według ulic wchodzących w skład poszczególnych obwodów szkolnych.

Liczba przestępstw stwierdzonych przypadających na każde 1 000 mieszkańców

Obszar miejski

Istotnym aspektem wpływającym na jakość życia mieszkańców jest poczucie bezpieczeństwa publicznego. W mieście Swarzędzu na każde 1 000 mieszkańców przypadało 4,29 stwierdzonych przestępstw. Rozpatrując dane dotyczące przestępczości widoczne jest ściśle skorelowanie tego parametru z sytuacją społeczną danego rejonu miejskiego. Najwyższy poziom zjawisk przestępczych odnotowano na obszarze nr 6 – wskaźnik wynosił tutaj 7,75%. Jednak wpływ na jego końcową wartość ma niewielka liczba ludności w tej części gminy. Relatywnie wysokie natężenie tego zjawiska zarejestrowano również w ścisłym centrum miasta, zwłaszcza wśród zabudowy kamienicznej. Wysoka przestępczość w centrum stanowi zjawisko charakterystyczne dla większych ośrodków miejskich w Polsce. I tak na obszarze nr 4 wskaźnik ten kształtował się na poziomie 7,29%. Z jednej strony sytuacja ta wynika z zachodzących na tym obszarze negatywnych zjawisk społecznych (np. ubóstwo dochodowe, bezrobocie długotrwałe). Warunki bytowe, jak i przebywanie w środowiskach dysfunkcyjnych czy patologicznych przekładają się także na wyższą skłonność do podejmowania działań o charakterze kryminalnym. Konieczne jest zatem podejmowanie działań służących aktywizacji ludności z tych obszarów, a także edukacji służącej socjalizacji osób pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności dzieci i młodzieży. Z drugiej strony stan ten można wytłumaczyć śródmiejskim charakterem obszaru, w którym koncentrują się funkcje handlowo-usługowe, rekreacyjne i rozrywkowe, zwiększając tym samym ryzyko wystąpienia zdarzeń niezgodnych z prawem (np. bójek, kradzieży mienia, włamań). W pozostałych jednostkach wartości wskaźnika były mniejsze niż średnia dla jednostek analitycznych w granicach ośrodka miejskiego. Statystycznie najbardziej bezpiecznym rejonem miejskim są osiedla domków jednorodzinnych zlokalizowane na południu miasta. Tak więc najniższe natężenie zjawiska stwierdzono na obszarze nr 1 i nr 3, w których wskaźnik przestępczości wynosił odpowiednio 1,52% i 2,55%. Mieszkańcy miasta dość bezpiecznie mogą również czuć się na obszarach zwartej zabudowy wielorodzinnej blokowej. Fakt ten potwierdzają wyniki analizy statystycznej w przypadku jednostki analitycznej nr 2 i nr 5. Wskaźnik ten osiągnął tutaj ok. 3,75%.

Tabela 26. Liczba przestępstw stwierdzonych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba przestępstw w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba przestępstw stwierdzonych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. [‰]
6	13	1626	7,75
4	37	5062	7,29
2	21	5686	3,76
5	32	8633	3,76
3	10	3918	2,55
1	4	2370	1,52
miasto Swarzędz	117	27295	4,29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Swarzędzu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Wskaźnikiem pozwalającym na bezpośrednią ocenę bezpieczeństwa poszczególnych obszarów gminy jest poziom przestępczości w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Obszar wiejski gminy Swarzędz cechuje nieco większe natężenie zjawisk przestępczych niż miasto Swarzędz. I tak w 2022 r. na każde 1000 mieszkańców przypadało tu 4,43 stwierdzonych zjawisk przestępczych. Najwyższy poziom wskaźnika przestępczości odnotowano w Jasinie (13,09 przestępstw/na 1000 mieszkańców), gdzie znajdują się wielkopowierzchniowe tereny aktywizacji gospodarczej. Wysokie natężenie zdarzeń o charakterze przestępczym wystąpiło również w Paczkowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Kobylnicy i Katarzynkach, gdzie wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 5,00-5,50‰. Ponadto relatywnie wysoka koncentracja czynów przestępczych była widoczna w Łowęcinie (4,82 zdarzeń/1000 mieszkańców). W pozostałych jednostkach wiejskich wskaźnik nie przekroczył średniej wartości dla samego obszaru wiejskiego gminy. Nieco niższe wartości wskaźnika od tej średniej uzyskały takie miejscowości jak: Gruszczyn, Janikowo, Żalasewo i Bogucin. Natomiast w miejscowościach wiejskich położonych w zachodniej (np. Wierzonka, Wierzenica) i północnej części gminy (np. Uzarzewie) zarejestrowano pojedyncze przypadki tych zdarzeń. Można więc stwierdzić, że miejscowości wiejskie o wysokim poziomie przestępczości są położone przede wszystkim wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych gminy (DK Nr 92, dawna DK Nr 5), przy których zlokalizowane są liczne podmioty gospodarcze. Znaczna część dokonywanych przestępstw ma charakter kradzieży lub kradzieży z włamaniem lub uszkodzenia cudzego mienia. Nie są to zatem sołectwa o szczególnym nagromadzeniu zjawisk problemowych, generujących występowanie zjawisk patologicznych czy przestępczych, można zatem sądzić, iż przyczyną przeważającej części czynów karalnych

dokonywanych na tym obszarze była koncentracja podmiotów gospodarczych, których mienie stanowiło atrakcyjny łup w oczach przestępców. Należy również pamiętać, że na końcowe wartości wskaźnika w Sarbinowie, Łowęcinie, Janikowie i Bogucinie wpływa mniejsza liczba ludności w porównaniu do Gruszczyzna czy Zalasewa.

Tabela 27. Liczba przestępstw stwierdzonych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba przestępstw w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba przestępstw stwierdzonych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. [‰]
Jasin	24	1834	13,09
Paczkowo	10	1868	5,35
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	1	193	5,18
Kobylnica, Katarzynki	8	1579	5,07
Łowęcin	3	623	4,82
Gruszczyń	13	3003	4,33
Janikowo	2	463	4,32
Zalasewo	27	6891	3,92
Bogucin	4	1041	3,84
Wierzonka	1	357	2,80
Karłowice	1	363	2,75
Gortatowo	3	1113	2,70
Kruszewnia	2	815	2,45
Garby	2	820	2,44
Uzarzewo	1	502	1,99
Rabowice	1	1338	0,75
Sokolniki Gwiazdowskie	0	119	0,00
Wierzenica		331	0,00
Obszar wiejski gminy	103	23253	4,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Swarzędzu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku

Obok czynników mierzących wymiar bytowo-zawodowy, ważnym czynnikiem przekładającym się na funkcjonowanie lokalnych społeczności jest zaangażowanie obywatelskie mieszkańców. Miernikiem, który pozwala ocenić aktywność obywatelską mieszkańców jest frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku. Definiuje się ją jako stosunek liczby oddanych głosów (ważnych kart do głosowania) do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza

zależy nie tylko od mobilizacji elektoratu, ale także od stopnia zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy publiczne. Niektóre społeczeństwa unikają aktywności obywatelskiej, a inne chętniej angażują się w życie publiczne. Sytuacja ta wynika z poziomu rozwoju norm obywatelskich, z tradycji historyczno-kulturowych, sposobu wyłaniania elit i ich wpływu na życie społeczno-polityczne, kultury debaty politycznej, a także nastawienia mediów, mających współcześnie największy wpływ na percepcję i nastroje polityczne (poster prof. IGiPZ PAN Przemysław Śleszyński).⁸

Obszar miejski

W 2018 r. w mieście Swarzędzu w wyborach samorządowych swój głos oddało 59,30% uprawnionych mieszkańców do głosowania. Z przeprowadzonej analizy statystycznej wynika, że spośród 3 z 6 analizowanych jednostek analitycznych wartość wskaźnika nie przekroczyła średniej dla ośrodka miejskiego. Najniższy stopień zaangażowania obywatelskiego cechował jednostki analityczne, które jednocześnie wykazują wysokie nagromadzenie problemów natury społecznej w porównaniu do samego miasta. Tak więc najniższą frekwencję wyborczą odnotowano na obszarze nr 6 i nr 4, gdzie nie przekroczyła 58,00%. Ponadto niewiele więcej osób udało się na wybory samorządowe w jednostce analitycznej nr 1. Wskaźnik ten liczył tutaj niecałe 59,00%. Brak przeświadczenia o możliwości pośredniego wpływu na zmianę sytuacji życiowej, poprzez demokratyczne wybory, świadczy o pewnej apatii i rezygnacji mieszkańców, co może utrudniać realizację inicjatyw obywatelskich i prób aktywizacji ludności z tych obszarów. Natomiast najwyższe wartości wskaźnika zanotowano na obszarze nr 3, gdzie przyjął on wartość nieco ponad 62,00%. Poza tym duże zainteresowanie wyborami samorządowymi wykazali mieszkańcy zamieszkujący jednostki analityczne, w których dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa. I tak na obszarze nr 2 i nr 5 wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 61,29% i 60,38%.

Tabela 28. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]
3	62,17
2	61,29
5	60,38
1	58,90
4	57,35

⁸ https://rcin.org.pl/Content/208669/WA51_242836_PANB5061-r2018_Frekwencja-wyborcza.pdf.

6	55,74
miasto Swarzędz	59,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej⁹

Obszar wiejski

Zgodnie z danymi Państwowej Komisji Wyborczej frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2014 r. w miejscowościach wiejskich gminy wynosiła 60,18%. Biorąc pod uwagę uśrednioną liczbę oddanych głosów i osób uprawnionych do głosowania w komisjach zlokalizowanych na poszczególnych osiedlach widoczne jest wyraźne zróżnicowanie w frekwencji wyborczej. Na obszarze sołectw, również zauważalne było skorelowanie ogólnej sytuacji społecznej mierzonej wskaźnikami dot. pomocy społecznej czy bezrobocia a frekwencją w wyborach powszechnych. Najniższy stopień zaangażowania obywatelskiego cechuje miejscowości wiejskie, w których jednocześnie obserwuje się największe natężenie problemów społecznych. I tak w miejscowościach Wierzonka, Wierzenica i Karłowice swój głos w wyborach samorządowych w 2018 roku oddało jedynie 43,1% mieszkańców uprawnionych do głosowania. Większe zainteresowanie udziałem w nich wyrazili mieszkańcy zameldowani w takich miejscowościach jak Uzarzewo, Kobylnica i Katarzynki, w których frekwencja ta osiągnęła 57,31%. Przeciętne jej wyniki znajdujące się w granicach średniej dla obszaru wiejskiego gminy odnotowano w Janikowie i Bogucinie. Brak zainteresowania życiem publicznym znacznej części mieszkańców oraz niewielkie przekonanie o możliwości pośredniego kreowania zmiany poziomu życia w gminie i własnej miejscowości dzięki demokratycznym wyborom własnych przedstawicieli do organów samorządu lokalnego może wynikać z poczucia rezygnacji i wykluczenia wśród mieszkańców wykazujących zachowania dysfunkcyjne lub nieradzących sobie w życiu zawodowym i społecznym.

Najchętniej z posiadanego prawa wyborczego korzystali zaś mieszkańcy Gruszczyzna (70,04%) i Zalasewa (68,68%). Oznacza to, że największą aktywność obywatelską obserwuje się na obszarach rozwoju współczesnej zabudowy mieszkaniowej, zwłaszcza jednorodzinnej. Relatywnie wysokie zainteresowanie wyborami samorządowymi wykazali mieszkańcy zameldowani w Jasinie, Gortatowie, Łowęcinie, Paczkowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu. Frekwencja wyborcza osiągnęła w nich nieco ponad 62,5%. Wyniki frekwencji wyborczej na poziomie zbliżonym dla średniej ogólnowiejskiej zanotowano w Garbach,

⁹ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/302116>.

Kruszewni i Rabowicach. Należy dodać, że w większości sołectw wskaźnik ten przekroczył średnią dla obszaru wiejskiego gminy.

Tabela 29. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]
Gruszczyn	70,04
Zalasewo	68,68
Jasin	62,87
Gortatowo	62,64
Łowęcin	62,64
Paczkowo	62,58
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	62,58
Sokolniki Gwiazdowskie	62,58
Garby	60,32
Kruszewnia	60,32
Rabowice	60,32
Bogucin	59,98
Janikowo	59,98
Kobylnica, Katarzynki	57,31
Uzarszewo	57,31
Karłowice	43,10
Wierzenica	43,10
Wierzonka	43,10
Obszar wiejski gminy	60,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej¹⁰

Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018

Analizie poddano również zmianę frekwencji w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Swarzędzu pomiędzy 2014 a 2018 rokiem. Z dostępnych danych pobranych ze strony Państwowej Komisji Wyborczej wynika, że we wszystkich jednostkach analitycznych zwiększyła się frekwencja wyborcza, w szczególności na obszarze nr 5 i nr 2, w których przeważa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w formie blokowej. W wymienionych jednostkach analitycznych frekwencja ta wzrosła odpowiednio o 16,29 p.p. i 13,83 p.p. Dla porównania w samym mieście liczba osób udających się do urn wyborczych zwiększyła się o 12,73%. Ponadto znaczny przyrost uprawnionych osób oddających głosy w wyborach samorządowych zaznaczył się na obszarze nr 3. Na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano niewielki wzrost zainteresowania społeczności lokalnej życiem publicznym na obszarze nr 1 i nr 6. Zdecydowanie najwolniejsze tempo wzrostu aktywności obywatelskiej zanotowano w

¹⁰ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/302116>.

ściłym centrum miasta w jednostce analitycznej nr 4, gdzie występuje największe nagromadzenie problemów społecznych w mieście.

Tabela 30. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku [%]	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018
5	44,09	60,38	16,29
2	47,46	61,29	13,83
3	48,84	62,17	13,32
1	46,56	58,90	12,34
6	44,95	55,74	10,80
4	47,56	57,35	9,79
miasto Swarzędz	46,58	59,30	12,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej¹¹

Obszar wiejski

W 2018 roku w miejscowościach wiejskich gminy Swarzędz frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Swarzędzu wzrosła o 12,78 punktów procentowych względem frekwencji z 2014 roku. Analiza statystyczna pokazuje, że zmniejszyło się zainteresowanie wyborami samorządowymi mieszkańców Karłowic. Ponadto niewielki wzrost społeczności lokalnej udającej się do lokali wyborczych zaobserwowano w Karłowicach i Wierzonce. Niewiele większy przyrost liczby oddanych głosów w wyborach przez osoby miejscowe odnotowano również w Paczkowie, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, Sokolnikach Gwiazdowskich oraz Kobylnicy i Katarzynkach.

Tabela 31. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku [%]	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018
Gortatowo	43,60	62,64	19,04
Łowęcin	43,60	62,64	19,04
Zalasewo	50,25	68,68	18,43
Jasin	47,39	62,87	15,48
Gruszczyn	54,92	70,04	15,12
Uzarzewo	43,60	57,31	13,71
Bogucin	46,56	59,98	13,42
Janikowo	46,56	59,98	13,42

¹¹ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/302116>.

Garby	47,32	60,32	13,00
Kruszewnia	47,32	60,32	13,00
Rabowice	47,32	60,32	13,00
Paczkowo	52,34	62,58	10,24
Sarbinowo, Puszczykowo- Zaborze	52,34	62,58	10,24
Sokolniki Gwiazdowskie	52,34	62,58	10,24
Kobylnica, Katarzynki	47,23	57,31	10,08
Karłowice	41,94	43,10	1,16
Wierzonka	41,94	43,10	1,16
Wierzenica	46,56	43,10	-3,46
Obszar wiejski gminy	47,40	60,18	12,78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej¹²

Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców

Innym parametrem mierzącym poziom zaangażowania ludności jest chęć zrzeszania się i działania na rzecz lokalnej społeczności w sposób zorganizowany w różnych formach: stowarzyszeniach, fundacjach czy klubach. W tym celu dla porównania poszczególnych obszarów przyjęto wskaźnik liczby organizacji pozarządowych przypadających na 1 000 mieszkańców.

Obszar miejski

Największe skupienie organizacji pozarządowych wyróżnia obszar nr 4, stanowiący ścisłe centrum miasta (4,54 na 1000 mieszkańców). Jest to sytuacja naturalna, w centrum zlokalizowane są bowiem główne instytucje publiczne, przedsiębiorstwa, stąd także większa skłonność do lokalizowania organizacji samorządowych w ich sąsiedztwie, co ułatwia kooperację i podejmowanie inicjatyw we współpracy z podmiotami publicznymi i komercyjnymi. Należy przyjąć także, iż część podmiotów pozarządowych zlokalizowanych w centrum wykracza działaniami poza sferę lokalną i ma charakter ogólnogminny. W pozostałych jednostkach analitycznych wskaźnik ten nie przekroczył średniej dla samego ośrodka miejskiego wynoszącej 2,34‰. Relatywnie niski udział tych organizacji na tle miasta cechował obszar nr 1 (miernik wynosił tu 2,11‰). Jednak częste wyższe wartości wskaźnika wynikają z zastosowanego przelicznika na 1 000 osób, co w przypadku mniejszej liczby mieszkańców powoduje wzrost wartości licznika ponad stan realny. Wskaźnik należy zatem

¹² <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/302116>.

interpretować w sposób następujący: im wyższa wartość tym wyższa dostępność mieszkańców do wskazanej infrastruktury. Poza tym relatywnie niską koncentracją organizacji pozarządowych charakteryzował się obszar nr 5 (2,09/ 1000 mieszkańców). Niewielką ich aktywność w świetle tego wskaźnika zanotowano na obszarze nr 2 i nr 3, w których opisywany wskaźnik nie przekroczył 2,00‰. Zdecydowanie najniższą aktywność w tym zakresie odnotowano na obszarze nr 6. Sytuacja ta ogranicza w znaczny sposób liczbę inicjatyw służących aktywizacji ludności i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, pogłębiając tym samym problemy diagnozowane na tym obszarze.

Tabela 32. Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba organizacji pozarządowych (stan na 15.07.2023 r.)	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców [‰]
4	23	5062	4,54
1	5	2370	2,11
5	18	8633	2,09
3	7	3918	1,79
2	9	5686	1,58
6	2	1626	1,23
miasto Swarzędz	64	27295	2,34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz: <https://www.swarzedz.pl/index.php?id=367> oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Charakter funkcjonalny terenów wiejskich nie sprzyja tworzeniu licznych organizacji pozarządowych. Jednak w niektórych sołectwach prężnie działają stowarzyszenia, fundacje lub kluby. I tak w miejscowościach wiejskich średnia liczba organizacji pozarządowych wynosiła 1,20 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Największą aktywność tych organizacji odnotowano w Wierzoncie, gdzie wskaźnik przyjął wartość 8,40‰. Relatywnie wysokie wartości miernika zaznaczyły się w Bogucinie, Kobylnicy i Gruszczynie, w których opisywany wskaźnik przekroczył 2,00‰. W nieco mniejszej skali działały organizacje społeczne w Łowęcinie, Paczkowie, Jasinie i Zalasewie. Obecność organizacji pozarządowych stanowi istotny potencjał dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i integracji mieszkańców. W przyszłości może stanowić także ważny punkt wsparcia w realizacji inicjatyw społecznych, aranżowanych przez samorząd terytorialny. W pozostałych sołectwach organizacje społeczne nie prowadzą swojej działalności.

Tabela 33. Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba organizacji pozarządowych (stan na 15.07.2023 r.)	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców [%]
Wierzonka	3	357	8,40
Bogucin	3	1041	2,88
Kobylnica; Katarzynki	4	1579	2,53
Gruszczyn	7	3003	2,33
Łowęcin	1	623	1,61
Paczkowo	3	1868	1,61
Jasin	2	1834	1,09
Zalasewo	5	6891	0,73
Janikowo	-	463	-
Garby	-	820	-
Gortatowo	-	1113	-
Karłowice	-	363	-
Kruszewnia	-	815	-
Rabowice	-	1338	-
Sokolniki Gwiazdowskie	-	119	-
Uzarszewo	-	502	-
Wierzenica	-	331	-
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	-	193	-
obszar wiejski gminy	28	23253	1,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz: <https://www.swarzedz.pl/index.php?id=367> oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT 40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca

Obszar miejski

Wysokość podatku dochodowego w przeliczeniu na mieszkańca stanowi wskaźnik obrazujący przeciętny poziom zamożności osób zamieszkujących poszczególne obszary gminy. Najwyższy średni poziom opodatkowanych dochodów uzyskiwali mieszkańcy zameldowani na obszarze nr 2 i nr 3, w których wskaźnik ten wynosił odpowiednio 2830 i 2392 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Obszary te cechują się korzystniejszą strukturą demograficzną na tle miasta, m.in. z uwagi na relatywnie wysoki udział osób w wieku produkcyjnym. Kolejnym obszarem, który osiągnął poziom wskaźnika podatku dochodowego niewiele poniżej średniej dla miasta był obszar nr 1 (2028 zł/ 1 mieszkańca). Niski poziom zamożności mieszkańców odnotowano na obszarze nr 5, gdzie nasilają się gwałtownie procesy starzenia

się społeczeństwa. I tak wskaźnik ten w jednostce analitycznej nr 5 kształtował się na poziomie nieco ponad 1800 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na obszarze miasta widoczne jest ujemne skorelowanie stopnia zamożności mieszkańców z poziomem nagromadzenia problemów społecznych (bezrobocia, udziału osób korzystających z pomocy społecznej, przestępczości, itd.). Najniższym poziomem wskaźnika średniej wysokości podatku dochodowego cechowały się zaś jednostki analityczne nr 4 i nr 6, które zmagają się z licznymi czynnikami kryzysowymi w sferze społecznej.

Tabela 34. Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT 40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT-37 i PIT 40a/11a [zł]	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT 40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca
2	16093940	5686	2830,51
3	9372008	3918	2391,88
1	4805368	2370	2027,61
5	15663414	8633	1814,37
4	7979031	5062	1576,19
6	2365376	1626	1455,01
miasto Swarzędz	56279137	27295	2061,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Wśród obszarów wiejskich najwyższy poziom zamożności odnotowano w Garbach i Gruszczynie, gdzie średnia wysokość podatku dochodowego wynosiła ponad 4000 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wysoki średni poziom opodatkowanych dochodów uzyskiwali mieszkańcy zameldowani w Zalasewie, w którym opisywany miernik wynosił prawie 3700 zł na 1 osobę. W pozostałych sołectwach średnia wysokość tego podatku nie przekroczyła średniej jej wartości finansowej dla samego obszaru wiejskiego gminy (liczącej 2925 zł na 1 mieszkańca). Świadczy to o dobrej przeciętnej sytuacji materialnej mieszkańców i gwałtownej poprawie ich zamożności w ostatnich latach. Najmniej korzystna sytuacja finansowa pod tym względem wystąpiła zaś w Karłowicach, Wierzenicy, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Uzarzewie, w których nie zachodzą dynamiczne procesy suburbanizacji zabudowy mieszkaniowej. Relatywnie niskie wartości wskaźnika zanotowano też w Sokolnikach Gwiazdowskich, Kobylnicy i Katarzynkach oraz Bogucinie. Niski poziom dochodów w większości tych sołectw widoczny jest w niskich parametrach pozostałych

wskaźników świadcząc o tym, iż problemy natury bytowej przekładają się na problemy społeczne dotyczące mieszkańców tych obszarów gminy.

Tabela 35. Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT 40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT-37 i PIT 40a/11a [zł]	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT 40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca
Garby	3896709	820	4752,08
Gruszczyn	12600844	3003	4196,09
Zalasewo	25444691	6891	3692,45
Gortatowo	3140817	1113	2821,94
Kruszewnia	2236631	815	2744,33
Jasin	4753993	1834	2592,14
Janikowo	1142327	463	2467,23
Paczkowo	4230444	1868	2264,69
Łowęcin	1347242	623	2162,51
Wierzonka	745157	357	2087,27
Rabowice	2767304	1338	2068,24
Bogucin	2025379	1041	1945,61
Kobylnica; Katarzynki	2297939	1579	1455,31
Sokolniki Gwiazdowskie	152969	119	1285,45
Uzarszewo	474997	502	946,21
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	182327	193	944,70
Wierzenica	310976	331	939,50
Karłowice	276875	363	762,74
obszar wiejski gminy	68027621	23253	2925,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

SFERA GOSPODARCZA

Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku

Obszar miejski

Ważny wskaźnik, analizowany pod kątem potencjalnej dostępności pracowników na lokalnym rynku pracy, w opracowaniu diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, to udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Większa liczba populacji w wieku produkcyjnym przekładać się będzie na dynamiczniej rozwijającą się gospodarkę lokalną. Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz, w 2022 r. w mieście mieszkało 15 738 osób w tym wieku aktywności zawodowej, co stanowi 57,66% ogólnej

liczby ludności miejskiej. Analizując rozkład przestrzenny wskaźnika, zauważono nierównomierne jego rozmieszczenie. Z przeprowadzonej analizy wynika, że aż w 5 z 6 jednostek analitycznych wskaźnik ten przekroczył średnią wartość dla samego ośrodka miejskiego. Największy udział procentowy społeczności miejskiej z tego przedziału wiekowego odnotowano na obszarze nr 2 i nr 6, gdzie przekroczył nieznacznie 60,00%. Wysokim udziałem osób w tej grupie wiekowej cechują się także jednostki nr 1 i 3, w których wskaźnik ten oscylował w granicach 59,00-60,00%. Ponadto relatywnie jego wysokie wartości zanotowano też na obszarze nr 4 – bowiem nieco ponad 58,00%. Zdecydowanie najgorsza sytuacja demograficzna pod tym względem wystąpiła na obszarze nr 5, a wskaźnik kształtował się tu na poziomie 52,78%.

Tabela 36. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni: 18-64, kobiety: 18-59) na dzień 31.12.2022	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku [%]
2	3486	5686	61,31
6	987	1626	60,68
1	1421	2370	59,94
3	2339	3918	59,69
4	2950	5062	58,27
5	4557	8633	52,78
miasto Swarzędz	15738	27295	57,66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

W 2022 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności liczył 59,79%. Najwyższą koncentrację mieszkańców w wieku aktywności zawodowej odnotowano w Wierzenicy i Rabowicach, gdzie udział ten wynosił odpowiednio 64,05% i 63,15%. Wysoki udział tej grupy wiekowej zaznaczył się w Kruszewni, Sokolnikach Gwiazdowskich, Jasinie, Wierzonce, Łowęcinie i Zalasewie, w których wskaźnik przyjął wartość 60,00%. W pozostałych miejscowościach sołeckich wskaźnik ten nie przekroczył średniej wartości dla obszaru wiejskiego gminy.

Tabela 37. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni: 18-64, kobiety: 18-59) na dzień 31.12.2022	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku [%]
Wierzenica	212	331	64,05
Rabowice	845	1338	63,15
Kruszewnia	504	815	61,84
Sokolniki Gwiazdowskie	73	119	61,34
Jasin	1119	1834	61,01
Wierzonka	216	357	60,50
Łowęcin	376	623	60,35
Zalasewo	4156	6891	60,31
Paczkowo	1107	1868	59,26
Gruszczyn	1776	3003	59,14
Karłowice	214	363	58,95
Janikowo	272	463	58,75
Garby	481	820	58,66
Kobylnica, Katarzynki	923	1579	58,45
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	112	193	58,03
Gortatowo	644	1113	57,86
Bogucin	590	1041	56,68
Uzarszewo	283	502	56,37
Obszar wiejski gminy	13903	23253	59,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców

Gospodarka lokalna to ważny czynnik wyznaczania korzystnych możliwości rozwojowych poszczególnych gmin. Atrakcyjność miejsc pracy oraz zapewnienie jej przez podmioty gospodarcze to kluczowy komponent planowania strategicznego, który finalnie ma przyczynić się do wzrostu efektywności gospodarczej i poprawy jakości życia ludności¹³. Wielkość i typ lokalnej działalności gospodarczej warunkuje określoną liczbę miejsc pracy (w poszczególnych sekcjach według PKD 2007), w efekcie czego społeczeństwo staje się bardziej zamożne (np. ma większe zarobki ze stosunku pracy). W zestawieniu ujęto podmioty gospodarcze według następujących form prawnych.

¹³ Parysek J. J., 2015. *Rola lokalnego samorządu terytorialnego w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gmin*. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr 77 (3), s. 27-46.

Tabela 38. Wykaz podmiotów gospodarczych według form prawnych

Symbol	Nazwa
023	spółki przewidziane w przepisach innych ustaw niż kodeks spółek handlowych i kodeks cywilny lub formy prawne, do których stosuje się przepisy o spółkach
099	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
116	spółki akcyjne
117	spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
118	spółki jawne
115	spółki partnerskie
120	spółki komandytowe
121	spółki komandytowo – akcyjne
122	spółki europejskie
124	przedsiębiorstwa państwowe
126	towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych
134	towarzystwa reasekuracji wzajemnej
135	główne oddziały zagranicznych zakładów reasekuracji
171	przedsiębiorstwa zagraniczne
179	oddziały zagranicznych przedsiębiorców
180	spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe
136	główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Obszar miejski

Skalę aktywności gospodarczej oceniono na podstawie wskaźnika przedsiębiorczości, wyrażonego liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Zgodnie z danymi z Urzędu Statystycznego w Poznaniu na dzień 31 maj 2023 r., w mieście Swarzędzu działało 4283 podmiotów gospodarczych, na które na 1000 mieszkańców przypadało ich 156,92. Z analizy statystycznej wynika, że w 5 z 6 jednostek analitycznych wskaźnik ten przekroczył średnią wartość dla samego ośrodka miejskiego. Najwyższy poziom przedsiębiorczości spośród jednostek analitycznych zarejestrowano na obszarze nr 4, gdzie wskaźnik osiągnął 240,78. Centrum miasta jako obszar gminy koncentrujący funkcje administracyjne, komercyjne, usługowe, edukacyjne czy kulturalne, skupia liczne instytucje i podmioty gospodarcze. Wysoką koncentracją tych podmiotów cechowały jednostki analityczne nr 3 i nr 6, w których wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 194,52 i 168,18. Dominującą rolę gospodarczą w strukturze miasta pełnią zatem obszary zlokalizowane na obrzeżach, gdzie dostępność wolnych terenów inwestycyjnych sprzyja powstawaniu stref przemysłowych, więc tam lokalizowana jest większość zakładów produkcyjnych, magazynów czy przedsiębiorstw handlowych. Relatywnie niskim skupieniem tych podmiotów na tle miasta charakteryzowały się również jednostki analityczne nr 1 i nr 2, z przewagą zabudowy

blokowej lub szeregowej, o wysokiej gęstości zaludnienia. Zdecydowanie najniższe ich nasycenie odnotowano z kolei na obszarze nr 5 (wskaźnik przyjął tu wartość 97,94). Wpływ na wysokość tego parametru może mieć także fakt, iż osiedle te koncentruje najwyższą liczbę mieszkańców w wieku senioralnym. Konieczne jest zatem podjęcie działań służących stymulowaniu rozwoju przedsiębiorczości na tym obszarze, zarówno w zakresie wsparcia osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, jak i w zakresie tworzenia sprzyjających warunków infrastrukturalnych i profesjonalnego doradztwa gospodarczego dla już działających podmiotów.

Tabela 39. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w dniu 31 maja 2023 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem - stan na 31.05.2023 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców [%]
4	1219	5062	240,78
3	762	3918	194,52
6	273	1626	168,18
1	365	2370	153,97
2	818	5686	143,90
5	845	8633	97,94
miasto Swarzędz	4283	27295	156,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Z danych otrzymanych z Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w maju 2023 r. na obszarze wiejskim gminy Swarzędz było zarejestrowanych 3713 podmiotów gospodarczych, na które na 1000 mieszkańców przypadło ich 159,68. Największą koncentracją podmiotów gospodarczych charakteryzują się między innymi miejscowości wiejskie położone w pobliskim otoczeniu miasta Poznania i Swarzędza, które cechują się stosunkowo względną ciągłością zainwestowania wzdłuż ważniejszych dróg kołowych. Największe skupienie tych podmiotów odnotowano w Janikowie, Jasinie i Przyborkach, w których wskaźnik przekroczył 200,00%. Relatywnie wysoki poziom ich aktywności miał miejsce w Bogucinie, Garbach, Kobylnicy włącznie z Katarzynkami, Gruszczynie i Łowęcinie, w których wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 160,00-200,00%. Przewagą tych obszarów jest ich położenie przy granicy miasta, w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych (drogi krajowe nr 92 i 5, linia kolejowa nr 353 Poznań - Skandawa i 3 Warszawa Zachodnia – Kunowice, fragment międzynarodowej linii kolejowej E20), co przekłada się na ich atrakcyjność inwestycyjną. Stan

ten można wytłumaczyć lokalizacją licznych przedsiębiorstw produkcyjnych i centrów logistyczno-transportowych. Ponadto ważny czynnik stanowi osiedlanie się w otoczeniu tych miejscowości nowych mieszkańców będących przedstawicielami klasy średniej i wyższej, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub wykonują prace w ramach tzw. „wolnych zawodów”, osiągając wysokie przychody i zawyżają średnią w przeliczeniu na mieszkańca.

Najniższą aktywnością gospodarczą w świetle wskaźnika cechują się takie miejscowości jak Wierzenica, Wierzonka, Karłowice i Uzarzewo, gdzie wskaźnik nie przekroczył 100,00%. Niski poziom rozwoju gospodarczego przekłada się w sposób widoczny na złą sytuację społeczną tych obszarów (wyższe wskaźniki bezrobocia, osób korzystających z pomocy społecznej, itp.), znacznie ograniczając ich potencjał. Relatywnie niski poziom przedsiębiorczości na tle średniej dla obszarów wiejskich gminy zanotowano również w Kruszewni, Rabowicach i Zalasewie (wskaźnik kształtował się tu na poziomie 120,00-140,00%). Na końcowe wartości wskaźnika wpływa jednak większa liczba mieszkańców. Poniżej tej średniej w zestawieniu znalazły się także miejscowości Paczkowo i Gortatowo. W jednostkach tych wskaźnik przyjął wartość nieco powyżej 150,00%.

Tabela 40. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w dniu 31 maja 2023 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem - stan na 31.05.2023 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców [%]
Janikowo	202	463	436,29
Jasin	436	1834	237,73
Bogucin	218	1041	209,41
Garby	163	820	198,78
Kobylnica, Katarzynki	284	1579	179,86
Gruszczyn	514	3003	171,16
Łowęcin	104	623	166,93
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	31	193	160,62
Gortatowo	170	1113	152,74
Paczkowo	281	1868	150,43
Zalasewo	964	6891	139,89
Rabowice	169	1338	126,31
Kruszewnia	95	815	116,56
Sokolniki Gwiazdowskie	13	119	109,24
Wierzenica	23	331	69,49
Wierzonka	18	357	50,42
Karłowice	13	363	35,81
Uzarzewo	14	502	27,89

Obszar wiejski gminy	3713	23253	159,68
----------------------	------	-------	--------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2023

Wskaźnik przedsiębiorczości pozwala przybliżyć zarówno stopień w jakim osoby fizyczne są skłonne do podjęcia własnej działalności gospodarczej, a także ocenić warunki do prowadzenia działalności gospodarczej w danym rejonie miasta. W okresie pomiędzy rokiem 2017, a rokiem 2023 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w mieście Swarzędzu wzrosła o 21,57%. Zmiana ich liczby w ramach poszczególnych jednostek analitycznych była jednak zróżnicowana. Największy przyrost aktywnych przedsiębiorców odnotowano na obszarze nr 3 i 6, gdzie wskaźnik dynamiki wynosił odpowiednio 40,68% i 34,80%. W pozostałych jednostkach analitycznych tempo wzrostu ich działalności było zdecydowanie wolniejsze. Nieznaczne zwiększenie poziomu przedsiębiorczości miało miejsce zaś na obszarze nr 5 – wskaźnik dynamiki wynosił tu jedynie 7,16%. Relatywnie niewielki wzrost koniunktury gospodarczej zaznaczył się także w jednostce analitycznej nr 2 i 1, w których dynamika wzrostu oscylowała w przedziale 12,00-15,00%. Ponadto niezbyt szybki wzrost blisko 20% nastąpił na obszarze nr 6.

Tabela 41. Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2023 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - stan na 19.01.2017 r.	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - stan na 31.05.2023 r.	Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2023 [%]
3	467	657	40,68
4	738	995	34,80
6	201	241	19,68
1	283	325	14,78
2	642	725	12,92
5	752	806	7,16
miasto Swarzędz	3083	3748	21,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Obszar wiejski

Pozytywnym aspektem jest wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na przestrzeni ostatnich lat, w szczególności w miejscowościach, gdzie obserwuje się największy napływ osób młodych. W okresie ostatnich 6 lat poziom przedsiębiorczości zwiększył się we wszystkich sołectwach o blisko 70,00. Największy jego wzrost odnotowano w Rabowicach – bowiem aż o ok. 280%. Relatywnie wysoki poziom dynamiki zmian zjawiska zaznaczył się w Kruszewni, Garbach, Zalasewie, Gortatowie i Wierzenicy. Przedstawione dane wskazują na zwiększenie aktywności gospodarczej przede wszystkim w miejscowościach, w których systematycznie nasilają się procesy suburbanizacji mieszkaniowej w strefie podmiejskiej Poznania.

Najniższy przyrost osób fizycznych prowadzących aktywnie działalność na rynku cechował zwłaszcza miejscowości wiejskie skupione na zachodnich, północnych i wschodnich obrzeżach gminy, oddalonych od głównych dróg kołowych. Zdecydowanie najmniejszy ich przyrost zanotowano w Karłowicach, Uzarzewie i Sokolnikach Gwiazdowskich (wskaźnik dynamiki nie przekroczył tu 20,00%).

Tabela 42. Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2023 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - stan na 19.01.2017 r.	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - stan na 31.05.2023 r.	Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2023 [%]
Rabowice	34	130	282,35
Kruszewnia	31	77	148,39
Garby	57	132	131,58
Zalasewo	369	840	127,64
Gortatowo	72	154	113,89
Wierzenica	11	22	100,00
Paczkowo	144	229	59,03
Sarbinowo, Puszczykowo- Zaborze	16	24	50,00
Jasin	204	304	49,02
Gruszczyń	305	453	48,52
Janikowo	76	109	43,42
Łowęcin	59	76	28,81
Kobylnica, Katarzynki	200	250	25,00
Wierzonka	14	17	21,43
Bogucin	146	177	21,23
Sokolniki Gwiazdowskie	11	13	18,18

Karłowice	10	11	10,00
Uzarzewo	14	14	0,00
Obszar wiejski gminy	1773	3033	71,07

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym

Uzupełnieniem diagnozy sfery gospodarczej jest ocena efektywności działania jak i obecnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw mierzona wysokością podatku dochodowego od osób prowadzących działalność gospodarczą opodatkowanych na zasadzie ryczału ewidencjonowanego lub stawki podatkowej 19% przypadająca na osoby w wieku produkcyjnym oraz dynamiką wysokości tego podatku w latach 2015-2022.

Obszar miejski

Najniższy podatek dochodowy generowała działalność gospodarcza prowadzona przez osoby zamieszkujące obszar nr 5 (2179 zł) oraz obszar nr 6 (2575 zł). Warto w tym miejscu przypomnieć, że obszar nr 5 cechuje się również najniższą koncentracją podmiotów gospodarczych i najmniejszym tempem wzrostu poziomu przedsiębiorczości. Jednocześnie zachodzą tutaj najbardziej intensywne procesy starzenia się społeczeństwa miejskiego. Niekorzystna sytuacja gospodarcza w świetle tego miernika wystąpiła również na obszarze nr 2, w której widać wolny przyrost osób fizycznych prowadzących tę działalność. Ponadto skala aktywności gospodarczej na terenach zabudowy mieszkaniowej blokowej była mniejsza niż w ścisłym centrum czy obszarach rozwoju budownictwa jednorodzinne. Na poziomie niemalże równym średniej dla miasta uplasował się obszar nr 4, stanowiący centrum miasta i obszar o najwyższym skupieniu podmiotów gospodarczych w mieście. Wskazuje to na obecność znacznej liczby podmiotów o niskiej wartości dodanej: zakładów świadczących podstawowe, niewyspecjalizowane usługi, drobnego handlu, itp. Zatem do rejonów miasta o niższych średnich dochodach mieszkańców należy zaliczyć obszar centrum miasta i osiedla o zabudowie wielorodzinnej, jak również tereny zabudowy jednorodzinnej w zachodniej części miasta powstałe w latach 70-80. XX wieku.

Najwyższy poziom podatku dochodowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej przypadającej na mieszkańca odnotowano na obszarze nr 1 i 3, gdzie obserwuje się procesy rozlewania zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Jest to zjawisko potwierdzające fakt, iż

na osiedlach jednorodzinnych wśród mieszkańców, z uwagi na wysokie koszty nabycia i utrzymania nieruchomości, przeważają osoby należące do klasy średniej lub wyższej, o relatywnie wysokich dochodach.

Tabela 43. Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT 36, PIT 36L, PIT 28	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59; mężczyźni 18-64) na dzień 31.12.2022 r.	Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym
1	6745539	1421	4748,51
3	11055243	2339	4727,05
2	11133011	3486	3193,71
4	9367155	2950	3175,65
6	2541271	986	2575,99
5	9929376	4557	2179,12
miasto Swarzędz	50771596	15738	3226,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Wyniki analizowanych wskaźników dla obszarów sołectw znacząco odbiegają od poziomu wskaźników dla miasta, cechując się również wysokim zróżnicowaniem wewnętrznym. Średnia kwota podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) pozwala przybliżyć stopień zamożności rodzin mieszkających w poszczególnych sołectwach gminy, a przez to pośrednio ocenić także ich potencjalny popyt konsumpcyjny. Wynika to z faktu, iż na ich terenach osiedlają się osoby będące przedstawicielami klasy średniej i wyższej, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub wykonują prace w ramach tzw. „wolnych zawodów”, którzy osiągają wysokie przychody i zawyżają średnią w przeliczeniu na mieszkańca, a także z powodu znacznej koncentracji podmiotów gospodarczych przy szlakach komunikacyjnych na obrzeżach Swarzędza i Poznania, świadczących usługi w wymiarze ponadlokalnym, co również wpływa na zamożność ich właścicieli, zamieszkujących Gminę Swarzędz.

Zdecydowanie najwyższe średnie dochody osiągnęli mieszkańcy zameldowani w Garbach. Wskaźnik ten osiągnął tutaj 15 926 zł na 1 mieszkańca aktywnego zawodowo. Wysokie średnie dochody z tej działalności uzyskała społeczność zameldowana w Łowęcinie (9723 zł) i

Gortatowie (8118 zł). Relatywnie wysokie wartości miernika na tle średniej dla samych miejscowości wiejskich odnotowano też w Gruszczynie (7718 zł) oraz Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu (6222 zł). Świadczy to o obecności na terenie sołectw mieszkańców, którzy prowadzą wysoce dochodową i dobrze prosperującą działalność gospodarczą. Pozostałe sołectwa osiągały wskaźnik podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na poziomie niższym w stosunku do obszarów wiejskich gminy. Najmniej korzystna sytuacja gospodarcza widoczna była w sołectwach Karłowice, Wierzenica, Wierzonka oraz Uzarszewo, gdzie średnia wielkość podatku przypadająca na osobę w wieku produkcyjnym nie przekroczyła 1000 zł. Są to obszary o zdecydowanie najniższym poziomie przedsiębiorczości.

Tabela 44. Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT 36, PIT 36L, PIT 28	Liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59; mężczyźni 18-64) na dzień 31.12.2022 r.	Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym
Garby	7660439	481	15926,07
Łowęcin	3655972	376	9723,33
Gortatowo	5228479	644	8118,76
Gruszczyn	13708372	1776	7718,68
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	696903	112	6222,35
Zalasewo	22658820	4156	5452,07
Janikowo	1402269	272	5155,40
Jasin	5574038	1119	4981,27
Bogucin	2737993	590	4640,67
Paczkowo	4969005	1107	4488,71
Kruszewnia	2194821	504	4354,80
Sokolniki Gwiazdowskie	313591	73	4295,77
Kobylnica; Katarzynki	3569373	923	3867,14
Rabowice	2502499	845	2961,54
Uzarszewo	231221	283	817,04
Wierzonka	163101	216	755,10
Wierzenica	109856	212	518,19
Karłowice	83665	214	390,96
obszar wiejski gminy	77460417	13903	5571,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022

Obszar miejski

W okresie pomiędzy rokiem 2015, a rokiem 2022 średnia wysokość podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zwiększyła się w mieście Swarzędzu o 50,61%. Z zebranych danych wynika, że we wszystkich jednostkach analitycznych w granicach ośrodka miejskiego zaznaczył się wzrost kwoty tego podatku. Najwolniejsze tempo jego wzrostu było widoczne na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej, czyli w jednostkach analitycznych nr 2 i 5. Najwyższą dynamiką przyrostu podatku dochodowego od osób prowadzących działalność gospodarczą cechował się obszar nr 6. Poza tym znaczące przyspieszenie rozwoju gospodarczego zaobserwowano na osiedlach jednorodzinnych obejmujących obszar nr 3 i 1 w południowej części Swarzędza. Stosunkowo dobra poprawa efektywności gospodarczej na tle miasta miała miejsce na obszarze nr 4.

Tabela 45. Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Kwota podatku należnego za rok 2015 łącznie z deklaracji PIT- 28; PIT-36, PIT-36L)	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT- 28; PIT-36, PIT-36L)	Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT- 28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022
6	1305780	2541271	94,62
3	5996579	11055243	84,36
1	3815754	6745539	76,78
4	5890269	9367155	59,03
5	6641742	9929376	49,50
2	10060885	11133011	10,66
miasto Swarzędz	33711009	50771596	50,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu

Obszar wiejski

Uzupełnieniem analizy sfery gospodarczej jest analiza dynamiki zmian wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022. Na przestrzeni ostatnich lat średnia jego wysokość wzrosła w części wiejskiej gminy o blisko 105,0%. Z przeprowadzonej analizy wynika, że ponad 90% sołectw poziom efektywności gospodarczej mierzony opisywanym wskaźnikiem zwiększa się.

Analiza statystyczna pokazuje, że w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Bogucinie odnotowano ujemną dynamikę tego podatku. Znaczące przyrosty podatku odnotowano zaś w Wierzenicy, Garbach, Kruszewni i Łowęcinie (bowiem powyżej 400%). Najmniejszy jego wzrost zaznaczył się z kolei w Janikowie i Gortatowie (poniżej 10%).

Tabela 46. Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Kwota podatku należnego za rok 2015 łącznie z deklaracji PIT-28; PIT-36, PIT-36L)	Kwota podatku należnego za rok 2022 łącznie z deklaracji PIT-28; PIT-36, PIT-36L)	Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022
Wierzenica	16585	109856	562,38
Garby	1219743	7660439	528,04
Kruszewnia	390041	2194821	462,72
Łowęcin	681842	3655972	436,19
Rabowice	705625	2502499	254,65
Paczkowo	1481722	4969005	235,35
Sokolniki Gwiazdowskie	107672	313591	191,25
Zalasewo	8068929	22658820	180,82
Uzarszewo	92465	231221	150,06
Karłowice	34556	83665	142,11
Wierzonka	69949	163101	133,17
Gruszczyn	6109270	13708372	124,39
Jasin	3627022	5574038	53,68
Kobylnica; Katarzynki	2388196	3569373	49,46
Gortatowo	4829071	5228479	8,27
Janikowo	1308239	1402269	7,19
Bogucin	4183077	2737993	-34,55
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	2375768	696903	-70,67
obszar wiejski gminy	37689772	77460417	105,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu

STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców

Szczegółowej analizie przestrzennej poddano dostępność obiektów wybranych usług społecznych przypadającą na 1000 mieszkańców. Do obiektów wybranych usług społecznych zaliczono: żłobki, przedszkola publiczne i prywatne, szkoły podstawowe, szkoły

ponadpodstawowe i szkoły językowe, instytucje kultury, biblioteki, świetlice wiejskie (tylko na obszarze wiejskim), ośrodki zdrowia, obiekty sportowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne, apteki.

Obszar miejski

W mieście Swarzędzu najlepszy dostęp do obiektów usług społecznych odnotowano w ścisłym centrum miasta, czyli na obszarze nr 4, gdzie wskaźnik ten wynosił 11,46‰. Wysokie skupienie obiektów tego typu występuje również w jednostce analitycznej nr 5. Wskaźnik kształtował się tu na poziomie 7,18‰. Stan ten można uzasadnić bardzo dobrą dostępnością mieszkańców do obiektów sportowych i placów zabaw. W pozostałych jednostkach analitycznych wartość wskaźnika nie przekroczyła średniej dla obszaru miejskiego gminy Swarzędz (równiej 6,63‰).

Tabela 47. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba obiektów wybranych usług społecznych	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców [‰]
4	58	5062	11,46
5	62	8633	7,18
2	33	5686	5,80
3	15	3918	3,83
1	9	2370	3,80
6	4	1626	2,46
miasto Swarzędz	181	27295	6,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Na obszarze wiejskim gminy Swarzędz najlepsza dostępność do obiektów usług społecznych cechuje Sokolniki Gwiazdowskie oraz Sarbinowo i Puszczykowo-Zaborze. Jednak należy w tym miejscu podkreślić, że na końcowe wartości analizowanego wskaźnika wpływa niewielka liczba ludności. Wysokie nasycenie obiektów tego typu odnotowano w Wierzonce, Wierzenicy, Uzarzewie i Karłowicach. Ponadto relatywnie wysokie wartości miernika na tle średniej dla części wiejskiej gminy zanotowano w Łowęcinie, Janikowie, Kobylnicy wraz z Katarzynkami oraz Zalasewie. Najmniejsza ich koncentracja w świetle analizy wskaźnikowej wystąpiła zaś w Jasinie, Gruszczynie i Bogucinie.

Tabela 48. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba obiektów wybranych usług społecznych	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców [%]
Sokolniki Gwiazdowskie	5	119	42,02
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	7	193	36,27
Wierzonka	8	357	22,41
Wierzenica	5	331	15,11
Uzarszewo	7	502	13,94
Karłowice	5	363	13,77
Łowęcin	6	623	9,63
Janikowo	4	463	8,64
Zalasewo	59	6891	8,56
Kobylnica; Katarzynki	13	1579	8,23
Paczkowo	14	1868	7,49
Gortatowo	7	1113	6,29
Kruszewnia	5	815	6,13
Rabowice	7	1338	5,23
Garby	4	820	4,88
Bogucin	5	1041	4,80
Gruszczyn	14	3003	4,66
Jasin	5	1834	2,73
Obszar wiejski gminy	177	23253	7,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Liczba zdarzeń drogowych przypadających na każde 1 000 mieszkańców

Obszar miejski

Liczba zdarzeń drogowych przypadająca na każde 1 000 mieszkańców, pozwala w sposób pośredni dokonać oceny bezpieczeństwa ruchu drogowego i stanu rozwiązań komunikacyjnych w poszczególnych jednostkach analitycznych w granicach miasta. Najwyższe natężenie występowania zdarzeń drogowych odnotowano na obszarze nr 6, gdzie wskaźnik przyjął wartość 26,13‰. Należy jednak mieć na uwadze, iż na jego końcowe wartości wpływa niewielka liczba ludności w tym rejonie miasta. Ponadprzeciętna liczba tych zdarzeń wynika również z faktu, iż przez teren osiedla przebiega droga krajowa nr 92 wyprowadzająca ruch z miasta. Ponadto bardzo wysoka koncentracja wypadków i kolizji wystąpiła na obszarze nr 4. Wskaźnik ten kształtował się tu na poziomie 19,84‰. Wpływ na wartości wskaźnika w centrum miasta ma przede wszystkim wysokie natężenie ruchu pojazdów, spowodowane nagromadzeniem licznych instytucji publicznych, punktów

handlowo-usługowych oraz miejsc rekreacyjnych. Poza tym przebiega tutaj droga krajowa nr 92. Relatywnie dużą skalę wypadków na tle samego ośrodka miejskiego zarejestrowano także w jednostce analitycznej nr 3 – wskaźnik wynosił tutaj 9,65‰. Poniżej średniej dla samego ośrodka miejskiego znajdowały się w zestawieniu porównawczym pozostałe jednostki analityczne w mieście. Najwyższym poziomem bezpieczeństwa ulicznego w świetle tego wskaźnika cechują się jednostki, w których przeważa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa, czyli obszary nr 2 i nr 5. Niewielką liczbę wypadków zanotowano też w jednostce analitycznej nr 1.

Tabela 49. Liczba zdarzeń drogowych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba zdarzeń drogowych (wypadki, kolizje) w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. [‰]
6	42	1626	26,13
4	100	5062	19,84
3	38	3918	9,65
2	26	5686	4,50
1	10	2370	4,30
5	28	8633	3,30
miasto Swarzędz	245	27295	8,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Swarzędzu

Obszar wiejski

Obszar wiejski gminy Swarzędz charakteryzuje statystycznie zbliżona skala zdarzeń drogowych podobnie jak w samym mieście, zwłaszcza na drogach krajowych i wojewódzkich. Jak wynika z analizy statystycznej, we wszystkich miejscowościach wiejskich na każde 1000 mieszkańców przypadało ich 8,69‰. W większości sołectw zanotowano niewielkie natężenie zdarzeń drogowych w porównaniu do całego opisywanego terenu. Najwyższe skupienie stwierdzonych wypadków i kolizji odnotowano w Jasinie (32,17 zdarzeń/1000 mieszkańców), gdzie większość podmiotów gospodarczych mieści się w pobliżu drogi krajowej nr 92. Ponadto wysoką koncentracją występowania tych zdarzeń cechują się takie miejscowości jak Kobylnica i Katarzynki oraz Janikowo, gdzie wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 17,10‰ i 15,12‰. Relatywnie duża liczba zdarzeń drogowych na tle obszaru wiejskiego gminy miała miejsce w Wierzonce, Rabowicach i Bogucinie, a wartości wskaźnika oscylowały w nich w przedziale 9,00-12,00‰. Z dostępnych danych uzyskano informację, że w większości miejscowości typowo rolniczych, położonych w oddaleniu od głównych szlaków

transportowych, zarejestrowano pojedyncze wypadki drogowe. I tak na przykład w miejscowości Wierzenica wskaźnik ten osiągnął 3,02‰.

Tabela 50. Liczba zdarzeń drogowych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba zdarzeń drogowych (wypadki, kolizje) w 2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba zdarzeń drogowych przypadających na każde 1 000 mieszkańców w 2022 r. [‰]
Jasin	59	1834	32,17
Kobylnica, Katarzynki	27	1579	17,10
Janikowo	7	463	15,12
Wierzonka	4	357	11,20
Rabowice	14	1338	10,46
Bogucin	10	1041	9,61
Paczkowo	13	1868	6,96
Uzarszewo	3	502	5,98
Zalasewo	41	6891	5,95
Karłowice	2	363	5,51
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	1	193	5,18
Gruszczyn	13	3003	4,33
Garby	3	820	3,66
Wierzenica	1	331	3,02
Gortatowo	2	1113	1,80
Łowęcin	1	623	1,61
Kruszewnia	1	815	1,23
Sokolniki Gwiazdowskie	0	119	-
Obszar wiejski gminy	202	23253	8,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Swarzędzu

Liczba zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadająca na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023¹⁴

Obszar miejski

Największe natężenie aktywności budowlanej, mierzonej wskaźnikiem prezentującym liczbę zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców, odnotowano w jednostce analitycznej nr 6 i nr 1, gdzie przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Na obszarze nr 6 i nr 1 miernik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 19,68‰ i 14,35‰. Relatywnie wysoka koncentracja zjawiska wystąpiła również w jednostce analitycznej nr 3 i nr 4, w którym wskaźnik ten nieco

¹⁴ Stan na 31 maja 2023 roku.

przekroczył ponad 7,00%. Zdecydowanie najmniejsze natężenie rozlewania się zabudowy mieszkaniowej zaobserwowano na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – na obszarze nr 5 i nr 2.

Tabela 51. Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023 w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków mieszkaniowych w latach 2016-2023	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba wydanych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023 [‰]
6	32	1626	19,68
1	34	2370	14,35
3	29	3918	7,40
4	36	5062	7,11
5	10	8633	1,16
2	2	5686	0,35
miasto Swarzędz	143	27295	5,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Do oceny stopnia suburbanizacji zabudowy mieszkaniowej wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023. Najbardziej dynamiczny poziom rozwoju budownictwa cechował Łowęcin i Rabowice, w których wskaźnik osiągnął ponad trzykrotnie większą wartość niż średnio w miejscowościach miejskich. Wysoka koncentracja procesu rozlewania się zabudowy mieszkaniowej miała miejsce też w Gortatowie, Kruszewni, Garbach i Gruszczynie. Relatywnie wysokie wartości miernika na tle miasta odnotowano w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz Sokolnikach Gwiazdowskich. Jednak wpływ na końcowe wartości wskaźnika ma tu niewielka liczba ludności. Najmniejszą aktywność budowlaną w świetle analizowanego wskaźnika zanotowano zaś w Karłowicach, Wierzenicy i Wierzonce, w których zgłoszono średnio mniej niż 5 pozwoleń na budowę obiektów tego typu na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 52. Liczba zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023 na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkaniowych w latach 2016-2023	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023 [%]
Łowęcin	283	623	454,25
Rabowice	333	1338	248,88
Gortatowo	172	1113	154,54
Kruszewnia	114	815	139,88
Garby	94	820	114,63
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	21	193	108,81
Sokolniki Gwiazdowskie	11	119	92,44
Gruszczyn	243	3003	80,92
Janikowo	25	463	54,00
Jasin	83	1834	45,26
Paczkowo	77	1868	41,22
Kobylnica; Katarzynki	54	1579	34,20
Zalasewo	216	6891	31,35
Uzarzewo	14	502	27,89
Bogucin	17	1041	16,33
Wierzonka	4	357	11,20
Wierzenica	2	331	6,04
Karłowice	2	363	5,51
obszar wiejski gminy	1765	23253	75,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

SFERA TECHNICZNA

Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców¹⁵

Obowiązkowym zadaniem własnym powiatu poznańskiego, według ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526), jest wykonanie zadania publicznego o charakterze ponadgminnym w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej. Do oceny poziomu modernizacji obiektów budowlanych pozyskano dane dotyczące liczby zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków ze strony internetowej Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego. W okresie 2016-2023 w jednostkach analitycznych wydano łącznie 134 zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych

¹⁵ Stan na 31 maja 2023 roku.

budynków, z czego najwięcej na obszarze nr 4, gdzie zachowała się historyczna zabudowa kamieniczna.

Obszar miejski

Do oceny poziomu potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba zgłoszonych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1000 mieszkańców. Założono, że im większa liczba pozwoleń na remont wydanych w danej jednostce dla prac związanych z nadbudową, odbudową, rozbiórką, rozbudową istniejących obiektów, tym w większym stopniu istniejąca infrastruktura nie jest dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych. Przyczyną tego niedostosowania może być w wielu przypadkach zły stan techniczny obiektów budowlanych. Z uzyskanych obliczeń wynika, że w 3 z 6 jednostek analitycznych, wskaźnik osiągnął większe wartości niż średnia dla jednostek analitycznych, licząca 4,90‰. Największą koncentrację zjawiska w świetle tego wskaźnika odnotowano na obszarze nr 4, gdzie miernik kształtował się na poziomie 15,60‰. To trzykrotnie większa wartość wskaźnika niż średnio w mieście. Wysokie natężenie zamierzeń budowlanych związanych z remontem istniejących obiektów budowlanych zanotowano w jednostce nr 6 – wskaźnik przyjął tu wartość 9,23‰. Poza tym relatywnie niekorzystana sytuacja pod tym względem wystąpiła na obszarze nr 3, w którym wskaźnik wynosił 5,10‰. Najmniej inwestycji budowlanych w tym zakresie zrealizowano na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej – w jednostce analitycznej nr 2 i nr 5, w których wskaźnik nie przekroczył 1,00‰.

Tabela 53. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 przypadających na 1000 mieszkańców w mieście Swarzędza

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 ¹⁶	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców [%]
4	79	5062	15,60
6	15	1626	9,23
3	20	3918	5,10
1	11	2370	4,64
5	8	8633	0,93
2	1	5686	0,17

¹⁶ Stan na 31 maja 2023 r.

miasto Swarzędz	134	27295	4,90
-----------------	-----	-------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Analizę porównawczą dotyczącą poziomu potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych wykonano również na obszarze wiejskim gminy Swarzędz. Według danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, w latach 2016-2023 liczba zgłoszonych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców we wszystkich miejscowościach wiejskich wynosiła 13,12‰. Oznacza to, że obszar ten cechuje prawie dwuipółkrotnie większe zapotrzebowanie modernizacji istniejących budowli niż średnio w mieście Swarzędzu. Najwięcej prac modernizacyjnych budynków w świetle wskaźnika odnotowano w Łowęcinie, gdzie wskaźnik wynosił aż 117,17‰. Wysokie natężenie tego problemu było widoczne także w Jasinie i Sokolnikach Gwiazdowskich, w których opisywany miernik kształtował się odpowiednio na poziomie 49,62‰ i 25,21‰. Relatywnie wysoka koncentracja zjawiska miała miejsce też w Janikowie, Bogucinie oraz Kobylnicy i Katarzynkach. W pozostałych miejscowościach wskaźnik nie przekroczył średniej wartości dla wszystkich sołectw. Z uzyskanych danych wynika, że w Łowęcinie, Janikowie i Jasinie przeważa, zgodnie z ustaleniami Studium, funkcja przemysłowa.

Tabela 54. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 przypadająca na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 ¹⁷	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców [‰]
Łowęcin	73	623	117,17
Jasin	91	1834	49,62
Sokolniki Gwiazdowskie	3	119	25,21
Janikowo	11	463	23,76
Bogucin	20	1041	19,21
Kobylnica; Katarzynki	28	1579	17,73
Rabowice	16	1338	11,96
Sarbinowo; Puszczykowo-	2	193	10,36

¹⁷ Stan na 31 maja 2023 r.

Zaborze			
Gruszczyn	27	3003	8,99
Wierzenica	2	331	6,04
Paczkowo	10	1868	5,35
Wierzonka	1	357	2,80
Gortatowo	3	1113	2,70
Garby	2	820	2,44
Zalasewo	15	6891	2,18
Kruszewnia	1	815	1,23
Karłowice	0	363	-
Uzarzewo	0	502	-
obszar wiejski gminy	305	23253	13,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej

Stopień skanalizowania stanowi ważny wskaźnik natury funkcjonalno-technicznej, który ma bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców, jak i na stan środowiska naturalnego. Budynki nie posiadające dostępu do sieci kanalizacyjnej wymagają posiadania własnej infrastruktury do oczyszczania i/lub składowania ścieków, jak np. zbiorniki asenizacyjne czy oczyszczalnie przydomowe.

Obszar miejski

Najwyższy stopień skanalizowania budynków odnotowano na obszarze nr 1 i nr 4, gdzie wskaźnik wynosił nieco ponad 89,0%. Wysokim udziałem budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej cechuje się obszar nr 6, w którym miernik przyjął wartość 88,30%. Najniższy poziom skanalizowania charakteryzuje zaś obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej, czyli jednostki nr 5 i nr 2, w których wiele lat temu podłączono już obiekty budowlane do sieci kanalizacyjnej. Relatywnie niskie wartości wskaźnika na tle średniej dla miasta zanotowano na obszarze nr 3. Rozproszenie zabudowy, a także bariery przestrzenne jak np. tory kolejowe ograniczają możliwości rozwoju sieci i rentowność ekonomiczną jej rozbudowy.

Tabela 55. Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej w mieście Swarzędz

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej	Liczba budynków posiadających przyłącza do sieci wodociągowej	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej [%]
1	609	681	89,42
4	916	1025	89,36
6	365	413	88,30
3	882	1020	86,53
2	567	669	84,67
5	178	251	70,71
miasto Swarzędz	3516	4059	86,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Aquanet S.A. oraz Zakładu Gospodarki Komunalnej

Obszar wiejski

Tereny wiejskie z uwagi na znaczne rozproszenie zabudowy posiadają ograniczone możliwości rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej. Z zebranych danych wynika, iż 4 spośród 18 analizowanych sołectw nie posiadają budynków przyłączonych do sieci kanalizacyjnej. Na pozostałych obszarach poziom skanalizowania jest wysoce zróżnicowany. Sołectwo Karłowice posiada pełny 100% udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej w budynkach korzystających z wodociągów, co jest wyróżnikiem w skali gminy. Trwa rozbudowa tej sieci w miejscowości Paczkowo. Relatywnie wysoki poziom skanalizowania odnotowano w Bogucinie, Uzarzewie i Gruszczynie, gdzie ponad 80% budynków zostało wpiętych do tej sieci. Najniższy stopień skanalizowania posiada sołectwo Gortatowo, w którym tylko 0,67% budynków podłączono do sieci. Relatywnie niekorzystna sytuacja pod tym względem wystąpiła również w Wierzenicy, Sokolnikach Gwiazdowskich, Jasinie i Garbach. Tam, gdzie budowa kanalizacji sanitarnej okazała się ekonomicznie nieuzasadniona funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków, częściowo sfinansowane w ramach środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska (m.in. w miejscowościach: Wierzenica, Sarbinowo, Sokolniki Gwiazdowskie oraz Puszczykowo-Zaborze). Sieć kanalizacyjna na terenie wiejskim gminy jest systematycznie rozwijana między innymi w ramach inicjatyw Związku Międzygminnego „Puszcza Zielonka”.

Tabela 56. Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej	Liczba budynków posiadających przyłącza do sieci wodociągowej	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej [%]
Karłowice	16	16	100,00
Paczkowo	610	645	94,57
Bogucin	320	380	84,21
Uzarszewo	37	44	84,09
Gruszczyn	795	972	81,79
Zalasewo	1269	1602	79,21
Rabowice	114	161	70,81
Janikowo	125	189	66,14
Wierzonka	35	54	64,81
Kobylnica; Katarzynki	338	527	64,14
Garby	197	344	57,27
Jasin	193	520	37,12
Sokolniki Gwiazdowskie	13	38	34,21
Wierzenica	25	80	31,25
Gortatowo	3	447	0,67
Kruszewnia	0	337	0,00
Łowęcin	0	208	0,00
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	0	60	0,00
obszar wiejski gminy	4090	6624	61,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Aquanet S.A. oraz Zakładu Gospodarki Komunalnej

SFERA ŚRODOWISKOWA

Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem

Obszar miejski

Do oceny stopnia czystości powietrza atmosferycznego wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe w przeliczeniu na 100 źródeł ogrzewania ogółem. Według danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, najwyższy poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wynikający z tego sposobu ogrzewania mieszkań odnotowano na obszarach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w jednostce analitycznej nr 6 i nr 3, gdzie wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 35,30% i 32,86%. Niekorzystna sytuacja środowiskowa w świetle tego miernika wystąpiła również na obszarze nr 4, w której

wskaźnik przyjął wartość 32,12%. Ponadto relatywnie wysokie jego wartości zanotowano w jednostce nr 1, a wskaźnik wynosił w niej 30,36%. Najmniejsze natężenie zjawiska miało miejsce na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej blokowej. I tak w jednostce nr 2 miernik ten osiągnął jedynie 1,43%. Analiza statystyczna pokazuje, iż na obszarze nr 5 koncentracja tego problemu była prawie dwukrotnie mniejsza niż średnio w mieście. Należy dodać, że opisywany wskaźnik średnio w samym ośrodku miejskim liczył 27,05%.

Tabela 57. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem w 2022 roku w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe [CEEB]	Liczba źródeł ogrzewania ogółem [CEEB]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem [%]
6	233	660	35,30
3	439	1334	32,86
4	512	1594	32,12
1	239	788	30,36
5	77	518	14,88
2	10	686	1,43
miasto Swarzędz	1510	5581	27,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

W ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w sferze środowiskowej analizie poddano też liczbę indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe w przeliczeniu na 100 źródeł ogrzewania ogółem na obszarze wiejskim gminy Swarzędz. Z dostępnych danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Swarzędz wynika, że w ponad 70% miejscowości mieszkańcy zadeklarowali paliwa stałe jako źródło ogrzewania swojego gospodarstwa. Skala tego problemu w miejscowościach wiejskich jest jednak mniejsza niż średnio w mieście. Wskaźnik ten na obszarze wiejskim gminy kształtował się na poziomie 21,80%. Najwyższy poziom zanieczyszczeń atmosferycznych w świetle tego wskaźnika zanotowano w Karłowicach, Wierzenicy i Uzarzewie, w których przyjął większą wartość niż 60,0%. Wysokie natężenie zjawiska zaobserwowano również w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, Sokolnikach Gwiazdowskich, Janikowie oraz Kobylnicy i Katarzynkach, gdzie miernik oscylował w przedziale 40,00-50,00%. Znaczna koncentracja problemu niskiej emisji wystąpiła także w Bogucinie, Wierzonce, Łowęcinie i Paczkowie. We wspomnianych miejscowościach wskaźnik

nie przekroczył 40,00%. Najmniejszy udział budynków, w których wykorzystuje się paliwo stałe do ogrzewania mieszkań, cechował miejscowości o najszybszym tempie rozlewania się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. I tak na przykład w Rabowicach i w Zalasewie opisywany wskaźnik wynosił odpowiednio 5,40% i 6,24%.

Tabela 58. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stała [CEEB]	Liczba źródeł ogrzewania ogółem [CEEB]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem [%]
Karłowice	37	54	68,52
Wierzenica	116	192	60,42
Uzarszewo	58	98	59,18
Sarbinowo; Puszczykowo- Zaborze	33	74	44,59
Sokolniki Gwiazdowskie	16	36	44,44
Janikowo	107	250	42,80
Kobylnica; Katarzynki	249	590	42,20
Bogucin	153	419	36,51
Wierzonka	39	109	35,78
Łowęcin	76	224	33,93
Paczkowo	217	700	31,00
Gruszczyń	276	1262	21,87
Jasin	163	763	21,36
Garby	69	469	14,71
Kruszewnia	30	262	11,45
Gortatowo	50	448	11,16
Zalasewo	112	1795	6,24
Rabowice	37	685	5,40
obszar wiejski gminy	1838	8430	21,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Swarzędz

Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca

Wskaźnik ten obrazuje zagrożenie dla środowiska i zdrowia mieszkańców z tytułu obecności niezutylizowanych wyrobów azbestowych. Azbest ma dalece szkodliwe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie osób narażonych na kontakt poprzez drogi oddechowe z pyłem zawierającym drobinki włókien azbestowych. Zalegające w płucach włókna mogą bowiem powodować zwłóknienie tkanki płucnej, czyli azbestozę, a także raka płuc i międzybłoniaka opłucnej. W związku z tym faktem od 1997 r. wprowadzono ustawowy

zakaz stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest, a gminy mają obowiązek opracowywania i wdrażania programów usuwania wyrobów azbestowych. We Swarzędzu kwestie stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania spoczywają na gminie.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” przyjętym przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej uchwałą nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r., zmienionej uchwałą nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r. zadaniem gminy w obszarze ochrony środowiska i zdrowia mieszkańców jest usunięcie wyrobów azbestowych do 2032 r. W związku z powyższym w dniu 25 czerwca 2013 r. Gmina Swarzędz przyjęła dokument „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta i Gminy Swarzędz na lata 2012-2032”, którego celami są: usunięcie oraz unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest, ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu, oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Azbest stosowany był do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, wyrobów włókienniczych oraz wyrobów hydroizolacyjnych (lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe). Najbardziej popularnym zastosowaniem azbestu była produkcja wyrobów azbestowo-cementowych, w tym szczególnie lekkiej, wytrzymałej, trwałej i niepalnej płyty azbestowo-cementowej – eternitu. Na terenie gminy Swarzędz eternit stanowi większość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych.

Obszar miejski

W mieście Swarzędzu w 2022 roku przypadało średnio 4,25 kg masy azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca. Jego średnie rozmieszczenie jest jednak wysoce zróżnicowane w ramach poszczególnych jednostek analitycznych. Zdecydowanie najsilniejsza koncentracja problemu zagrożenia zdrowia i życia mieszkańców z tytułu obecności wyrobów azbestowych wystąpiła na obszarze nr 6. Na opisywanym terenie wskaźnik wynosił aż 16,64 i prawie 4-krotnie przekroczył średnią wartość dla samego ośrodka miejskiego. Relatywnie wysokie natężenie zjawiska odnotowano również na obszarze nr 3 i nr 1, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 9,42 i 8,84. Skala problemu była tutaj jednak prawie dwukrotnie mniejsza niż w jednostce analitycznej nr 6. Osiedla mieszkaniowe położone na zachodzie i południu miasta cechują się dużą ilością budynków jednorodzinnych, które powstały w okresie lat 60. – 80. XX wieku, będącym okresem wzmożonego stosowania

wyrobów azbestowych (głównie eternitu) w budownictwie. Relatywnie wysokim udziałem obecności wyrobów azbestowych i budynków, w których takie materiały miały zastosowanie, cechuje się obszar nr 4. Natomiast na obszarze nr 2 i nr 5, gdzie przeważa zwarta zabudowa mieszkaniowa blokowa, ilość azbestu przeznaczonego do utylizacji jest znikoma.

Tabela 59. Masa azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca w 2022 r. w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Masa azbestu do utylizacji [kg] - stan na 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Masa azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca w 2022 r.
6	27059,60	1626	16,64
3	36912,25	3918	9,42
1	20947,00	2370	8,84
4	23040,15	5062	4,55
5	7848,00	8633	0,91
2	144,00	5686	0,02
Miasto Swarzędz	115951,00	27295	4,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Obszar wiejski

Ilość wyrobów azbestowych przypadających na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy jest przeciętnie zdecydowanie wyższa aniżeli w samym mieście. Wpływ na ten stan rzeczy w znacznej mierze ma fakt, iż wyroby azbestowe były często stosowane przy budowie budynków gospodarczych użytkowanych w gospodarstwach rolnych, co wiązało się z wyższym przeciętnym ich wykorzystaniem przypadającym na mniejszą liczbę mieszkańców. Problem ten w dużo większym stopniu dotyczy miejscowości wiejskich położonych w północnej jego części (np. Karłowicach, Uzarzewie, Wierzonce) oraz na wschodnich (np. Sarbinowie, Puszczykowie-Zaborzu, Sokolnikach Gwiazdowskich) i południowych (np. Garbach) obrzeżach analizowanego terenu.

Jak wynika z danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz, w 2022 r. na obszarach wiejskich gminy średnio na każdego mieszkańca przypadało 66,15 kg masy azbestu przeznaczonego do utylizacji. Ich średnie rozmieszczenie jest jednak wysoce niejednorodne w ramach poszczególnych miejscowości wiejskich. Zdecydowanie najwyższy poziom tego wskaźnika odnotowano w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborze, gdzie przyjął on wartość 624,61. Duża skala tego problemu była widoczna również w Karłowicach i Uzarzewie, w których wskaźnik ten przekroczył 300,00. Wysokie natężenie zjawiska wystąpiło także w Łowęcinie, Garbach i

Sokolnikach Gwiazdowskich, a wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 200,00-300,00. Dość znaczna koncentracja problemu w świetle tego wskaźnika miała również miejsce w Wierzonce, Gortatowie i Kruszewni. Na pozostałym obszarze jego wartości nie przekroczyły średniej wartości dla obszaru wiejskiego gminy. Najniższy udział wyrobów azbestowych cechował zaś sołectwa Zalasewo i Gruszczyn.

Dysproporcje w skali nagromadzenia wyrobów azbestowych wskazują na konieczność podjęcia pilnych działań służących ich utylizacji na obszarach o znacznych przekroczeniach tych wyrobów, gdyż utrzymujący się kontakt ludzi i zwierząt z pyłem azbestowym może prowadzić do wysoce niebezpiecznych powikłań zdrowotnych, zwłaszcza zwiększając ryzyko wystąpienia nowotworów i chorób płucnych.

Tabela 60. Masa azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca w 2022 roku na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Masa azbestu do utylizacji [kg] - stan na 31.12.2022 r.	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Masa azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca w 2022 r.
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	120550	193	624,61
Karłowice	174518	363	480,77
Uzarzewo	180529	502	359,62
Łowęcin	171637	623	275,50
Garby	195713	820	238,67
Sokolniki Gwiazdowskie	26935	119	226,34
Wierzonka	54705	357	153,24
Gortatowo	90254	1113	81,09
Kruszewnia	63415	815	77,81
Janikowo	27565	463	59,54
Rabowice	54965	1338	41,08
Jasin	74971	1834	40,88
Bogucin	37550	1041	36,07
Kobylnica, Katarzynki	44363	1579	28,10
Gruszczyn	80168	3003	26,70
Zalasewo	140265	6891	20,35
Paczkowo	0	1868	0,00
Wierzenica	0	331	0,00
Obszar wiejski gminy	1538103	23253	66,15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz

Podsumowanie analizy wskaźnikowej, wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Z uwagi na odmienną charakterystykę funkcjonalną obszarów wiejskich oraz obszarów miejskich obszar zdegradowany gminy miejsko-wiejskiej Swarzędza składa się z podobszarów stanowiących zarówno obszary statystyczne położone w granicach Swarzędza, jak i obszarów obejmujących zamieszkałe tereny miejscowości położonych w części gminy o charakterze wiejskim, które w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej osiągnęły najwyższy poziom koncentracji zjawisk problemowych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami w ustawie o rewitalizacji i obraną metodyką obszar zdegradowany musi charakteryzować się wyższą intensywnością negatywnych zjawisk opisanych przyjętymi wskaźnikami niż średnia intensywność tych zjawisk dla całego miasta. Metodą, która pozwala na ocenę i selekcję obszarów miasta o najwyższym stopniu degradacji jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i na tej podstawie stworzenie indeksu zbiorczego.

Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek statystycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Poniżej przedstawione zostały wzory działań matematycznych niezbędnych dla wyliczenia wskaźników wystandaryzowanych.

Wzór na obliczenie średniej arytmetycznej, gdzie $\bar{x}$ oznacza średnią arytmetyczną, n – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Wzór na obliczenie odchylenia standardowego populacji, gdzie: σ oznacza odchylenie standardowe, $\bar{x}$ – średnią arytmetyczną, N – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}{N}}$$

Wzór na obliczenie wskaźnika wystandaryzowanego - z , gdzie σ oznacza odchylenie standardowe, $\bar{x}$ – średnią arytmetyczną, x – wartość zmiennej niewystandaryzowanej

$$z = \frac{x - \bar{x}}{\sigma}$$

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla miasta i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne¹⁸. Przejście odchylenia od średniej do wartości ujemnej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od średniej dla miasta. Z kolei wartości dodatnie odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla miasta odznaczają się mniejszym natężeniem. Zabieg ten pozwala także na zsumowanie wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzenie indeksu zbiorczego (wskaźnika sumarycznego lub inaczej zwanego wskaźnikiem syntetycznym) dla poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego dla wszystkich sfer łącznie.

Wzór na obliczenie wskaźnika sumarycznego (indeksu zbiorczego) – WS, gdzie z_i oznacza wartości zmiennych wystandaryzowanych

$$WS = \sum_{i=1}^n z_i$$

Przy obliczaniu wskaźników wystandaryzowanych w poszczególnych sferach zastosowano wagi przeliczeniowe.

Lp.	Sfera	Nazwa wskaźnika cząstkowego	Waga
1	społeczna	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2022 [%]	0,5
2	społeczna	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17+ w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	0,25
3	społeczna	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	0,25
4	społeczna	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2022 [%]	0,25
5	społeczna	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2022 r. [%]	1
6	społeczna	Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2022 [%]	0,5
7	społeczna	Udział osób z niepełnosprawnością korzystający z pomocy społecznej [%]	0,5
8	społeczna	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. [%]	1
9	społeczna	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2022 r. [%]	0,5
10	społeczna	Dynamika zmian ogólnie bezrobotnych w latach 2015-2022 [%]	0,25
11	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022 [%]	0,33
12	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022 [%]	0,33
13	społeczna	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020-	0,33

¹⁸ W wyniku standaryzacji zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną równą zero i odchylenie standardowe równe jeden.

		2022 [%]	
14	społeczna	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w 2022 r.	1,5
15	społeczna	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej w Swarzędzu w 2018 roku [%]	1
16	społeczna	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej w Swarzędzu w latach 2014-2018	1
17	społeczna	Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 1000 mieszkańców	0,25
18	społeczna	Średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40a/11a) przypadająca na 1 mieszkańca	1
19	gospodarcza	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2022 roku [%]	0,33
20	gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców - stan na 31 maja 2023 roku	1
21	gospodarcza	Dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2023	0,5
22	gospodarcza	Średnia wysokość podatku dochodowego z działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym	1
23	gospodarcza	Dynamika wysokości podatku dochodowego od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) w latach 2015-2022	0,5
24	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców	1
25	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2022 roku	1
26	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na 1000 mieszkańców w latach 2016-2023	0
27	techniczna	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców	1
28	techniczna	Udział budynków posiadających przyłącze do sieci kanalizacyjnej w budynkach posiadających przyłącza do sieci wodociągowej [%]	0,5
29	środowiskowa	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 źródeł ogrzewania ogółem [%]	1
30	środowiska	Masa azbestu przeznaczonego do utylizacji na 1 mieszkańca w 2022 r.	1

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszarem zdegradowanym będzie zatem każda jednostka analityczna w mieście Swarzędzu, a także sołectwo na obszarze wiejskim w obrębie gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz, dla której łącznie:

- wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej jest **ujemny**,
- przynajmniej jeden wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej jest **ujemny**.

Obszarem rewitalizacji będzie część obszaru zdegradowanego, który nie przekracza 30% liczby mieszkańców i 20% powierzchni gminy, który cechuje się bardzo wysokim wskaźnikiem degradacji we wszystkich sferach łącznie (wskaźnik sumaryczny dla wszystkich sfer przyjmuje wysoką wartość **ujemną**), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Wyniki obliczenia wskaźników sumarycznych w poszczególnych sferach i dla wszystkich łącznie przedstawiono w kolejnych podrozdziałach.

SFERA SPOŁECZNA

Obszar miejski

Bardzo ważnym etapem pracy przy opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest analiza wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej. Z uwagi na dużą koncentrację problemów społecznych na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej w formie kamienic w centrum miasta, największą koncentrację problemów demograficzno-społecznych odnotowano na obszarze nr 4, gdzie wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej liczył -8,68. Na analizowanym terenie obserwuje się najslabszym tempem nasilenia się procesu starzenia się społeczeństwa miejskiego. Obszar ten jednak cechuje się ponadto korzystnym udziałem procentów osób najmłodszych na tle miasta. Jednostkę tę charakteryzuje bardzo duża skala problemów społecznych, która wynika między innymi z bardzo wysokiego udziału osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, i najwyższego poziomu bezrobocia na tle miasta. Poważny problem stanowi nadal wysoki udział osób niepełnosprawnych. Obszar centrum miasta cechuje się niższymi wynikami edukacyjnymi w porównaniu do pozostałej części miasta. Bardzo niepokojący sygnał widoczny jest szczególnie w zdawalności egzaminu ósmoklasisty z matematyki. Z przeprowadzonej analizy wynika, że istnieje matematyczna współzależność pomiędzy niskim poziomem wyników nauczania z języka polskiego a pozostałymi przedmiotami (matematyka, język obcy – najczęściej angielski). Ponadto ludność zamieszkująca ten obszar wykazuje najmniejszą chęć uczestnictwa w życiu publicznym, co potwierdzają wyniki frekwencji wyborczej, np. do rady miejskiej. Skala ubóstwa dochodowego zatem jest ściśle skorelowana z niskimi wynikami edukacyjnymi dzieci w szkołach podstawowych i niskim zaangażowaniem obywatelskim. Niekorzystne wyniki dla jednostki analitycznej nr 4 uzyskano również podczas przeprowadzenia diagnozy dla sfery społecznej przy opracowaniu „Lokalnego Programu Rewitalizacji Swarzędza na lata 2017-2023”. Poza tym niekorzystną sytuację demograficzno-społeczną stwierdzono również na obszarze nr 6, w którym wskaźnik sumaryczny kształtował się na poziomie -5,24. Na opisywanym obszarze notuje się nieco większe tempo odpływu mieszkańców w stosunku do ścisłego centrum. Udział osób w wieku senioralnym był tutaj niższy niż średnio w samym ośrodku miejskim. Tak więc procesy starzenia się społeczeństwa

przebiegają tu wolniej w odróżnieniu od samego miasta. Obszar ten cechuje się bardzo wysokim udziałem osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Na analizowanym terenie występuje najwyższy poziom bezrobocia długotrwałego. Jednak sam problem bezrobocia nie stanowi tu aż tak dużego problemu dla społeczności lokalnej. Uczniowie zameldowani w tej jednostce uzyskują najmniej korzystne wyniki edukacyjne z egzaminu ósmoklasisty w mieście. Występuje tu najwyższe natężenia przestępczości wśród wszystkich jednostek analitycznych wyznaczonych w granicach miasta Swarzędza. Jednostkę tę cechuje najniższa frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych, jednak na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się udział ludności uczestniczącej w życiu obywatelskim. Poza tym działa tutaj niewielka liczba organizacji pozarządowych w odróżnieniu od obszaru nr 4. Należy dodać, że na obszarach wykazujących sytuację kryzysową odnotowano najniższą średnią wysokość kwoty podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40a/11a) przypadającego na 1 mieszkańca. Szczególnie niekorzystną sytuację demograficzną zanotowano na obszarze nr 5, gdzie zachodzą najbardziej dynamiczne procesy starzenia się populacji w skali przestrzennej całego miasta. Jednak natężenie problemów społecznych jest tu znacznie mniejsze niż na obszarze nr 4 czy nr 6. Należy dodać, że ludność zamieszkująca ten rejon miejski aktywnie bierze udział w wyborach samorządowych. Ponadto w szkołach podstawowych dzieci otrzymują bardzo korzystne wyniki edukacyjne z egzaminu ósmoklasisty. Co ważne, w jednostce analitycznej nr 5 zarejestrowano relatywnie niski poziom przestępczości. W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej w mieście Swarzędzu.

Tabela 61. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera społeczna
4	-8,6833
6	-5,2461
5	0,1325
2	2,3179
3	4,7978
1	6,6811

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Istotną częścią każdej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest interpretacja wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej na obszarze

wiejskim gminy Swarzędz. W większości miejscowości wiejskich wyludniających się zaobserwowano występowanie problemów społecznych (bezrobocie, ubóstwo, niskie wyniki edukacyjne rodziców dzieci pochodzących z ubogich rodzin). Największą koncentrację problemów w tej sferze odnotowano w Wierzenicy i Wierzonce, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił odpowiednio -8,53 oraz -6,89. Znaczne nagromadzenie problemów natury społecznej zaobserwowano również w Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu oraz w Karłowicach, w których wskaźnik ten osiągnął odpowiednio -4,73 oraz -4,15. Wysokie natężenie niepożądanych zjawisk społecznych zanotowano także w Jasinie (wskaźnik sumaryczny przyjął tu wartość -3,13). W miejscowościach położonych w zachodniej i północnej części wiejskiej gminy obserwuje się ubytek populacji na przestrzeni ostatnich lat. Wraz z odpływem ludności, nasilają się problemy społeczne. Obszary te cechuje się przeważnie wysoką skalą ubóstwa dochodowego oraz wysokim na tle części wiejskiej gminy poziomem bezrobocia wśród mieszkańców, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego, stanowiącego główny czynnik warunkujący poziom rozwoju społecznego. Bezrobocie długotrwałe jest wysoce niekorzystne społecznie, wpływa bowiem zarówno na warunki bytowe rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie finansowe od transferów z pomocy społecznej), jak i na kondycję psychiczną i społeczną osoby pozostającej bez pracy (pojawienie się apatii, zniechęcenia, zanik posiadanych kwalifikacji i ich niedostosowanie do zmieniających się w wykonywanym zawodzie technologii i standardów). Czynniki te pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego, często prowadząc do pojawienia się zjawisk niekorzystnych społecznie: patologii, zatrudnienia w „szarej strefie” czy bezdomności. Pośrednio świadczą o tym wysokie wskaźniki przestępczości (np. Jasin) czy też niskiego poziomu zaangażowania obywatelskiego mierzonego poziomem frekwencji w wyborach samorządowych (np. Wierzotka, Wierzenica, Karłowice). Brak zainteresowania życiem publicznym znacznej części mieszkańców oraz brakiem przekonania o możliwości pośredniego kreowania zmiany poziomu życia w gminie i własnej miejscowości dzięki demokratycznym wyborom własnych przedstawicieli do organów samorządu lokalnego może wynikać z poczucia rezygnacji i wykluczenia wśród mieszkańców wykazujących zachowania dysfunkcyjne lub nieradzących sobie w życiu zawodowym i społecznym. Dzieci z ubogich rodzin uzyskują często również niskie wyniki edukacyjne z egzaminu ósmoklasisty, zwłaszcza matematyki. Ponadto średnia wysokość podatku dochodowego (PIT-37, PIT-40a/11a) była tu niższa niż średnio w części wiejskiej gminy. Do rejonów wiejskich o

niekorzystnej sytuacji społecznej należą też Uzarzewo, Kobylnica razem z Katarzynkami, Janikowo i Łowęcin. Najbardziej korzystną sytuacją społeczną lub demograficzną oznaczają się zaś miejscowości, takie jak: Garby, Zalasewo, Gortatowo, Gruszczyn i Rabowice, w których rejestruje się napływ ludności miejskiej. Obszary te położone w bliskiej odległości od wschodnich granic Poznania, w pobliżu drogi krajowej nr 92 i linii kolejowej relacji Warszawa Zachodnia - Kunowice, tworzą zaplecze funkcjonalne miasta i w ostatnich latach podlegają intensywnemu zjawisku suburbanizacji, co znajduje potwierdzenie w bardzo wysokich wskaźnikach dynamiki zmian liczby ludności na tle innych miejscowości i stabilniejszej strukturze wiekowej. Z uwagi, iż w znacznej mierze osobami migrującymi na tereny wiejskie są rodziny należące do klasy średniej, tereny te charakteryzują się wysoce korzystnymi wskaźnikami dotyczącymi bezrobocia.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz.

Tabela 62. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera społeczna
Wierzenica	-9,7723
Wierzonka	-7,7437
Karłowice	-5,0099
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	-4,8394
Jasin	-2,8021
Kobylnica; Katarzynki	-1,8720
Uzarzewo	-1,6492
Janikowo	-0,7851
Łowęcin	-0,2664
Paczkowo	0,8878
Bogucin	1,2433
Sokolniki Gwiazdowskie	1,9818
Kruszewnia	2,4773
Rabowice	4,8316
Gruszczyn	5,2241
Gortatowo	5,6567
Garby	6,1322
Zalasewo	6,3797

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

SFERA GOSPODARCZA

Obszar miejski

Kolejny element diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przeanalizowanie zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej.

Wśród kryteriów gospodarczych zdecydowaną koncentrację niekorzystnych zjawisk odnotowano szczególnie na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej. I tak w jednostce analitycznej nr 5 i nr 2 wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie -4,36 oraz -1,76. Obszary te cechują się zarówno najniższym poziomem przedsiębiorczości, jak i najtrudniejszą sytuacją ekonomiczną przedsiębiorstw mierzoną średnią wysokością podatku dochodowego z działalności gospodarczej przypadającą na 1 osobę w wieku produkcyjnym w stosunku do miasta Swarzędza wraz z niewielką, dodatnią jego dynamiką. Co istotne, na obszarze nr 5 obserwuje się najmniejszy udział populacji w wieku aktywności zawodowej, co wpływa potencjalnie na kurczące się zasoby pracy w tej części miasta, przy jednoczesnym nasileniu się problemów starzenia się społeczności miejskiej. Dlatego też zdecydowanie najgorszą kondycją gospodarczą odznacza się obszar nr 5.

Zdecydowanie najlepsza sytuacja gospodarcza wystąpiła na obszarze nr 3, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił aż 3,23. Obszar ten charakteryzuje relatywnie wysoki udział osób w wieku aktywności zawodowej na tle samego miasta. W jednostce tej notuje się wysokie skupienie przedsiębiorstw wraz z najszybszym w ośrodku miejskim tempem wzrostu aktywności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co ma również swoje odzwierciedlenie w wysokiej średniej kwocie wysokości podatku dochodowego płaconego z tytułu tej działalności. Dynamika podatku należnego na tym obszarze była tutaj wyższa w odróżnieniu od jej średniej wartości finansowej w mieście. Korzystną sytuację gospodarczą obserwuje się również w ścisłym centrum miasta, czyli w jednostce analitycznej nr 4. Obszar ten wyróżnia największa skala aktywności gospodarczej w mieście, lecz efektywność ekonomiczna podmiotów gospodarczych prowadzących przed osoby fizyczny jest tu mniej korzystna niż w samym mieście Swarzędzu. Ponadto dynamika zmian podatku należnego przekroczyła tutaj nieco ponad średnią wartość dla całego ośrodka miejskiego. Świadczy to o przewadze mikro i małych przedsiębiorstw działających w branży podstawowych usług i niewielkich podmiotów komercyjnych, które nie generują znacznych dochodów i nie wykazują skłonności do innowacji i wprowadzania rozwiązań technologicznych i organizacyjnych znacznie zwiększających ich efektywność. Jest to cecha charakterystyczna obszarów śródmiejskich wielu polskich miast. Analiza tych wskaźników powoduje, że stan rozwoju gospodarczego centrum miasta należy ostatecznie uznać za niezadowolający i wymagający wsparcia, tym bardziej, iż obszar ten zmaga się ze znaczącymi problemami

natury społecznej. Konieczne jest zatem podjęcie działań służących stymulowaniu rozwoju przedsiębiorczości na tym obszarze, zarówno w zakresie wsparcia osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, jak i w zakresie tworzenia sprzyjających warunków infrastrukturalnych i profesjonalnego doradztwa gospodarczego dla już działających podmiotów. Jednocześnie obszar nr 4 cechuje się potencjałem demograficznym, z uwagi na napływ ludności młodej. Obszarem miasta o dobrym poziomie rozwoju w sferze gospodarczej, który wykazywał korzystny poziom dochodowości przedsiębiorstw o mniejszej ich koncentracji w porównaniu do centrum miasta, był obszar nr 1, stanowiący teren o przewadze zabudowy jednorodzinnej z w południowej części miasta.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej w mieście Swarzędzu.

Tabela 63. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera gospodarcza
5	-4,3605
2	-1,7632
6	-0,1123
1	1,1561
4	1,8443
3	3,2355

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Bardzo ważne miejsce w opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego zajmuje także przedstawienie zróżnicowania przestrzennego wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim Swarzędz. Największe natężenie problemów w tej strefie odnotowano w Uzarzewie i Karłowicach, w którym wskaźnik sumaryczny wynosił odpowiednio -3,73 i -3,27. Niezbyt korzystna sytuacja gospodarcza była widoczna w Wierzoncie, gdzie wskaźnik ten przyjął wartość -2,69. Sołectwa te cechują się najniższym poziomem przedsiębiorczości, ale i także najniższą efektywnością ekonomiczną podmiotów gospodarczych mierzoną średnią wysokością podatku dochodowego z tytułu działalności gospodarczej (PIT-28, PIT-36, PIT-36L) przypadającą na 1 osobę w wieku produkcyjnym w porównaniu do większości pozostałych sołectw. Poza tym na przestrzeni ostatnich lat w miejscowościach tych notuje się niewielką, dodatnią dynamikę wzrostu aktywności osób fizycznych prowadzących tę działalnością na rynku. Obszary te

odznaczają się też niskim udziałem mieszkańców w wieku aktywności zawodowej. Są one położone w większości w znacznym oddaleniu od miasta i szlaków komunikacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym, co zmniejsza ich atrakcyjność inwestycyjną. Relatywnie wysokie nagromadzenie problemów natury gospodarczej odnotowano w Bogucinie, Kobylnicy wraz z Katarzynkami, Sokolnikach Gwiazdowskich, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu.

Zdecydowanie najlepsza sytuacja gospodarcza miała miejsce w Garbach. W sołectwie tym wskaźnik sumaryczny kształtował się tu aż na poziomie 4,63. Sytuację tę można wytłumaczyć relatywnie wysoką koncentracją podmiotów gospodarczych przekładającą się na najwyższą średnią kwotę podatku dochodowego z tytułu działalności gospodarczej przypadająca na 1 osobę w wieku produkcyjnym, co wskazuje na wysoką dochodowość tych podmiotów. W okresie ostatnich lat obserwuje się tutaj również szybkie na tle gminy tempo wzrostu poziomu przedsiębiorczości. Bardzo korzystny poziom wskaźników gospodarczych zanotowano także w Janikowie oraz Łowęcinie, gdzie w strukturze funkcjonalno-przestrzennej rozciągają się wielopowierzchniowe strefy aktywizacji gospodarczej. O wysokiej pozycji tych obszarów zdecydowały bowiem zarówno wysokie wskaźniki przedsiębiorczości, jak i wysoki poziom efektywności dochodowej mierzony wysokością podatku z tej działalności przypadającą na 1 osobę w wieku produkcyjnym. Przewagą tych obszarów jest ich położenie przy granicy miasta, w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych. Wysoko rozwiniętą gospodarką cechują się Kruszwonia i Rabowice, w których zaznacza się dynamiczny wzrost aktywności osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz.

Tabela 64. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera gospodarcza
Uzarszewo	-3,7284
Karłowice	-3,2694
Wierzonka	-2,6863
Bogucin	-0,9909
Kobylnica; Katarzynki	-0,9456
Sokolniki Gwiazdowskie	-0,7541
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	-0,7427
Wierzenica	-0,2210
Paczkowo	-0,2080
Gortatowo	0,3257

Zalasewo	0,4973
Gruszczyn	0,5094
Jasin	0,6689
Kruszewnia	1,1212
Rabowice	1,4960
Łowęcin	1,9534
Janikowo	2,3371
Garby	4,6375

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Obszar miejski

Kolejną częścią diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest interpretacja wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Swarzędzu. Największą koncentrację problemów w tej sferze odnotowano na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w jednostce analitycznej nr 2 i nr 5, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił odpowiednio -1,93 oraz -1,48. Sytuacja ta wynika głównie z niewielkiej liczby zgłoszonych pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców na tle miasta. Niekorzystna sytuacja pod tym względem zaznaczyła się również na obszarze nr 3 i 1, w których wskaźnik ten osiągnął odpowiednio -0,97 i -0,59. Z zebranych danych wynika, że jednostkę analityczną nr 3 cechuje relatywnie wysokie natężenie zdarzeń drogowych i mniejsze skupienie obiektów społecznych. Obszar nr 1 odznacza się złą dostępnością ludności do punktów usług publicznych w swoich granicach.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Swarzędzu.

Tabela 65. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
2	-1,9271
5	-1,4839
3	-0,9734
1	-0,5869
6	2,2486
4	2,7226

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Kolejny element diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przedstawienie zróżnicowania przestrzennego wartości wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz. Z uzyskanych obliczeń wynika, że największe natężenie problemów w tej sferze było widoczne w Jasinie, w którym wskaźnik sumaryczny kształtował się na poziomie -4,15. Jasin cechuje bardzo wysoka skala zdarzeń drogowych oraz niewielkie skupienie obiektów usług społecznych przypadających na 1000 mieszkańców na tle pozostałych sołectw. Relatywnie wysokie wartości opisywanego wskaźnika zanotowano także w Kobylnicy wraz z Katarzynkami, Janikowie, Rabowicach i Bogucinie. Niezbyt korzystna sytuacja w tym aspekcie wystąpiła także w Paczkowie, Gruszczyń i Garbach.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz.

Tabela 66. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Jasin	-4,1543
Kobylnica; Katarzynki	-1,6201
Janikowo	-1,3169
Rabowice	-1,0149
Bogucin	-0,9405
Paczkowo	-0,3332
Gruszczyń	-0,2479
Garby	-0,1379
Zalasewo	-0,0977
Gortatowo	0,2440
Kruszewnia	0,3057
Uzarszewo	0,4054
Karłowice	0,4518
Wierzonka	0,5027
Łowęcin	0,5841
Wierzenica	0,9100
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	2,6129
Sokolniki Gwiazdowskie	3,8469

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

SFERA TECHNICZNA

Obszar miejski

Ważny element w opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to prezentacja zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej. Z

przedstawionych obliczeń wynika, że największa koncentracja problemów technicznych była widoczna w jednostce analitycznej nr 5 i nr 4, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie -1,20 i -1,14. Obszar nr 4 cechuje największa skala inwestycji budowlanych innych niż budowa nowych budynków. Natomiast obszar nr 5 posiada najmniejszy udział procentowy podłączonych obiektów budowlanych zarówno do sieci kanalizacyjnej, jak i sieci wodociągowej. Najbardziej korzystną sytuacją pod tym względem odnotowano na obszarze nr 2 i nr 1, gdzie wskaźnik sumaryczny osiągnął ok. 1,00. Stan ten może wynikać z niewielkiej liczby zgłoszonych zamierzeń budowlanych związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych i wysokiego poziomu skanalizowania obszaru zamieszkałego.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej w mieście Swarzędzu.

Tabela 67. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera techniczna
5	-1,2049
4	-1,1485
6	-0,0942
3	0,4208
1	0,9511
2	1,0757

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Analizę zróżnicowania przestrzennego wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej przedstawiono również na obszarze wiejskim gminy Swarzędz. Największe nagromadzenie problemów technicznych odnotowano w Łowęcinie, gdzie wskaźnik sumaryczny osiągnął aż -4,47. Jednostkę tę cechuje zdecydowanie największa skala zgłoszonych zamierzeń budowlanych związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych na tle pozostałych sołectw i brak sieci kanalizacyjnej. Relatywnie wysokie natężenie problemów w tej sferze zanotowano także w Jasinie, gdzie opisywany wskaźnik wynosił -1,43. Niekorzystna sytuacja pod tym względem była widoczna również w Sokolnikach Gwiazdowskich, Sarbinowie i Puszczykowie-Zaborzu, Gortatowie, Kruszewni i Wierzenicy. Najmniejsza koncentracja problemów technicznych miała miejsce w Karłowicach, Uzarzewie, Zalasewie i Gruszczynie. Miejscowości te charakteryzuje wysoki poziom skanalizowania i niewielka liczba

zgłoszonych inwestycji budowlanych innych niż budowa nowych budynków przypadająca na 1000 mieszkańców.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz.

Tabela 68. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera techniczna
Łowęcin	-4,4716
Jasin	-1,4325
Sokolniki Gwiazdowskie	-0,5768
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	-0,5380
Gortatowo	-0,2456
Kruszewnia	-0,2015
Janikowo	-0,0492
Wierzenica	0,0852
Kobylnica; Katarzynki	0,1430
Bogucin	0,3866
Rabowice	0,4547
Garby	0,6042
Wierzonka	0,7030
Gruszczyn	0,7271
Zalasewo	0,9398
Paczkowo	1,0509
Uzarszewo	1,0923
Karłowice	1,3286

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

SFERA ŚRODOWISKOWA

Obszar miejski

Nieodłącznym składnikiem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest opisanie wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Swarzędzu. Z uzyskanych obliczeń wynika, że najwięcej problemów środowiskowych zanotowano na obszarze nr 1, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił -2,6. W jednostce tej ludność boryka się z największą skalą zanieczyszczeń powietrza wynikającą ze sposobu ogrzewania mieszkań związaną ze stosowaniem kotłów na paliwo stałe. Relatywnie wysokie natężenie problemów w tej strefie występuje na obszarze nr 3 i 1, w których wskaźnik sumaryczny kształtował się odpowiednio na poziomie -1,1 oraz -0,8. Z przeprowadzonej analizy statycznej wynika, że problemy środowiskowe obserwuje się również w mniejszym stopniu na obszarze nr 4 (wskaźnik przyjął tu wartość -0,2). Najbardziej korzystna sytuacja

środowiska zaznaczyła się na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej blokowej, czyli w jednostce analitycznej nr 5 i 2.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Swarzędzu.

Tabela 69. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera środowiskowa
6	-2,6259
3	-1,1555
1	-0,8491
4	-0,2376
5	1,8084
2	3,0597

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Istotnym elementem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest analiza wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz. Największą koncentrację problemów w tej sferze zaobserwowano w Karłowicach i Sarbinowie wraz z Puszczykowem-Zaborze, w których wskaźnik ten osiągnął odpowiednio -3,76 oraz -3,32. Stan ten można uzasadnić wysoką skalą niskiej emisji z powodu indywidualnego systemu ogrzewania budynków mieszkalnych paliwami stałymi oraz znaczną masą azbestu przeznaczonego do utylizacji. Relatywnie wysokie natężenie nagromadzenia problemów natury środowiskowej zanotowano także w Uzarzewie i Wierzenicy, gdzie wskaźnik sumaryczny przyjął odpowiednio wartość -2,54 oraz -1,75. Niekorzystna sytuacja środowiskowa wystąpiła też w Sokolnikach Gwiazdowskich, Łowęcinie i Wierzonce. Najbardziej korzystny stan środowiska w świetle analizy porównawczej był widoczny zaś w Zalasewie, Rabowicach, Kruszewni, Gortatowie oraz Gruszczyńcu, czyli w miejscowościach, w których nasilają się procesy rozlewania współczesnej zabudowy mieszkaniowej.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz.

Tabela 70. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera środowiskowa
Karłowice	-3,7655
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	-3,3278
Uzarszewo	-2,5433
Wierzenica	-1,7509
Sokolniki Gwiazdowskie	-0,9575
Łowęcin	-0,6817
Wierzonka	-0,0563
Janikowo	0,1206
Kobylnica; Katarzynki	0,3393
Garby	0,5737
Bogucin	0,5989
Paczkowo	0,6404
Jasin	1,3880
Gruszczyń	1,4447
Gortatowo	1,7000
Kruszewnia	1,7038
Rabowice	2,2480
Zalasewo	2,3257

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W interpretacji wyników analizy należy zwrócić uwagę również na wskaźnik sumarycznych dla wszystkich sfer łącznie. Ukazuje on stopień degradacji jednostek w ujęciu wszystkich wskaźników, dla których wykonano analizę.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Obszar miejski

Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich sferach w mieście Swarzędzu zostały zaprezentowane zbiorczo w tabeli poniżej. Z uzyskanych obliczeń wynika, że w dwóch obszarach zaobserwowano koncentrację problemów społecznych. Należą do nich jednostki analityczne nr 4 i nr 6. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik sumaryczny ujemny, czyli najtrudniejsza sytuacja w sferze społecznej, cechuje obszar nr 4. Koncentracją problemów społecznych charakteryzuje się również obszar nr 6. W jednostkach nr 4 i 6, gdzie występuje koncentracja problemów społecznych, zaobserwowano jednocześnie występowanie koncentracji problemu przynajmniej w jednej z pozostałych sfer. Na obszarze nr 4 zauważono natężenie problemów w sferze technicznej i środowiskowej. Na obszarze nr 6 występują znaczne problemy w sferze środowiskowej oraz w dużo mniejszym stopniu w sferze gospodarczej i technicznej.

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar zdegradowany w mieście Swarzędzu obejmuje:

jednostkę analityczną nr 4,

jednostkę analityczną nr 6

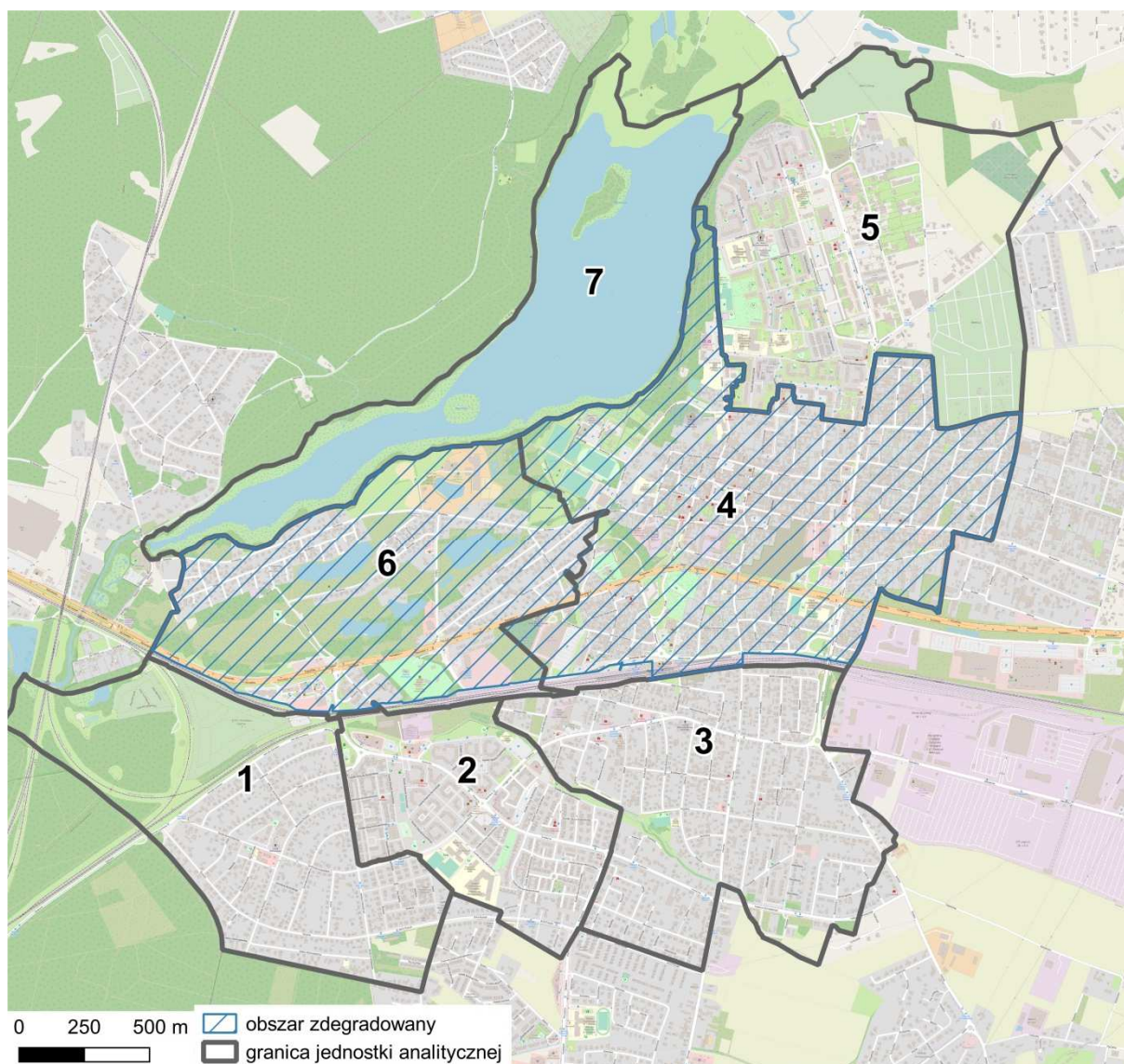
w granicach wskazanych na rycinie poniżej.

Tabela 71. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie w mieście Swarzędzu

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa	Indeks zbiorczy
1	6,6811	1,1561	-0,5869	0,9511	-0,8491	7,3523
2	2,3179	-1,7632	-1,9271	1,0757	3,0597	2,7631
3	4,7978	3,2355	-0,9734	0,4208	-1,1555	6,3252
4	-8,6833	1,8443	2,7226	-1,1485	-0,2376	-5,5024
5	0,1325	-4,3605	-1,4839	-1,2049	1,8084	-5,1084
6	-5,2461	-0,1123	2,2486	-0,0942	-2,6259	-5,8298

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego w mieście Swarzędzu przedstawiono poniżej.



Obszar wiejski

Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich sferach zostały zaprezentowane również w miejscowościach wiejskich gminy Swarzędz zbiorczo w tabeli poniżej. Z przeprowadzonych badań wynika, że na obszarze wiejskim gminy Swarzędz widoczna jest wyraźna przestrzenna koncentracja miejscowości o wysokim poziomie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej w miejscowościach wiejskich takich jak:

- Wierzenica,
- Wierzonka,
- Karłowice,

- Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze,
- Jasin,
- Kobylnica, Katarzynki,
- Uzarzewo,
- Janikowo,
- Łowęcin.

Tabela 72. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie na obszarze wiejskim Swarzędz

Nazwa miejscowości	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Sfera środowiska	Indeks zbiorczy
Wierzenica	-9,7723	-0,2210	0,9100	0,0852	-1,7509	-10,7490
Wierzona	-7,7437	-2,6863	0,5027	0,7030	-0,0563	-9,2807
Karłowice	-5,0099	-3,2694	0,4518	1,3286	-3,7655	-10,2645
Sarbinowo; Puszczykowo-Zaborze	-4,8394	-0,7427	2,6129	-0,5380	-3,3278	-6,8350
Jasin	-2,8021	0,6689	-4,1543	-1,4325	1,3880	-6,3321
Kobylnica; Katarzynki	-1,8720	-0,9456	-1,6201	0,1430	0,3393	-3,9554
Uzarzewo	-1,6492	-3,7284	0,4054	1,0923	-2,5433	-6,4232
Janikowo	-0,7851	2,3371	-1,3169	-0,0492	0,1206	0,3066
Łowęcin	-0,2664	1,9534	0,5841	-4,4716	-0,6817	-2,8821
Paczkowo	0,8878	-0,2080	-0,3332	1,0509	0,6404	2,0378
Bogucin	1,2433	-0,9909	-0,9405	0,3866	0,5989	0,2974
Sokolniki						
Gwiazdowskie	1,9818	-0,7541	3,8469	-0,5768	-0,9575	3,5403
Kruszewnia	2,4773	1,1212	0,3057	-0,2015	1,7038	5,4064
Rabowice	4,8316	1,4960	-1,0149	0,4547	2,2480	8,0154
Gruszczyn	5,2241	0,5094	-0,2479	0,7271	1,4447	7,6574
Gortatowo	5,6567	0,3257	0,2440	-0,2456	1,7000	7,6808
Garby	6,1322	4,6375	-0,1379	0,6042	0,5737	11,8097
Zalasewo	6,3797	0,4973	-0,0977	0,9398	2,3257	10,0448

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych

W miejscowościach wiejskich, gdzie występuje koncentracja problemów społecznych, musi być zaobserwowane jednocześnie występowanie natężenia problemu przynajmniej w jednej z pozostałych sfer (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej), aby można było wskazać ją jako obszar zdegradowany. I tak w Wierzenicy obserwuje się koncentrację problemów w sferze środowiskowej oraz w mniejszym stopniu w sferze gospodarczej. Z kolei w Wierzonce zaznaczają się problemy w sferze gospodarczej oraz w niewielkim stopniu w sferze środowiskowej. W Sarbinowie oraz Puszczykowie-Zaborzu występuje znaczne natężenie problemów w sferze środowiskowej, a także w dużo mniejszym

stopniu w sferze gospodarczej i technicznej. W Karłowicach można dostrzec natomiast wyraźne problemy w sferze gospodarczej i środowiskowej. W Jasinie widać zaś problemy zwłaszcza w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz w niewielkim stopniu w sferze technicznej. W Uzarzewie stwierdzono większe problemy w sferze gospodarczej oraz w sferze środowiskowej. W Kobylnicy i Katarzynkach odnotowano największe nagromadzenie problemów natury gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej. W Janikowie zanotowano w mniejszym stopniu na tle pozostałych sołectw problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W Łowęcinie dostrzeżono dość znaczne problemy w sferze technicznej oraz w dużo mniejszym stopniu w sferze środowiskowej.

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar zdegradowany obszaru wiejskiego gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz obejmuje miejscowości wiejskie (sołectwa) takie jak:

- Wierzenica,
- Wierzonka,
- Karłowice,
- Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze,
- Jasin,
- Kobylnica, Katarzynki,
- Uzarzewo,
- Janikowo,
- Łowęcin.

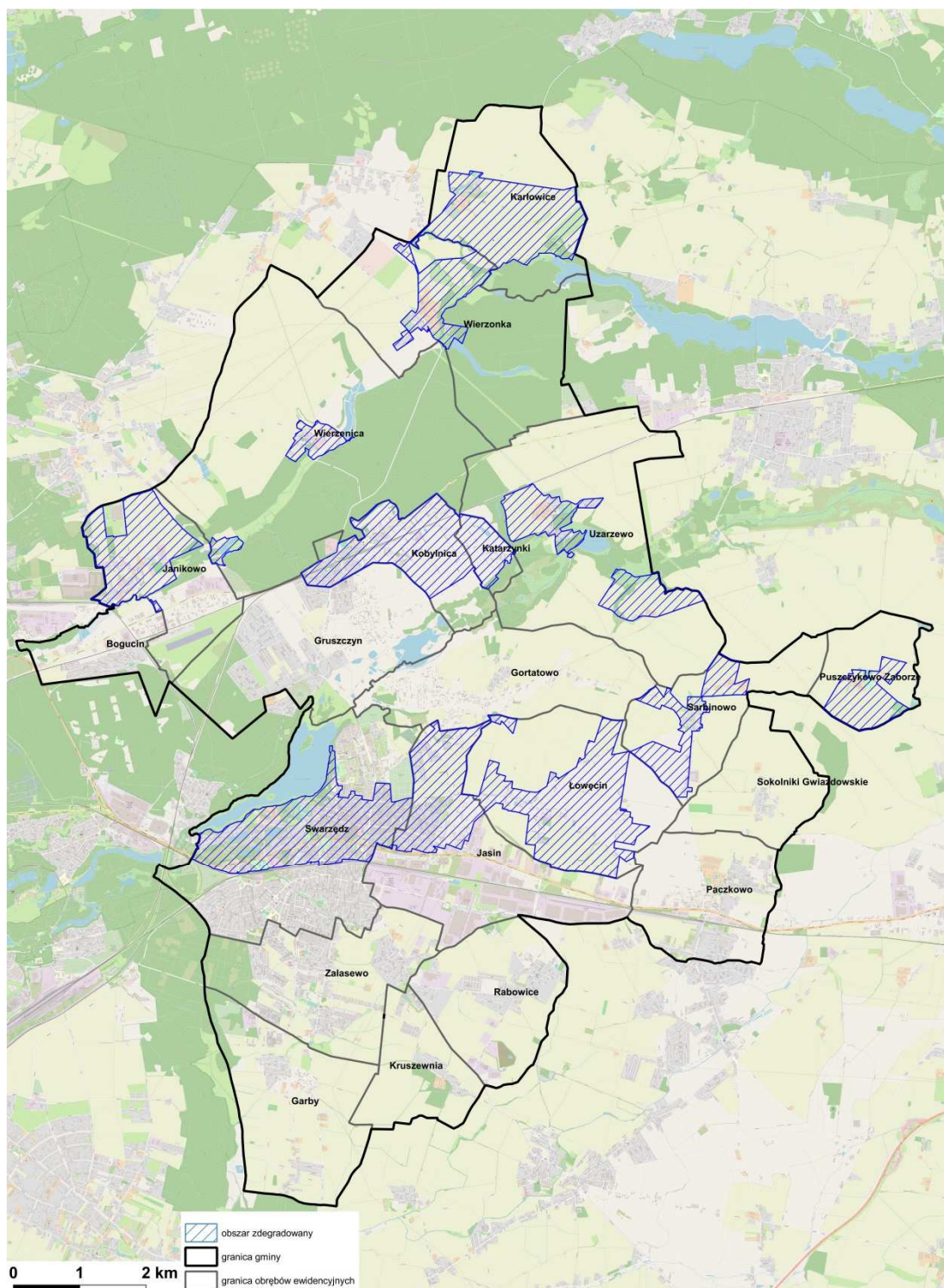
Tabela 73. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze zdegradowanym w granicach gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz

Nazwa obszaru	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Powierzchnia [km ²]
Obszar miejski		
4	5062	1,70
6	1626	1,14
Obszar wiejski		
Janikowo	463	1,72
Jasin	1834	1,68
Karłowice	363	2,33
Łowęcin	623	2,89
Uzarzewo	502	1,48
Wierzenica	331	0,46
Wierzonka	357	1,05
Kobylnica, Katarzynki	1579	2,57
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	193	1,83

Obszar zdegradowany	12933	18,85
Obszar wiejski gminy	23253	93,5
Miasto Swarzędz	27295	8,23
Gmina miejsko-wiejska Swarzędz	50548	101,77

Źródło: Opracowanie własne

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim w gminie miejsko-wiejskiej Swarzędz przedstawiono poniżej.



Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

łącznie obszar zdegradowany zajmuje 18,85km², tj. 18,52% powierzchni gminy i zamieszkuje go 12 933 ludności, tj. 25,59% ludności gminy.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Na części lub całości obszaru zdegradowanego można wyznaczyć obszar rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i jednocześnie zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji powinien koncentrować się szczególną koncentracją problemów społecznych. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji jest to obszar, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Na podstawie wyników analizy wskaźnikowej, szczególnie w sferze społecznej, wskazano jednostki analitycznej o największej koncentracji problemów społecznych, które zakwalifikowano do obszaru rewitalizacji przy spełnieniu limitów ustawowych. W mieście Swarzędz obszarem rewitalizacji objęto cały obszar zdegradowany.

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar rewitalizacji w mieście Swarzędzu obejmuje:

jednostkę analityczną nr 4,

jednostkę analityczną nr 6

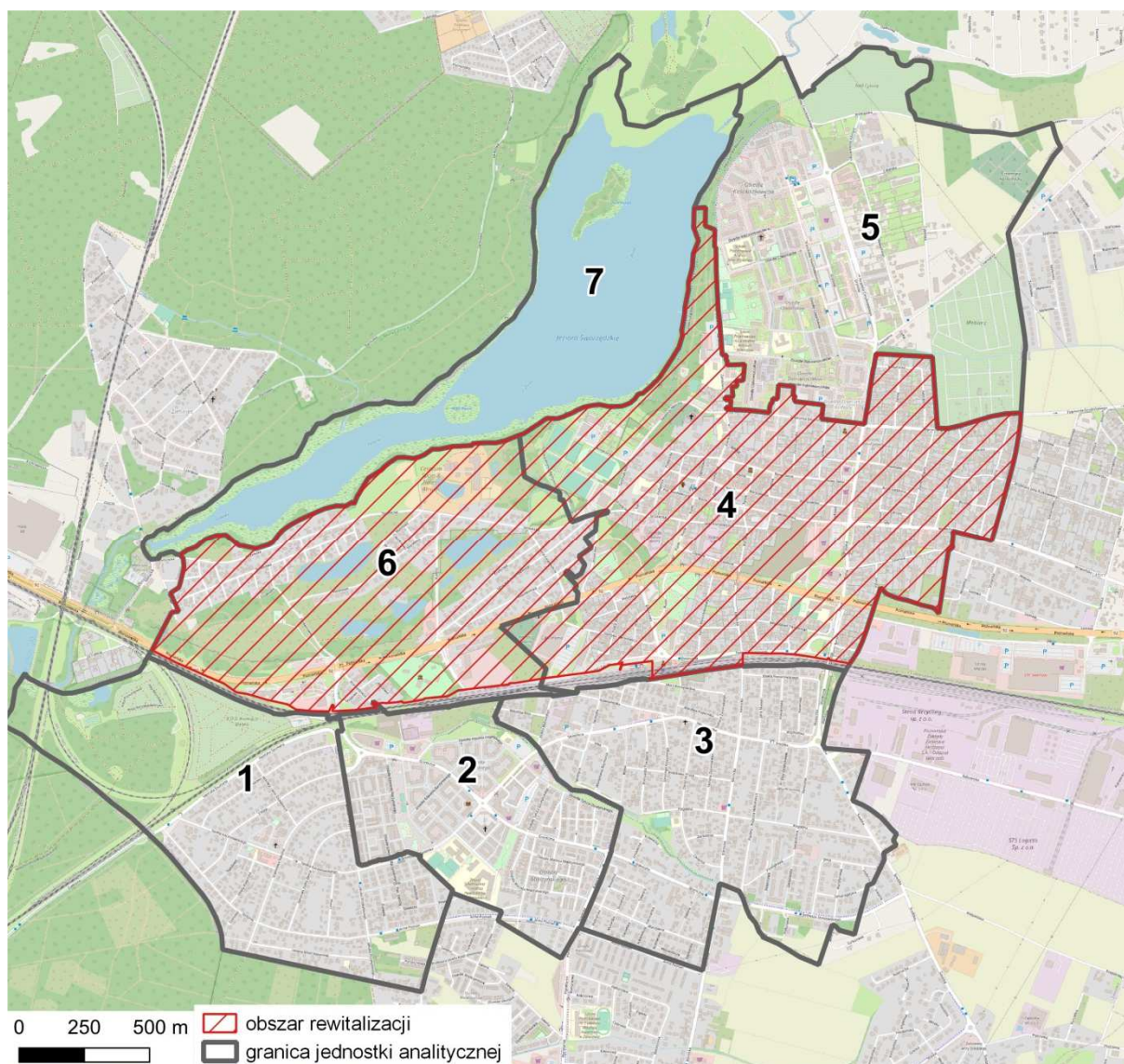
w granicach wskazanych na rycinie poniżej.

Na obszarze wiejskim gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz również obszarem rewitalizacji objęto cały obszar zdegradowany.

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar rewitalizacji obszaru wiejskiego gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz obejmuje miejscowości wiejskie (sołectwa) takie jak:

- Wierzenica,
- Wierzonka,
- Karłowice,
- Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze,
- Jasin,
- Kobylnica, Katarzynki,
- Uzarzewo,
- Janikowo,
- Łowęcin.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Swarzędz przedstawiono poniżej.



Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

Tabela 74. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze rewitalizacji w granicach gminy miejsko-wiejskiej Swarzędz

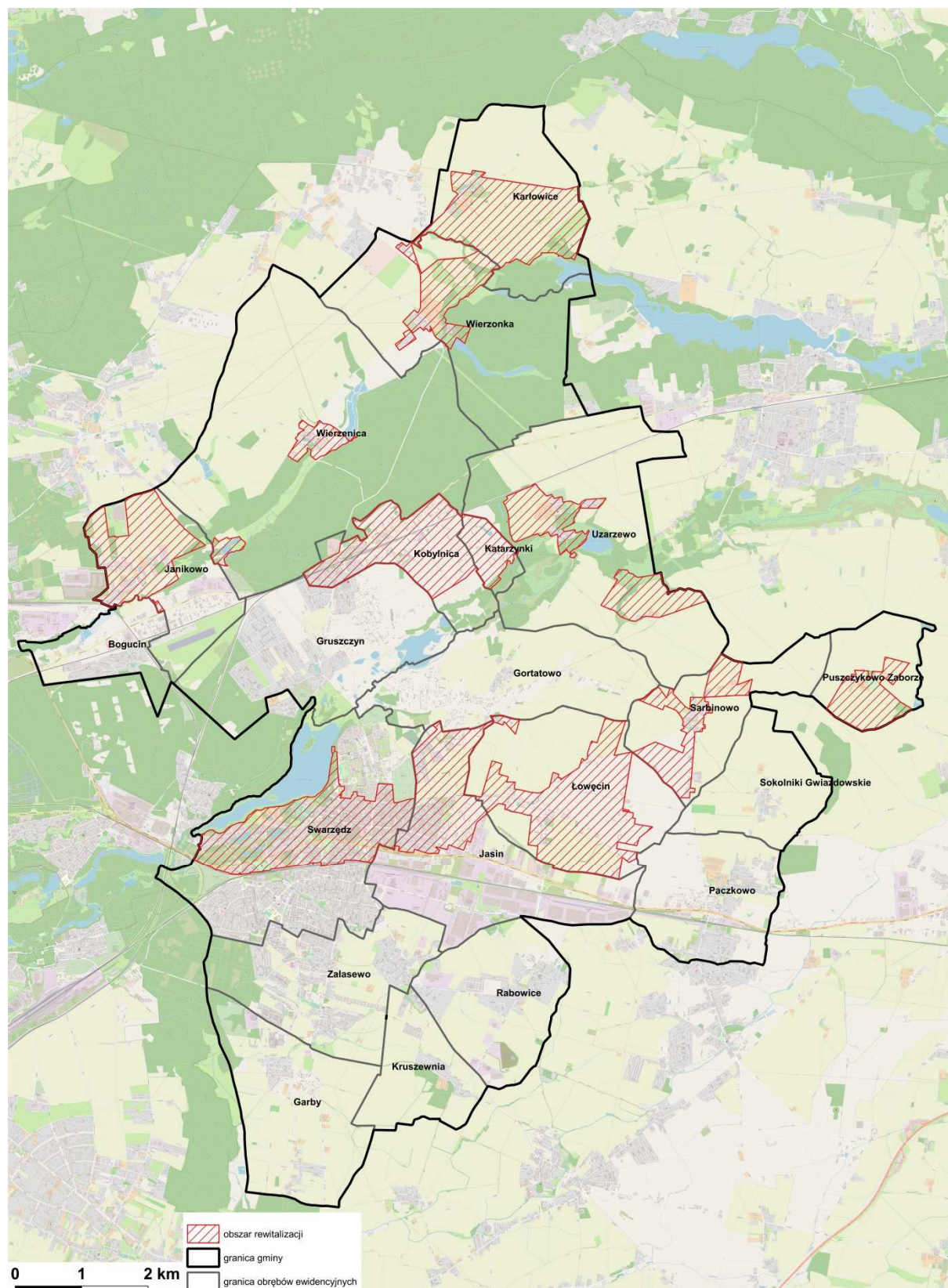
Nazwa obszaru	Liczba ludności ogółem na dzień 31.12.2022 r.	Powierzchnia [km ²]
Obszar miejski		
4	5062	1,7
6	1626	1,14
Obszar wiejski		
Janikowo	463	1,72
Jasin	1834	1,68
Karłowice	363	2,33
Łowęcin	623	2,89
Uzarszewo	502	1,48

Wierzenica	331	0,46
Wierzonka	357	1,05
Kobylnica, Katarzynki	1579	2,57
Sarbinowo, Puszczykowo-Zaborze	193	1,83
Obszar rewitalizacji	12933	18,85
Obszar wiejski gminy	23253	93,5
Miasto Swarzędz	27295	8,23
Gmina miejsko-wiejska Swarzędz	50548	101,77

Źródło: Opracowanie własne

łącznie obszar rewitalizacji zajmuje 18,85km², tj. 18,52% powierzchni gminy i zamieszkuje go 12 933 ludności, tj. 25,59% ludności gminy.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim w gminie miejsko-wiejskiej Swarzędz przedstawiono poniżej.



Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map